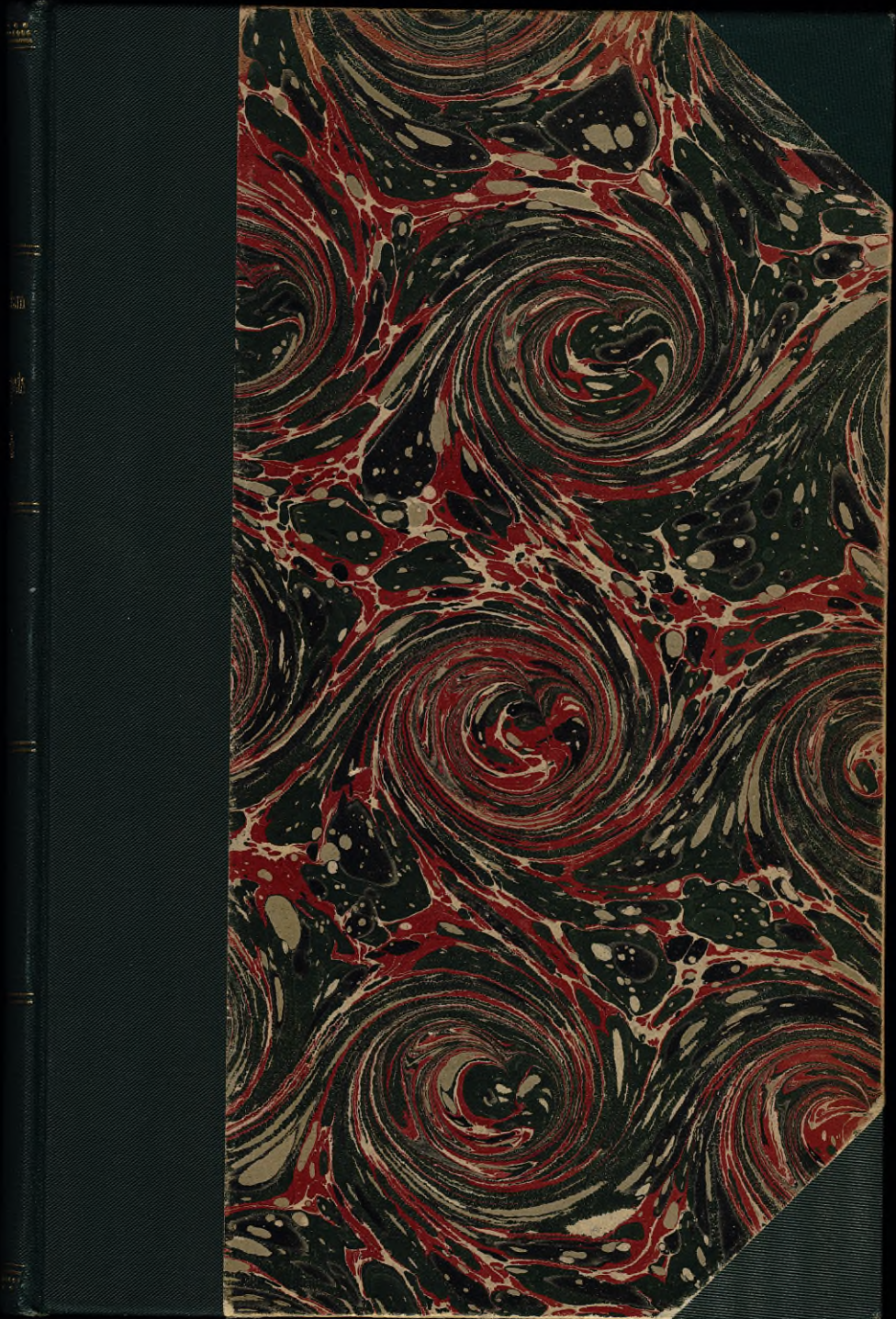

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

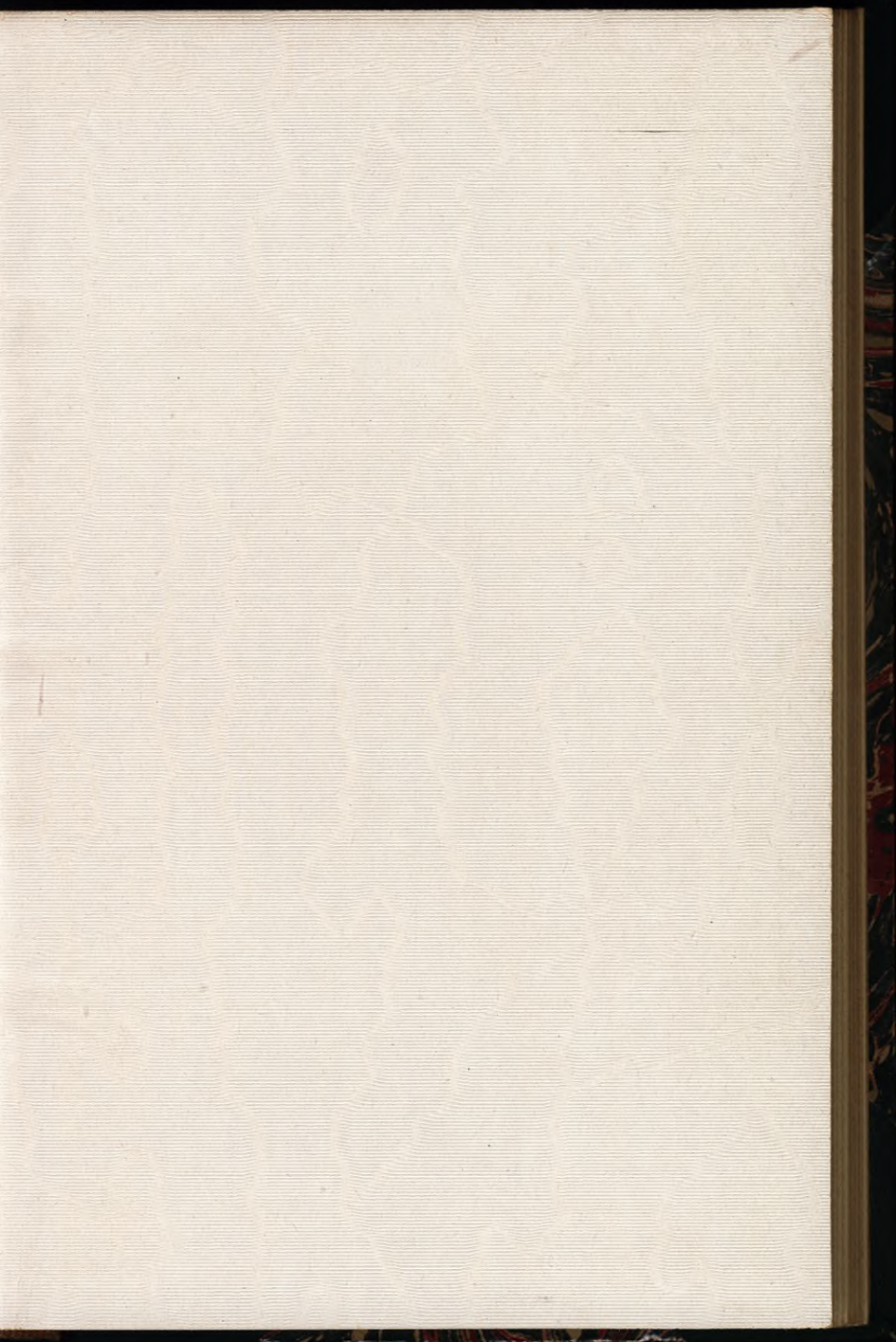

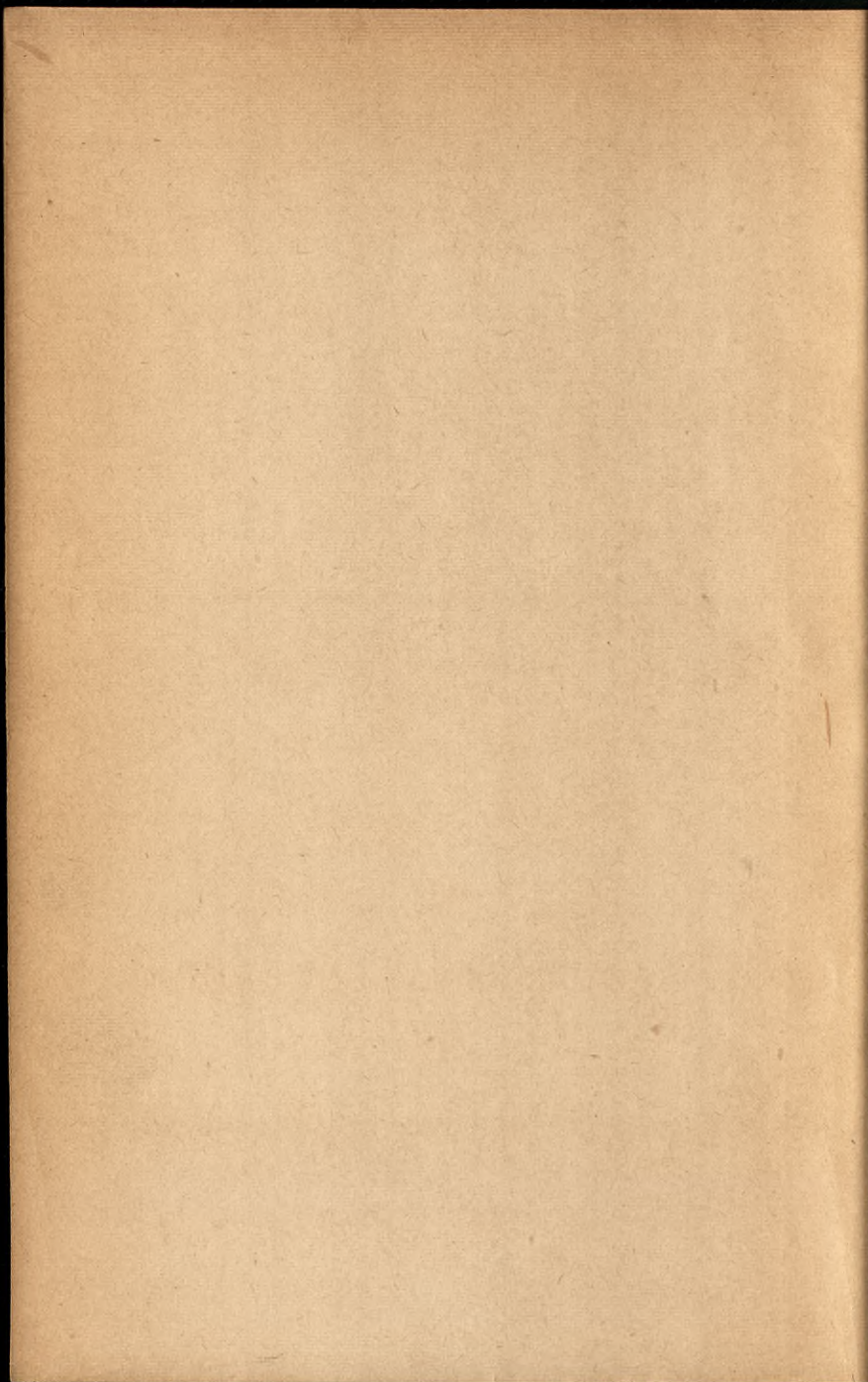

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

SN. 31/733

ÄKTENSKAPETS KOMEDI

ROMAN

AF

GUSTAF AF GEIJERSTAM

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS-AKTIEBOLAG

STOCKHOLM
TRYCKT HOS P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG
1898.

Till

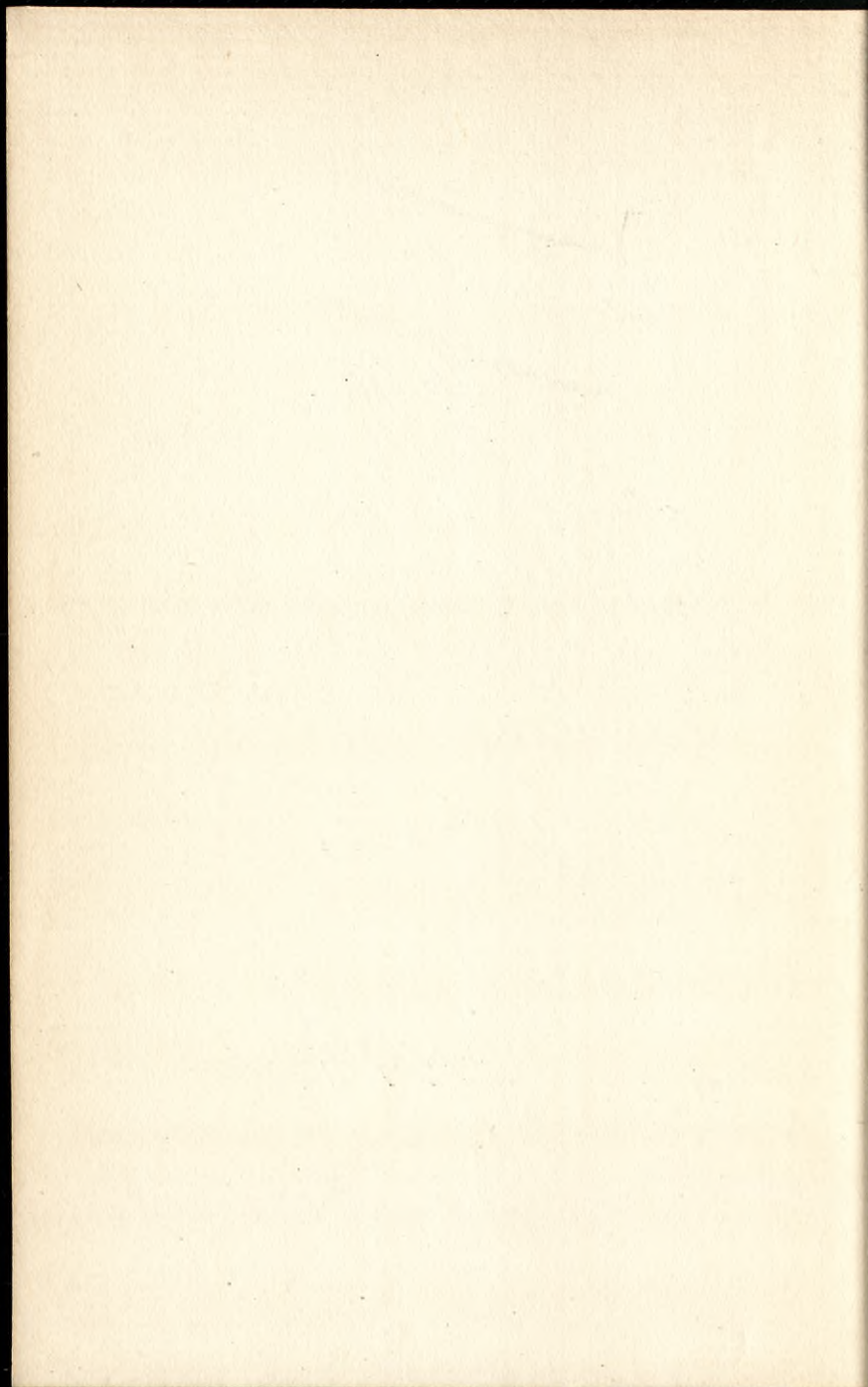
Henrik Ibsen

Mångärig beundran, tillgifvenhet och tacksamhet ber jag få uttrycka i dessa rader. Djupast är jag Er tacksam därför, att Ni låtit mig se och känna den stora enheten mellan människan och diktaren, dessa två, som aldrig borde skiljas, men så ofta göra det.

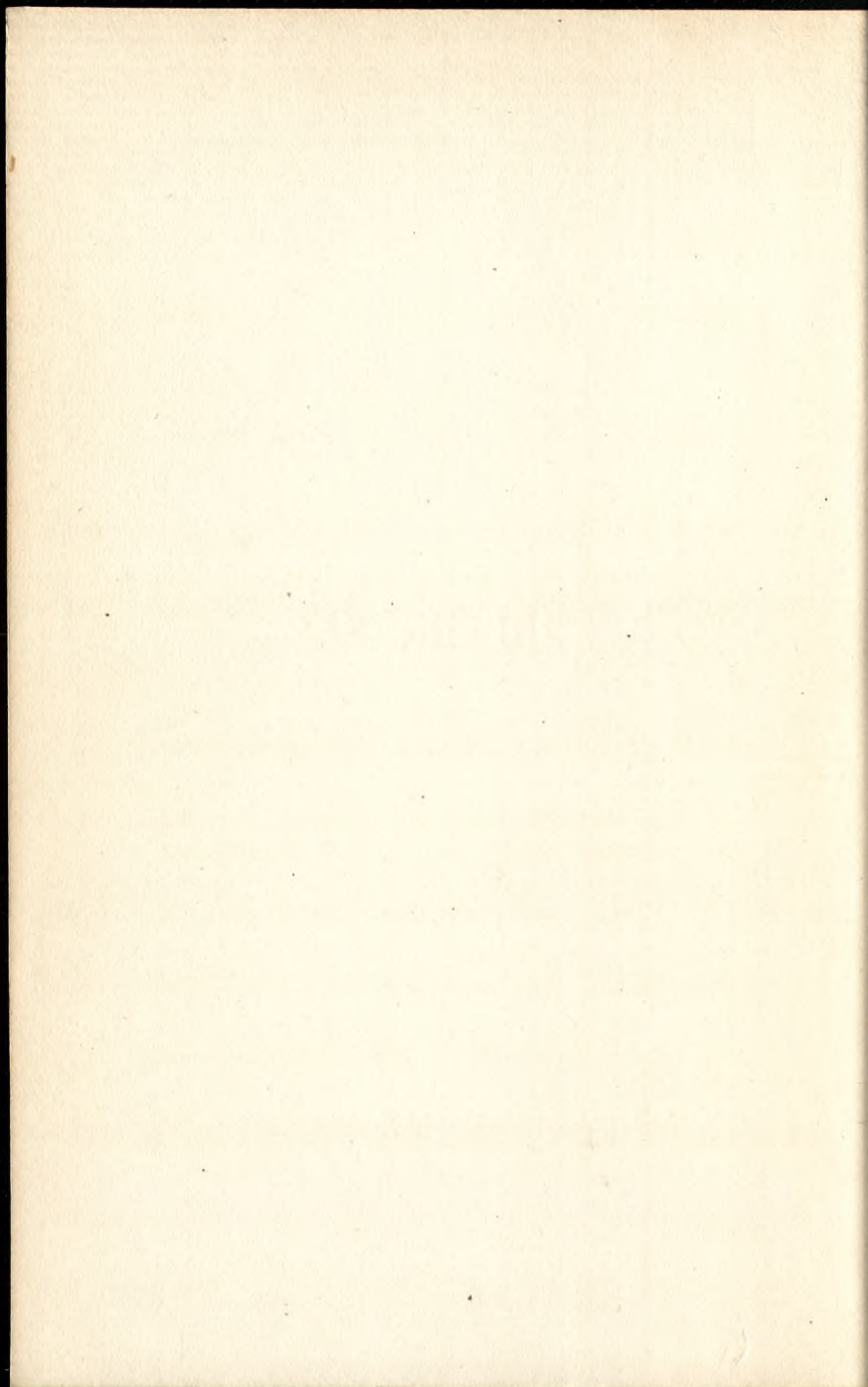
Jag ger er min tack med den bok, som blef mig dyrast, utan att jag visste det, när den skrefs.

Stockholm i September 1898.

Gustaf af Geijerstam.

INLEDNING.

I.

Jag vill börja denna roman om ett äktenskap med att berätta en historia från den äkta mannens ungdom, och jag gör detta, därför att utan denna historia kan ingen förstå min hjältes egenheter och karakter. Hans lif upptogs som så många andras af striden mellan de krafter, hvilka sträfva att på en gång förvandla och bibehålla.

Robert Flodin hade som yngling ett rundt och jovialiskt ansikte, en röd och liflig färg, ett klingande skratt samt var full af muntra upptåg och historier. Hvert han kom, stod glädjen högt i tak, ja, glädjen nästan ville lyfta taket, när Bob Flodin kom med sina visor. Han var liten och rund äfven till figuren, och han kallades bland kamraterna i Upsala vanligen för lille Bob.

Det var bara hans ögon, som icke rätt ville

stämma öfverens med hans i öfrigt glada yttre. Ty lille Bobs ögon voro sorgmodiga. Men det var mycket sällan, som någon lade märke till hans ögon. Dels tycka människor föga om att se, hvad som kan störa deras nöje. Dels kröpo de sorgmodiga ögonen alltid långt in i hufvudet på Bob, när han skrattade. Och detta skedde, som vi redan kunna fatta, ganska ofta.

Lille Bob talade icke alltid så mycket, men han såg så glad ut, att hans glädje smittade, och han sjöng visor, såsom ingen annan kunde det. Han sjöng gamla visor och nya visor, och alla visor han sjöng, blefvo nya, när han sjöng dem. Bob lade in hela sin oskyldiga själ i sina visor, och alla trumpna, kallhjärtade, tomma och torra människor blefvo glada som barn, när de hörde honom sjunga.

Om Bob öfverhufvud förstått sig på att draga fördel af andra människor, skulle han ha haft en guldgrufva i sina visor. De skulle ha öppnat för honom en lätt och lysande framtid, och rika och inflytelserika mäns dörrar skulle ha stått honom lika öppna som vänners hjärtan. Men lille Bob hade i stället en egenhet, hvilken aldrig lämnade honom. Han kunde icke vara sig själf annat än i kretsen af goda vänner, och det behöfdes bara, att en enda person kom till,

hvilken han antingen icke kände, eller som föreföll honom i ringaste mån osympatisk eller endast främmande, så blef Bob helt enkelt tyst, och att sjunga var honom lika omöjligt som att tala hebreiska eller läsa upp Virgilius utantill. Bob sade, att han kom af sig, när en person, som verkade kyligt, fanns i rummet. Och hvad han menade med detta orakelspråk, kunde han aldrig förklara.

Att Bob icke var bland dem, som alltid förstå att välja sina vänner, kan man måhända tänka sig. Vissa drag i hans karakter vållade helt naturligt, att goda människor drogos till hans vänskap, på samma sätt som samhöriga kemiska element dragas till hvarandra. Det bör också sägas, att Bob ursprungligen hade nog fin instinkt för att förstå att skilja detta slags vänner från andra, med hvilka han kom i förbindelse. Men han var å andra sidan icke nog skarp i sin förmåga att skilja mellan ondt och godt. Bob förgyllde gärna i sin fantasi de människor, med hvilka han kom i beröring, och han såg dem i glansen af sina egna önskningar. Den hängifvenhet, han själf kände, gjorde honom blind, och han var länge utsägligt lycklig i sin illusion, att städse tro sig afhållen lika varmt, som han själf fäste sig vid andra.

Lille Bob hade emellertid en stor andlig svaghet, och det var blott alltför naturligt, att denna svaghet var den, hvilken städse orsakade honom de största lidanden. Bob gick nämligen i hemlighet och längtade efter, att någon människa skulle genomskåda honom och förstå, hurudan han själf egentligen var. Han var icke nöjd med, att kamraterna skrattade, så fort de fingo se honom, och applåderade honom, så ofta han sjöng. Lille Bob gick i sitt stilla sinne och tyckte, att det hos honom fanns äfven något annat än hans glädtighet, som kunde förtjäna att väcka människors intresse och sympati. Bob var nämligen i sitt inre full med tankar, och dessa voro icke alltid så glada som hans eget yttre. Det hände honom också ej sällan, att han utan att märka det öfverlämnade sig åt dessa tankar, och då kunde hans ansikte förändra sig, så att det nästan blef oigenkänneligt. »Hvad i guds namn är det åt Bob?» sade kamraterna. »Sitter du och drömmar?» Därpå uppmanades Bob att skoja upp sig och vara glad. Så skojade han upp sig och var glad. Och så var det ingen, som tänkte vidare på hela saken.

Men inom Bob växte småningom en förskräckelse öfver, att alla människor fordrade af honom, att han ständigt skulle vara glad. Djupt

inom honom arbetade en annan människa än den, hvilken han visade världen. Denna människa kräufde att få lefva och komma till sin rätt. Dag och natt tyckte sig Bob kunna se hennes ansikte, så helt olika hans eget, mildt och drömmande, liksom betraktande honom med stora ögon, hvilka frågade, hvarför ingen ville möta deras blick. Denna syn förföljde honom, och den föfde inom Bob en lidelse, hvilken blef starkare med hvarje dag, och aldrig lämnade honom någon ro. Han måste förvärfva sig rätt att vara sig själf. Han måste tilltvinga sig denna rätt till hvarje pris. Han måste afkasta det ok, som hans egen munterhet lagt på hans skuldror. Ingen kunde någonsin ana, att medan skämtet lekte i hans mungipor, satt Bob i vännernas krets och grämde sig öfver den glädje han väckte. Han grämde sig däröfver så djupt, att han tyckte sig själf vara allas narr, och när någon sade åt honom: »Hederlige gamle Bob, hvad det är roligt att alltid se dig så glad!» skulle det ha varit Bob en utsäglig njutning, om han kunnat besluta sig för att slå vännen i ansiktet.

Detta kunde naturligtvis icke komma i fråga allra minst för en person af Bobs godmodiga karakter. I stället beslöt Bob att begagna sig

af ett annat sätt, hvilket han ansåg för alltid borde göra honom hans lidande kvitt. Han beslöt att invänta ett lägligt tillfälle, och han trodde sig finna detta, när han tagit sin licentiatexamen, och kamraterna voro samlade till en fest för honom själf. Vid festen höllos tal och det första talet gällde naturligtvis dagens hjälte, som var Bob själf. Talaren prisade hans goda egenskaper i allmänhet, och tackade honom särskildt för att han alltid underhållit den värmande glädjelden i kamratkretsen. Talaren, som var en af Bobs många vänner, gjorde detta med en sådan känsla och värme, att Bob blef rörd till tårar, och i glädjen skrattade han, så att han narrade hela sällskapet att skratta med. Men trots att talaren verkligen talade ur sitt hjärta och icke ett ögonblick dref gäck med Bob, tyckte denne ändå, att med detta tal blef han som spikad fast i egenskap af lustigkurre, och han vred sig af smärta, som om han varit korsfäst.

Men stämningen bland de andra var öfverströmmande munter, och det var som sagdt inte långt ifrån, att Bob alldeles hade glömt sin föresats. Stämningen var alldeles otroligt smittsam, kamraterna stodo med sina glas i handen, hållande tillbaka det skratt, hvilket de väntade, att Bob, så fort han öppnade munnen, skulle fram-

kalla, och mot sin vilja var Bob så rifven med af ögonblickets stämning att föga fattades i, att han gjort kamraterna till viljes och spelat den roll, alla fordrade af honom, äfven nu. Men med ens kände han som ett hugg i bröstet. Det föreföll honom, att om han ej talade nu, skulle han aldrig kunna göra sig kvitt den mara, hvilken tryckte hans bröst. Han såg framför sig som bilden af ett allvarligt, sorgmodigt ansikte med stora, bedjande ögon, och han tyckte, att hans eget ansikte borde ha förändrat sig och tagit utseende efter detta andra, som endast han kunde se. Under inflytande af denna förnimmelse slog Bob ned sina ögon, så att han endast kunde se den hvita duken, sin egen servett och några glas, som stodo närmast. Hans hela människa blef i en hast förändrad, hans röst blef en annan, hans uttryckssätt blef nytt. De drastiska orden lågo icke längre på hans läppar, och hans ton var icke högröstad eller skrikande. Han talade i stället så lågt, att det ofrivilligt blef tyst omkring honom, så tyst, att den låga stämman klingade nästan hemskt. Medan han talade, vågade han icke se upp. Han inbillade sig, att han stod i mörkret, och att ingen kunde se hans ansikte, och han höjde icke rösten. Han behöfde det icke heller. Ty tystnaden växte

med hans ord och tycktes fylla rummet, där den låga stämman ljöd, som om en människa talat ut sina innersta tankar ensam med sig själf.

»När jag nu skall tacka er med ett tal», började lille Bob, »tacka er för ungdomsårens vänskap och den tid, hvilken nu är förbi, då väntar ni er allesammans, att jag ska' säga något roligt. Men jag tänker icke göra det. Och orsaken är den, att jag inte har något roligt att säga er. Om jag letar inom mig själf aldrig så väl, kan jag inte finna, hvar det roliga sitter. Och när jag är ensam, skrattar jag inte.

»Den lyckliga människan, det är den, som kan le i sin ensamhet åt alla och allt, hvad i lifvet är, le just i fullhetskänslan af, att hans eget lif är så rikt. Det kan jag inte, mina vänner, men ni får därför inte tro, att jag jag aldrig har kunnat det.

»Det fanns en tid, när det lyste solljus inom mig, och jag trampade min väg så spänstigt och lätt, som skulle ingenting kunna göra mig trött. Det var under den tiden, ni första gången såg mig glad, och jag smittade er med min glädje.

»Sedan dess har jag blifvit en annan, och hvad som förändrat mig, kan jag icke säga, helt enkelt emedan jag icke vet det själf. Kan-

hända kom denna förändring den dag, då jag började se, att lifvet rymde så oändligt mycken sorg. Kanhända fick jag då skrupler öfver min egen glädje, och kanhända hafva dessa skrupler förmörkat mitt eget inre. Om allt detta vet jag ännu mycket litet.

»Jag vet endast, att det kom en dag, då jag kände det så besynnerligt, att ni alla gick och sade åt mig, att jag var glad, och då ert skratt skorrade så besynnerligt i mina öron. Mitt eget skorrade ännu mera besynnerligt. Ibland kunde det rent af göra ondt, när jag hörde det själf. Men just att ni voro så glada åt min munterhet, tvingade mig att fortsätta. Jag ville icke undvara er vänlighet, och jag kände, att jag måste undvara den, om jag någon gång icke roade er. På så sätt fortsatte jag att roa er, och — skall jag erkänna det? — i samma ögonblick som glädjen blef mig ett tvång, började jag känna groll mot eder, som pålade mig det. Kan ni tänka er, att ofta medan jag suttit ibland er och sjungit mina visor och berättat mina historier, har jag känt lust att bryta af alltsammans, krossa karaffer och glas och skrika högt af smärta för att bringa eder att säga bara de orden:

»Men Bob! Hvad har hänt dig?»

»Ser ni, det har icke hänt mig något annat,

än att glädjen inom mig dött, och endast lefver ett skenlif. Det är ingenting att tala om. Men jag vet, att om jag icke hade sagt eder detta nu, skulle jag aldrig blifvit mig själf igen.

»Och därför säger jag eder nu sanningen. Och den lyder så här:

»Jag är en ensam, sorgmodig och vänsjuk varelse. Jag håller af er alla, icke därför att ni lett åt mina pajasupptåg, utan i trots däraf. Jag håller af er, därför att ni varit de första människor, hvilkas händer jag tryckt, när jag kommit ut i lifvet. Jag håller af er, därför att det ibland faller mig in, att hvar och en af eder har en sjuk punkt, hvilken blöder inåt, såsom fallet är med mig. Skillnaden är kanske bara, att ingen fallit på den idén att yppa detta, ingen mer än jag, som är den gladaste af oss alla. Ni har sagt mig det så ofta, att jag väl måste tro, att åtminstone något däraf måtte vara sant. Men är det sant, då ber jag Gud bevara oss alla.»

Bob teg en stund. Så såg han frimodigt upp och fortsatte:

»Det lär väl vara så, att alla människor hysa en viss blygsel inför hvarandra. Hos mig måtte denna blygsel ha varit medfödd. Ty jag har aldrig talat öppet förrän i dag. Jag har sagt

er hvarför, redan i det som är sagdt. Och ni vet det nog själfva, om ni tänker efter, fastän kanske ingen förut fäst sig vidare vid det. Jag har tegat, därför att så fort jag icke skämtat, har jag mött främmande och förvånade blickar. Då har jag slagit in i min gamla ton, för att jag skulle komma därhän att känna mig hemma.

»Att känna mig hemma på jorden! Det är ju det högsta och det största. Men jag har icke vunnit mitt mål. Jag har endast blifvit allt mera främmande. Jag har blygts i den grad att tala om mig själf, att äfven när jag försökt det, har det endast blifvit halfva sanningar.

»Till och med nu känner jag, att jag långt ifrån är i stånd att säga er allt.

»Är det måhända på samma sätt med oss alla?

»Nu vill jag emellertid försöka att lofva er en sak, nämligen, att jag aldrig mera skall visa eder ett leende ansikte, när min själ är sorgsen. Jag skall icke vara så falsk, som jag bekänner mig hafva varit, att jag kommer till er med leendet på läpparna för att tillnarra mig en vänskap, som mitt hjärta icke kan ernå, när det är sorgset och tungt. Jag skall icke längre ljuga mig till era goda ord eller kamratlika handslag.

»Jag skall visa mig, sådan jag är, och jag

skall aldrig ångra, att jag i dag fått kraft att kläda mig af inför mina likar.»

Så talade lille Bob, och hans skål blef drucken under tystnad och utan hurrarop. Han satt kvällen ut med fuktiga ögon bland sina vänner, och han kände sig för första gången på åratalsom en fri man.

II.

Samkvämet som åtföljde Bob Flodins examensfest och i synnerhet det besynnerliga tal, han själf hållit, gaf anledning till många utläggningar och många förklaringar. I början voro alla kamraterna gripna af den omedelbara värme, med hvilken den lille mannen talat, och det fanns till och med ett par bland hans vänner, som sade högt ifrån, att man utan att veta det, hade misshandlat Bob. Man hade till den grad rent egoistiskt gått upp uti att njuta af hans prestationer, att man alldeles glömt honom själf. Det var stor skam, och det borde godtgöras för framtiden. Bob var en känslig natur, som fick tagas annorlunda än de flesta. Han måste behandlas med finhet, och kamraterna erkände, att de måhända ej alltid varit så hänsynsfulla emot Bob. I första hetten steg omdömet om hans person ända därhän, att han förklarades vara en genial känslö-

människa, som stod öfver dem allesammans. Denna mening, hvilken utgick från de tongifvande i kretsen, gjorde sig under de första dagarna helt och hållet gällande.

Bob visste icke, hvad kamraterna pratade om, men han kände, att ett omslag skett till hans egen förmån. Han kände sig som en annan människa, eller rättare — han kände sig som den människa, han alltid hade varit. Det kom något på en gång öppet och fint öfver hans väsen, och kamraterna funno till sin förvåning, att detta klädde honom vida bättre än hans förra forcerade munterhet. Detta medförde å sin sida en hel och genomgående förändring i tonen bland alla dem, hvilka tillhörde denna krets. Det var, som om umgänget och samvaron gifvit dem alla växt. Intressena vidgades, och meddelsamheten blef större. Långa timmar kunde förflyta under samtal, hvilka aldrig föllo ned till gyckel, men buros uppe af en lefnadsglädje, som tycktes gömma spirorna till en gryende vår.

Bob var öfvertygad, att han räddat hela sitt lif. Han var sysselsatt med att lägga sista handen vid sin gradualafhandling, och han kände sig till mods, som om hela lifvet legat honom öppet. Med en tacksamhet utan gräns tog han emot den vidgade sympati, hvilken syntes flöda

honom till mötes från alla de människor, han sökte och brydde sig om. Och en dag, när majsolen sken öfver Fyris, öfverraskade han sig med, att han stod i sitt rum och såg ut öfver den lilla trädgården utanför fönstret, leende af lycka, utan att själf veta hvarför.

Samma dags afton sjöng Bob för första gången sedan den minnesvärda examensfesten i kamraternas krets. Han märkte en viss förvåning, när han började, men denna upptäckt gled förbi hans själ som ett moln, hvilket han tvang sig själf att glömma. Lille Bob sjöng under växande stämning visa på visa, och glädjen steg omkring honom som ekot af hans eget hjärtas klingande jubel.

Då var det en af kamraterna, som höjde sitt glas mot lille Bob och sade:

»Nu är du dig själf igen. Skål lille Bob! Nu känner vi igen dig.»

Lille Bob hörde orden, men han förstod dem icke. Han log sitt gladaste löje och drack glaset i botten. Så sjöng han igen. Och sällskapet skildes icke förr än långt efter midnatt.

Men när Bob denna afton kom hem, kände han inom sig, att någonting under kvällens lopp på ett obeskrifligt sätt hade smärtat honom. Han förstod icke först hvad det var. Men han kände

smärtan växa inom sig. Det var, som om något hvasst satt sig kvar inom honom och växte och växte. Bob sökte i sitt minne. Och han fann till sist kamratens ord. Hur var det? »Nu känner jag igen dig.» Hvad menade han med det? Hvad kunde han mena?

Bob gjorde sitt bästa för att slå de sorgliga tankarna bort, och han lyckades också somna ifrån dem. Men när han vaknade, hade hela rummet med alla dess föremål fått en kylig, klarvaken, torr och oharmonisk färg, och solen, som föll in genom fönstret, sken icke som förr. Den såg ut som en gul, kall dager utan värme. Hvad är det? tänkte lille Bob. Hvad är det?

Då mindes han. Och långsamt ordnade sig hans tankar.

Bob ville emellertid icke tro på dessa tankar, och han arbetade energiskt på att blifva dem kvitt. Han arbetade med sig själf, han satte sig till motvärn. Han ville icke tro, hvad han såg. Han slöt ögonen till med våld, stängde in sig och skref på sin gradualafhandling. Han visste med sig, att om han komme till den klarhet, han fruktade, innan afhandlingen var färdig, skulle han aldrig komma så långt, att den kunde sändas till tryckeriet.

Men under denna tid blef Bob skygg och

tillbakadragen. Han höll sig borta från kamraternas sällskap, så ofta han fann möjlighet att komma med en förevändning, och när detta icke lyckades, var han i början sluten och tyst. Naturligtvis väckte detta någon undran och gaf äfven anledning till mer eller mindre närgångna frågor. Men då inträffade det allra mest besynnerliga. På dessa frågor svarade Bob icke alls. Han gaf sig i stället till att vara rolig. Han sjöng, han berättade, han var munterheten själf. Han blef dag från dag allt mera lik den gamle Bob ifrån fordom. Hans ögon kunde numera nästan ingen få syn på. Ty så långt kröpo de in i hans hufvud, och så ofta skrattade han.

Men samma dag Bob fått sin afhandling färdig och lämnat manuskriptet till tryckeriet, då gick han hem på sitt rum, satte sig ned och tänkte öfver hela sitt lif.

Han blef ense med sig själf, att han hela tiden vetat om och förstått allt hvad som inträffat, fast han ej förrän nu velat se det i hela sin skärande klarhet.

En narr hade han varit, som trott, att han kunde tala ur sitt hjärta till människorna. En oförbätterlig narr. De hade hört på honom och fångats af klangen i hans ord, som de förr fångats af farten i hans glädtighet och smittan i hans skratt.

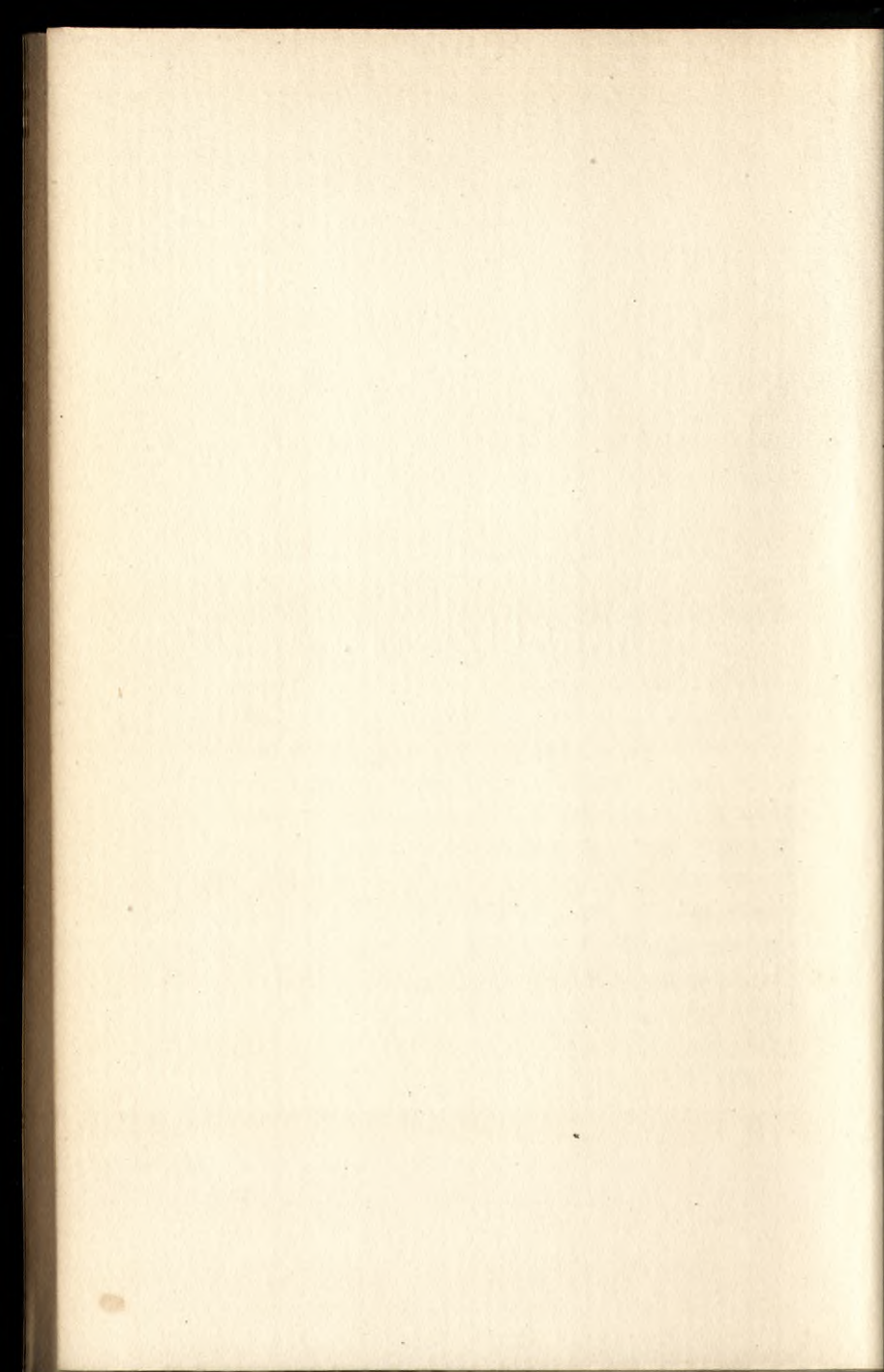
De hade trott, att de förstodo honom, och isen hade smält i en krets af människor, som sträfvat att komma hvarandra nära. Alla hade varit lyckliga under några dagar, och Bob själf hade varit lyckligast af alla. Åh, så onämbart lycklig! Men så hade dagarna gått, och med dagarna som gingo, utplånades det första intrycket. Så kom den gråa hvardagsdagern långsamt och omärkligt tillbaka och under dess allt nivellerande välde började människorna se på hvarandra och fråga sig:

Inte kan detta vara möjligt? Inte kunna vi upphöra att tro på, hvad vi själfva se?

Och under denna centnertunga allmakt kländes Bobs lilla obetydliga öde tillsammans. Klängen af hans ord var borta, och deras mening hade ingen tagit på allvar.

Bob kände sig ensam och föraktlig mera än någonsin förr, och han kunde icke begripa, att han en gång varit så dum och försökt att tala andra till rätta i deras uppfattning af honom själf. Lille Bob skändes öfver sin glädtighet och öfver sitt allvar, öfver sin öppenhet och öfver sin förställning, öfver hela det arma lilla jag, som han tyckte, att hvarken han själf eller någon annan någonsin skulle kunna begripa.

BERÄTTELSEN.

I.

Många år hade förgått, sedan den händelse passerade, hvilken i ungdomen gjorde ett så starkt intryck på Robert Flodin. Lille Bob var länge sedan utplånad ur det allmänna medvetandet, och det fanns numera endast en och annan af hans Upsalavänner, hvilken vid högtidliga tillfällen erinrade sig det förtroliga smeknamnet.

Denna berättelse börjar en juldagsmorgon i början af 90-talet, då amanuensen vid k. biblioteket, filosofie doktor Robert Flodin, stod i sitt rum, sysselsatt med att lägga sista handen vid sin toalett.

Minnet af den föregående dagens — själfva julaftonens — milda, ljusa stämning fyllde honom ännu helt och hållet. Han fäste i sin halsduk med mycken omsorg en nål, hvilken hans hustru gifvit honom i julklapp, inlindad i otaliga papper och omvirad med nästan ett kilo ullgarn.

Hans ögon fuktades, när han betraktade det lilla smycket, hvars äkta pärla lyste emot honom ur spegeln som en dufvas öga. Bilden var hans egen, och han tänkte därpå, medan han profvade den mot sin svarta halsduk. En dufvas öga, tänkte han, mindre därför att han egentligen visste, hur ett dylikt såg ut, än därför att han vant sig att förbinda begreppet dufva med något, ljust, oskuldsfullt och välgörande.

Sedan vände han sig om och såg genom den öppna dörren ut öfver våningen. Det slog honom genast, hur högtidsaktigt, nästan vördnadsbjudande hvarje föremål föreföll honom. Förmaket med sina taflor och fotlampor, divansbordet med dess mattgröna duk och pianot med blomglaset, hvarur rosor på långa stjälkar stucko upp midt i vintern, allt detta, hvilket var honom så välbekant och ofta kunde synas både intetsägande och prosaiskt, lyste i dag med en glans, hvilken ej kunde komma enbart af vintersolen. Solen lyste nämligen in, och dess strålar föllo på granen, som prydd med en otalighet af glitter och färg trängt undan matbordet ute i salen och bredde ut sina grenar med något af påfågelsstjärtens glans och prakt. Nej, det var icke solen, som gjorde allt detta. Det var lyckan i ett hem, som ingen kunde nalkas utan att erfara något af det in-

flytande, som harmonien emellan två människor meddelar äfven åt andra. Det var lyckan från familjens stora fest, hvars symbol lyser med otaliga ljus, värmer med sin egen mat och dryck, ger sig uttryck i gåfvor, hvilka slösande regna öfver familjens medlemmar som ett öfvermått af smekningar.

Doktorn stod i sin öppna dörr, kände allt detta och hörde på afstånd sin hustrus röst, hvilken oupphörligt afbröts och öfverröstades af en klingande gosstämma, som darrade af ifver och förtjusning. Robert Flodin höll på att gå öfver tröskeln och förena sig med den glada gruppen, hvilken han tyckte sig se inför sina ögon. Men han tog ett steg tillbaka och stannade.

Det var dock icke af obeslutsamhet. Det var icke, emedan något som helst behöfde hindra honom att gå in och med sin närvaro öka glädjen inne i barnkammaren, därifrån rösterna hördes. Doktorn kände sig helt enkelt för rik för att ens kunna komma sig för med att gå ut till sin egen familj. För att åstadkomma något, som svarade till den heliga tystnad, som fyllde honom själf, stängde han sakta sin dörr och tog plats i en låg stol nära fönstret, från hvilket han kunde se en blå himmel och

topparna af Humlegårdens träd, som glänste af rimfrost.

Han satt där länge, och i hans hjärta ljöd som en underlig sång. Den gick i takt med den stämning, som fyllde hans själ, och den formade sig till en psalm, hvaraf han hörde melodien, under det att orden blefvo formlösa som hela hans egen stämning. Men medan orden icke funno väg till hans läppar, kommo i stället lyckotårar och fuktade hans ögon.

Robert Flodin satt på juldagens morgon och grät af sällhet i sitt eget rum.

Men som han satt där, vaknade inom honom ett minne, hvilket på ett egendomligt sätt bröt in i hans stämning. Han kom att tänka på sin examensfest och tyckte sig kunna se hela scenen och sig själf, när han med glaset i hand stod och berättade sina vänner, att han var en ensam, söndersliten människa, hvilken tiggde om att bli tagen på allvar. Hur besynnerligt föreföll honom icke allt detta nu! Han måste le vid tanken på den tid, då han så ifrigt sträfvade att komma till rätta med sitt eget jag. Hans eget jag! Hade icke lifvet gripit honom som med milda händer och gifvit honom till skänks, allt hvad han önskat sig. Han tänkte på sin hustru, på sin son, på sina ensamma

timmar bland alla de gamla och nya böckerna på biblioteket. Och han tyckte sig famna allt detta i en enda full och varm känsla, hvilken kom honom att veta sig lycklig och stark.

Ja, stark! Det var just ordet. Och han, som en tid hade känt sig så svag gent emot hela lifvet, hvilket syntes honom skrämmande och ondt.

Han stördes i sina drömmar af, att hans hustru öppnade dörren. Hon var klädd i violett siden, det hvita tylllet stod som en ljus sky om hennes hals, och det krusiga håret som en blond dylik kring hennes ansikte.

Hon studsade vid att se sin mans anletsuttryck, och hennes ansikte blef på en gång missnöjdt, mörkt och förskräckt.

»Hvad är det, Bob?» sade hon och stängde dörren, som för att åtminstone hålla barnet utanför. »Hvad är det?»

Mannen såg upp och mötte hennes blick, och i ett nu förstod hon.

Leende i sin trygga lycka, gick hon fram och böjde knä vid sin mans sida, medan hennes blick fick något af samma varma, fulla glans, som låtit henne utan ord förstå makens sinnestämning. Hon kysste hans hand som i ett ut-

brott af öfversvallande tacksamhet och lutade sedan stilla pannan mot hans knä.

Som han satt där, återtogo Bobs tankar sin gång. Han tänkte på, hur enkelt lifvet blifvit, sedan han funnit en människa, hvilken han helt kunde älska, en kvinna och ett hem. Ingen-ting hade han nått af hvad han förr tänkt sig, men det, som kommit i stället, syntes honom vara oändligt mycket mer.

»Hvad tänker du på?» sade hustrun till sist.

»Jag tänker på, hur dum jag varit i lifvet, och hur klok du gjort mig», sade Robert Flodin.

»Har jag?»

Hon skakade på hufvudet.

»Du är mycket, mycket klokare än jag», fortfor hon och såg honom i ögonen.

Men så ändrade hon sig plötsligt.

»Å nej, sade hon. Så klok är du just inte. Och aldrig blir du. Men kanske är det just därför, du är så rar.»

Så skrattade de båda åt sin egen brist på klokhet, och så gingo de samman ut i salen, och i högtidsstämning började de den frukost, som är årets gladaste.

Lille Georg var mycket belåten, att mamma och pappa ändtligen kommo ut. Han gaf dem en undrande blick, därför att de sågo så allvar-

liga ut. Men så hoppade han öfver allvaret och började prata.

Han pratade om sina leksaker, om att det var snö ute, och att han skulle få åka kälke i Humlegården. Han fyllde rummet med sitt muntra pladder, och icke ett ögonblick behöfde han tystna, för att de stora skulle få tala med hvarandra. Ty utan att Georg märkte det, tego far och mor hela tiden, och de gjorde detta, därför att de båda voro fångade i den egenomliga känsla af lifvets fullhet och värde, som nyss dragit dem till hvarandra. De sågo båda hela den lilla scenen omkring sig med något af den skärpta klarsyn, som kommer af, att själen känner sig spänstig och ung. Rummet var ljust, och granen stod så mörkgrön och rak med nya röda ljus och hela mängden af lysande grannlåt. Bordets duk var så märkvärdigt hvit, kaffekannan glänste nyskurad midt bland de bästa kopparna, och vörtbrödet låg i staplar bredvid den nyskurna skinkan, hvilken svälde af trefnad med sin hvita pappersrosett om halsen. Midt på bordet tronade den femarmade pappersljusstaken med sina tjocka gröna ljus. Den stod där, icke därför att den skulle tändas, utan därför att den gaf hela bordet en så festlig prägel, och därför att det var jul. Allt detta sågo den

lycklige mannen och den lyckliga hustrun, sågo det så ljust, rent och underbart, som om det skimrat dem till möte ur en dröm, hvilken man tror sig aldrig kunna glömma. De sågo det alltsammans mångdubbelt vackrare, därför att de hörde det återklinga i den muntra gosstämman, som icke ett ögonblick tystnade, sågo det lik-som glänsa i ett par blåa pojkögon, hvilka tindrade mot den stora dag, som runnit opp.

Det var så naturligt, att dagen hörde dem alla till, att det nästan kom, som om det varit väntadt, när pappa efter frukosten öppnade fönstret och såg ned på gatan.

»Här står en stor fin hyrkuskläde där nere», sade han. »Undrar just om den skulle passa oss.»

Detta var verkligen också en af de väntade öfverraskningarna. Ty den plägade upprepas hvarje juldag, så ofta det var snö på marken, och vädret var vackert. Ja, när vädret var fult, och det var barvinter, brukade släden till och med utbytas mot en vanlig vagn. Men det hörde till pjesen, att det skulle vara en hemlighet med i spelet. Släden *skulle* komma, utan att någon hört talas därom på förhand. Pappa *skulle* gå fram till fönstret och se illistig ut. Mamma skulle ropa: »Tänk, Georg, hvad pappa

är snäll!» Och då skulle Georg skrika af öfverraskning och glädje. Allt detta hörde till pjesen, och den spelades med lif och lust, och utan att någon tappade bort sig i rollen.

Så pälsade man på sig och kom i släden. Ut öfver Narvavägen bar det och bort öfver Djurgårdsbron. Hästarna voro stora och svarta, och deras väldiga dombjällror klingade. Släde efter släde mötte, och alla slädarna voro fulla med glada och lyckliga människor. Genom den klara vinterluften summo glada rop och klingande skratt. Bjällrorna sjöngo muntrare, så snart man lämnat stadens tull, och inne i skogen, där drifvorna lågo höga, och snön vuxit fast som ett hölje kring granarnas böjda grenar, blef det så tyst, att Georg, fast han var nära tio år gammal och stora karlen, icke kunde låta bli att luta sig fram och sakta klappa mammas hand inne i muffen.

När det lilla sällskapet åter körde in i staden, såg det ut, som om en mörk ström af högtidsklädda människor flutit genom gatorna, och luften var full af kyrkklockornas klang. De läto så underligt, lustigt och starkt. Det var något ljusst i själfva klangen, något som höjde sig och sjöng högt öfver de högsta husens långa, stela rader af sten. Och hvar släden for fram,

lockade den leenden fram på de mötandes läppar.

Men just som släden höll framför den stängda porten, ropade fru Flodin:

»Men, farbror Gösta! Honom ha vi ju alldeles glömt. Han skulle ju komma tidigt på förmiddagen och stanna till middagen.»

II.

Bankkamreraren, herr Gösta Wickner, ungtkarl, trettioåtta år gammal och stockholmare till börd, hade på sista tiden blifvit familjens vän och Robert Flodins särskilda förtrogna i alla stora och små lifvets förhållanden.

De båda männen hade i Upsala tillhört samma koteri, utan att dock därigenom blifva mera förtroliga, och sedan hade de tidtals tappat bort hvarandra och tidtals träffats, som det så ofta sker i lifvet. Kamrer Wickner hade kommit att bli marskalk på Bobs och Annas bröllop, emedan han tillhörde den umgängeskrets, där de unga tu blifvit tillsammanförda. Efter bröllopet hade de emellertid för en tid kommit ifrån hvarandra, och detta ansåg Bob bero derpå, att de själfva som nygifta varit för upptagna af sin lycka för att hinna att tänka på sina vänner, och det var icke fritt, att han af denna anledning gjort sig förebråelser.

Andra människor hade emellertid den uppfattningen, att Gösta Wickner var en man, hvilken satte sina egna intressen högre än sina vänskapsförbindelser. I själfva verket var Gösta Wickner en ärelysten man, och den sträfvan, hvilken han med lugn, omärkbar energi fullföljde, var att komma att spela en roll i bankvärlden. En viss romantik parade sig hos honom på ett egendomligt sätt med praktiskt lynne och en säker och snabb handlingsförmåga, hvilken vid tillfälle kunde slå öfver i hänsynslöshet. Men denna romantik dolde Gösta Wickner bakom en yta, som icke var lätt att genomtränga. Han rörde sig inom den värld, hvilken han tillhörde, redan från början med en säkerhet, som om han varit född inom de kretsar, där förbindelser, en juridisk examen och titeln af vice härads-höfding från början skaffat honom tillträde, och han fann ändå tid att lefva ett muntert ungdomslif, hvilket på en gång tillfredsställde hans njutningsbegär och utvidgade kretsen af hans bekantskaper.

Som läroår hade han emellertid förut mottagit en plats vid en af stockholmsbankernas filialer i landsorten, och han lyckades på denna plats inom kort väcka den uppmärksamhet, som garanterar en framtida ställning. Hans förmåga

att göra sig outhärlig var enastående, och hans skicklighet som bankman oomtvistlig.

Det hörde till dessa lifvets hardt nära oförklarliga förhållanden, hvilka den utanför stående aldrig kan nöjaktigt förklara, när kamrer Gösta Wickner började blifva förtrolig med Bob Flodin. Sannolikt var det här som ofta kontrasterna, hvilka drogo de båda männen till hvarandra. Visst är emellertid, att deras umgänge med åren blifvit allt mera intimt, och att Gösta, så mycket hans upptagna tid tillät, gärna sökte det Flodinska hemmet.

Denna gång hade han till och med lofvat att komma på själfva juldagen. Och detta var ett evenemang i det Flodinska hemmet, där Gösta Wickner blifvit en gärna sedd gäst. Både Bob och Anna inlade måhända i denna omständighet en betydelse, hvilken till största delen hade sin plats i deras egen fantasi. Detta var också anledningen, hvarför fru Anna fruktat, att de glömt sig borta på slädturen och alltför länge låtit sin gäst vänta. När makarna återkommo, hade Gösta Wickner emellertid icke ännu anländt. Och Bob kände detta i viss grad som en missräkning. Ty han var denna dag för lycklig för att kunna vara ensam.

Fru Anna gick genast ut i köket för att

säga till om té. Men hennes man gick fram till fönstret för att se ut på gatan, om han icke kunde upptäcka vännens långa, en smula gängliga gestalt.

Sedan gick han en stund fram och tillbaka i sitt rum, och därefter tog han vägen ut i tamburen, emedan han bestämdt tyckte sig ha hört, att det ringde på klockan. Då han öfvertygat sig om, att så icke var fallet, uppsökte han sin hustru endast för att säga henne, att det var märkvärdigt, att Gösta aldrig kom, samt återvände därefter till sitt rum, där han återtog sin promenad i mattans diagonal.

Under denna promenad började han känna sig orolig, att vännen icke skulle komma, och han märkte tydligt, att hela hans goda stämning var på väg att alldeles försvinna. Han anklagade den försenade Gösta Wickner för likgiltighet, kallsinnighet och förräderi mot deras gamla vänskap. I samma ögonblick skrattade han åt sin egen öfverspändhet, tände en cigarrett och öppnade fönstret för att kunna se ända fram mot Humlegården.

Allt detta kom sig däraf, att Robert Flodin erfor ett oemotståndligt behof att meddela vännen sina julkänslor, och han visste, att fick han honom icke på tu man hand före middagen,

skulle detta aldrig kunna bli honom möjligt. Och finge detta å andra sidan icke ske, skulle juldagen i det hela icke bli, hvad han hade väntat.

Robert Flodin suckade djupt vid denna tanke, och i det han beslöt att resignera för att icke öka sin egen nervositet, tog han en bok och försökte läsa. En liten stund därefter hörde han tydligt, att det ringde på tamburklockan. Med påtagan likgiltighet steg han upp, lade undan boken och gick med långsamma steg ut i tamburen, medan tillfredsställelsen strålade ur hela hans ansikte.

Den kommande hade just befriat sig från pälsen och stod och torkade sina mustascher, som blifvit fuktiga af rimfrosten. I hans utseende fanns något af en väl bibehållen äldre löjtnant, och hans kraftiga yttre stod i en skarp kontrast mot Bobs lilla fetlagda och nervösa figur. De båda vännerna skakade hand, och gästen frågade:

»Har jag låtit dig vänta?»

Och den andra svarade:

»Visst inte! Stig in du bara.»

Han svarade så, icke därför att han ville bedraga någon människa — vare det långt ifrån mig att vilja säga något sådant om Bob Flodin —

utan därför att han nu var så glad och belåten, att han för intet pris i världen kunde komma ihåg, att han själf för fem minuter sedan varit ytterst irriterad och olycklig.

Men nu inträffade något, som Bob icke tagit med i beräkningen. Hans hustru kom ut för att säga god dag och välkommen, och lille Georg kom springande i den bestämda förkänslan, att farbrors ankomst icke kunde vara utan betydelse för hans egen viktiga och uppmärksammade personlighet på en så märklig dag som själfva juldagen.

Georg stod stilla på salsgolvet, sade icke ens god dag, utan stirrade på den ankommande med den förväntansfulla säkerhet, som antyder oförmågan att behärska alltför påtagliga passioner.

Upptäckten af denna glada och pojkaktiga egennyttan tycktes bereda kamrern ett oblandadt nöje. Han smålog på sitt torra, en smula satiriska sätt och gjorde sig ingen brådska.

»Ska' du inte hälsa, spoling», anmärkte han.

Georg steg fram och bugade sig lydigt. Men frågan stod kvar i hans ögon, och han log i vissheten af sina egna aningars öfverensstämmelse med verkligheten.

Då ansåg farbror Gösta, att han pinat sin

gunstling tillräckligt, och ur ett hörn i tamburen lyfte han upp något, som han tog med sig in.

Långsamt och högtidligt steg han in genom dörren, och i handen höll han tvenne paket, ett stort och ett litet. Det lilla paketet aflämnades med en handkyssning till frun i huset, och det stora ställdes på salsbordet, där det upptogs och blottade ett innehåll, som förvandlade den lugna julglädjen till det ursinnigaste festjubel. Farbror Gösta var som sagdt untkarl och hade råd att köpa hvad som hälst. Åtminstone blef detta Georgs åsikt efter den erfarenhet han denna gången gjort. Alla de önskningsar, som tillhörde ett barns djärfvaste drömmar, återfunnos därför samlade i det stora paketet. Det var så mycket, från stora presenter till frestande namnam, att Georg formligen drog andan, som om han känt sig besviken, när utdelningen var slut. Allra sist framdrog farbror Gösta en konjaks-butelj af obeskriflig raritet och uppdrog åt sin favorit att öfverlämna den till pappa.

»Du super ju ännu inte konjak, din grabb», tillade han för säkerhets skull.

Det var en stor och märklig nyhet, att Gösta Wickner kom med julklappar. Att Georg väntade namnam, hörde till pjesen, men hela utdelningen af paketera skedde så familjärt,

att både Bob och Anna blefvo helt rörda. Bob mottog också hela denna ceremoni nästan som en råge på den lyckans bågare, hvilken hela denna jul skänkt honom. Full af rörelse mottog han känslan af den förtroliga vänskap, som tecknade sig i denna lilla scen. Det kan hända, att han förstörde dess betydelse och njöt af sin egen öfverdrift lika mycket som af verkligheten. Men detta hindrade icke, att han samtidigt förnam ett stygn af otålighet och ertappade sig själf med att längta efter, att den skulle taga slut. Kanske var det också detta som gjorde, att Gösta Wickner så hastigt befann sig flyttad in i arbetsrummet, där en tébricka med citron och höga glas var framsatt som en lämplig förmiddagsdryck. Visst är, att om det fanns någon egoism i denna anordning, så var det ingen, som lade märke därtill, allra minst Robert Flodin själf, som på en gång tankfull och leende placerade vännen i den bästa stolen.

Gösta Wickner sjönk ned i den med en min af tillfredsställelse och sinnesro, och hans små lugna ögon följde med intresse imman af det rykande téet, som spred sig öfver glasets kant. Han såg ut som en man, hvilken intet kan störa, och han sträckte med välbehag ut sina långa ben.

»Det här var ett bra påhitt», sade han gemytligt.

Robert Flodin drack i tysthet sitt té, bjöd vännen röka och började sedan gå fram och åter på mattan. Gösta Wickner satt lugnt och sög på sin cigarr, medan han hela tiden såg rätt framför sig, utan att tyckas fixera något särskildt föremål. De båda männen syntes en stund nästan ha glömt hvarandra, och deras fullkomliga tystnad tydde på den vana vid vänskapens öfverseende, som står öfver alla ceremonier.

»Hade du roligt i går?» sade Robert Flodin till sist.

»Å ja, jag kan inte säga.»

»Hvarför kom du inte hit, som jag bad dig om?»

En paus uppstod.

»Det är en princip hos mig. På julafton ska' familjen vara för sig själf», sade Wickner till sist.

»Jag hade det för öfrigt rätt bra — senare på kvällen. Jag satt hemma och rökte och läste Heine.»

Robert Flodin smålog icke åt vännens ord, utan åt sina egna tankar.

»Denna jul har varit så underlig», sade han.

»I hvad fall?» sade Wickner.

Robert Flodin stannade i sin gång, och hans ansikte blef ljusst och drömmande.

»Jag kan inte säga dig något särskildt», blef svaret. »Det har kommit af sig själft. Har du aldrig känt det? Ibland kan man känna det, som om allting domnade till ro inom en. En stor, stilla harmoni, som man tycker omfattar en själf och hela världen.»

Bobs ögon fuktades, och stämman hotade att slå öfver. Det hände honom för öfrigt ofta, när han kände sitt blod svalla af rörelse. Och han började tala. Han genomgick hela sin ungdom, hur han städse känt sig så liten och obetydlig och bara gått och undrat öfver, hvad som skulle vara meningen med en så föga anmärkningsvärd tillvaro som att äta, sofva, läsa och till sist på sin höjd få lof att ordna böcker på biblioteket. Han berättade om, hur besynnerligt det var, att han haft så svårt för att finna vänner, sedan han en gång lämnat Upsala.

»Tänk dig», sade han. »Jag hade inte en gång några kärleksäventyr, icke den minsta lilla historia, som gaf färg åt mitt lif. Är det inte underligt? Jag räknar inte förbindelserna på timma, dessa förbindelser, hvilka jag ändå kanske tog allvarligare, än hvad de förtjänade. Och så har allting det andra kommit. Jag har

ett behof att säga till alla människor, att jag är lycklig. Jag vet ingenting i världen, som jag skulle kunna säga, att jag riktigt önskar mig, mera än det jag har.»

Gösta Wickner satt och hörde på vännens ord, och nu som så ofta förr erfor han en sällsam blandning af njutning och förvåning öfver, att en man verkligen var i stånd att känna så enkelt och till på köpet tala om det. Han tänkte på sitt eget lif, sina egna planer, och hur mycket han önskade sig.

»Är du verkligen säker på, att du ingenting önskar dig?» sade han till sist.

Måhända låg det någon bitterhet i den ton, hvarmed han uttalade dessa ord. Möjligt är också, att Robert Flodin nu liksom ofta eljest hörde och såg med fantasien, och att den andre ej menade annat än att uttala en vanlig reflexion, som föll sig naturlig i sammanhanget. Visst är emellertid, att dessa ord i ett ögonblick kommo honom att glömma sig själf och hela sin lycka. I ett nu kom han i stället att tänka på vännen. Hela dennes lif stod för honom som den skarpaste kontrast till hans eget. Ungkarlslifvets ensamhet, måltiderna på restaurant, den tomma lägenheten, där ingen väntade — hela detta lif, hvilket Robert Flodin knappast kunde tänka sig

möjligheten af att verkligen lefva, detta framställde sig för honom i en så skärande kall dager, som han aldrig tyckte sig hafva sett det förr. Robert Flodin fick rent af den föreställningen, att han aldrig förr tänkt på vännen, såsom han borde. Han hade i den grad vant sig att betrakta honom som sin och de sinas vän, att han aldrig tänkt sig, att en annan ställning för Gösta Wickner kunde vara möjlig. Och hade han gjort det, hade han nästan skratat åt tanken på, att Gösta skulle kunna gifta sig eller öfver hufvud lefva i andra förhållanden, än han gjorde.

Han glömde därför hela sin föregående tankegång och blef plötsligt tyst. Efter en stund vände han sig till vännen och sade utan öfvergång eller förberedelse:

»Hvarför har du aldrig gift dig?»

Den andre ryckte till, och en rodnad så svag, att den nästan endast såg ut som en skiftning i uttrycket, gled öfver hans ansikte nästan utan att färga det. Han smålog, när han svarade:

»Jag tror inte på några universalmedel.»

När det gällde människor, som han höll af, kunde emellertid Robert Flodin vara skarpsynt. Han lät därför icke vilseleda sig hvarken genom

vännens skämt eller hans behärskade yttre. Hur svag skiftningen i den andres ansikte än varit, hade dock Bob Flodin sett den. Den kom honom att ana, att det var något, vännen ville dölja. Och då han icke kunde förstå orsaken, ville han söka rubba den oåtkomlighet, bakom hvilken vännen förskansade sig. Han svarade därför i en något häftig ton:

»Tror du, att en människa i hela sitt lif kan vara nöjd med att tillbringa förmiddagarna vid en pulpet, eftermiddagarna bland främmande och för rätten vara ensam?»

Och som om han fruktade, att han uttryckt sig alltför kärft, tillade han:

»Du har ju oss, men . . .»

Han hade tänkt att säga: »Det kan väl inte vara nog». Men så tyckte han, att till och med denna vändning möjligen kunde tolkas som en ogrannligheten, och därför teg han. Men i sitt hjärtas fullhet klappade han i stället vännen på hufvudet, när han passerade förbi stolen, där den andre satt, samt ställde sig där-efter vid fönstret och såg alldeles rådvill ut öfver de snöhöljda taken.

Det är inte lätt att säga, hvad som i detta nu medverkade för att bryta en mångårig tystnad. Men det fins ögonblick, då ett samtal

blir som en rullande snöboll, hvilken tar allting med sig. Måhända omgaf dem den heliga juldagen med en atmosfer af stämning och förtrolighet. Det var så tyst i det mattbetäckta rummet, där höga bokhyllor stodo längs väggarna, och där draperier och mjuka möbler gjorde det hemtrefligt och varmt. Det kom en så uppriktig värme från den människas hjärta, som tryckt sin prägel på detta rum med dess anspråkslösa konst saker och hus-truns och gossens fotografier på alla upptänkliga platser. Robert Flodin såg därjämte i detta ögonblick så ångerfull och ödmjuk ut, därför att han trodde sig ha varit närgången, utan att vilja det, och hans hand, som strök vännen öfver håret, hade varit mjuk och mild som en kvinnas.

»Det behöfver inte vara någon hemlighet. Jag kan gärna säga dig orsaken», sade Gösta Wickner till sist. Hans blick blef hopdragen, som om han grubblat på ett problem, och han blåste tjocka skyar af rök omkring sig.

Bob vände sig hastigt om, och hans ansikte fick ett spändt uttryck.

»Vill du det verkliga?»

Det var öfver hufvud det märkliga med Wickner, att han sällan talade om sig själf, och ogärna gaf några förtroenden. Just nu kom Bob att tänka på detta, och det slog honom

som en upptäckt. Den andre talade aldrig om sig själf. Det var alltid Bob, som gaf förtroenden, hvilka icke gengäldades. Bob fick plötsligt det intrycket, att han under en lång följd af år lidit orätt, och han fann blott rättvisa däri, att denna orätt nu stode på väg att godtgöras. Samtidigt gick genom hans själ som en aning, att detta förtroende möjligen kunde gälla honom själf, på något oförklarligt sätt stå i samband med hans eget lif. Han frågade icke längre, stod endast stilla och väntade på de ord, hvilka aldrig tycktes vilja komma.

Ändtligen började Gösta Wickner:

»Minns du, när vi först träffades, sedan vi lämnat Upsala?» sade han.

»Ja», svarade Bob eftertänksamt. Hvarför frågar han det? tänkte han för sig själf.

»Det var i den familj, där du första gången såg din nuvarande hustru, jag menar henne, som blef din hustru.»

»Det har jag aldrig tänkt på», svarade Bob.

»Nej», genmälde den andra småleende. »Du hade annat att tänka på. Och det var helt naturligt, att du inte hade tid med mig.»

Bob försökte att protestera.

»Jag var så ensam på den tiden», sade han. »Jag var människoskygg, hade nyss kom-

mit till Stockholm och kände mig allena i den stora staden. Gick från och till biblioteket och satt eljest mest på mitt rum.»

Gösta Wickner log som en människa, hvilken känner världen, och Bob kände, att i detta leende låg på något sätt en ironi öfver honom själf.

»Du vet inte, hur jag minns den tiden», fortfor han nästan förargad och tystnade tvärt.

»Ja», sade den andre. »Du minns kanske, att jag var marskalk på ditt bröllop.»

»Naturligtvis», svarade Bob indignerad.

»Men ett år därefter flyttade jag från Stockholm. Det har du glömt.»

»Jag minns inte precis.»

»Nej. Det vore också orimligt att begära. Det skedde emellertid strax efter din gosses födelse. Det minns du kanske.»

Bob måste erkänna, att han aldrig tänkt på detta i sammanhang.

»Nej, men du minns nog den natten och morgonen därpå.»

Bob nickade tyst.

»Ja, ser du», fortfor vännen. »Jag minns den också, fast på mitt sätt. Och jag kan nu svara dig på, hvad du först frågade om, hvarför jag inte är gift. Jag kan svara dig med de

orden: Om din hustru vore fri, och inte hade något emot det, så kanske jag skulle kunna gifta mig ännu.»

Han afbröt sig hastigt.

»Nej», sade han. »Kanske inte numera. Men säkert är, att jag hade gjort det då. Men nu ber jag dig om en sak: *Du får icke berätta detta för din hustru.* Lofva mig det?»

»Hvarför?»

»Jag vill det icke. Jag kan icke lida tanken, att hon vet det. Lofvar du det?»

»Ja.»

»På heder och samvete.»

»Ja. På heder och samvete.»

Bob Flodin talade fullkomligt mekaniskt, och hans tankar voro i oordning. Han hörde, som på långt afstånd, hur vännen tillade:

»Om din fru får veta detta, så skall det bara göra henne tvungen i sitt sätt emot mig.»

»Ja, det kan nog hända.»

»Det blir med ett ord bara otrefnad af allsammans.»

Bob hörde dessa ord, hvilka föreföllo honom banala och skorrande i hans egen högtidliga stämning, och han förstod dem icke. Han kände sig öfvertygad, att något inträffat, som han icke förmått hindra, och som slog allting i

hans lif sönder och samman. Men denna tanke sköt han bort, emedan han fann den ovärdig. I ögonblicket kunde han visserligen icke reda ut någonting. »Om Anna får veta detta?» mumlade han. Och Gösta Wickner svarade: »Kom ihåg, att du har lofvat». »Jaja, jag har lofvat», upprepade Bob. Men han fattade ännu icke, hvad som skett. Han stod bara framför vännens stol och smålog på ett oförstående och frånvarande sätt, hvilket icke uttryckte någonting. Ja, han påstod, att han alltid anat något dylikt, hvilket var alldeles falskt och kom vännen att skratta högt.

Då slog plötsligt genom kaos fram den tanke, hvilken Bob hela tiden tyckte sig ha sökt. Den ljungade till med en styrkans klarhet, som kom allt annat att ligga i skuggan; den brände och skar med en svidande, plågsam förnimmelse, hvilken kom så plötsligt och hårdt, att Bob tyckte sig aldrig kunna uthärda den.

Bob kände, att han gjort sin vän orätt, den blodigaste orätt, en man kan tillfoga en annan. Hur hade de då kunnat blifva vänner? Hur var det möjligt, att de i elfva år kunnat umgås med hvarandra, taga förtroenden och gifva, lefva i ett samförstånd så fullständigt som det endast sällan är möjligt mellan vänner? Bob fick en

fördmjukande känsla af underlägsenhet, när han jämförde sig själf med vännen. Och hela hans varma hjärta fylldes af det djupaste medlidande.

Han kunde inte tala. Han räckte fram båda sina händer mot Gösta Wickner och tryckte hans.

Sedan bekännelsen var gjord, såg denne egentligen mera brydd än upprörd ut. Hans reflexion var i rörelse, och när han såg Bobs upprörda tillstånd, var det icke långt ifrån, att han misstänkte, att han satt krafter i gång, som han icke skulle förmå att behärska.

»Det var förbaskadt dumt, att jag berättade den där gamla historien», sade han. »Hvad skulle det tjäna till?»

Uttrycket stötte Bob för ett ögonblick. Men han var för uppfylld af sina egna känslor, för att detta intryck skulle kunna mer än flyktigt glida förbi.

»Hur kan du säga det?» utbrast han. »Jag tycker, att jag aldrig känt dig förrän i dag.»

»Jaja. Men kom i håg, att nu är jag kurerad. Eljest sutte jag icke här.»

Och Gösta Wickner skrattade på sitt torra, sarkastiska sätt.

Men Bob hörde icke hvarken hans ord eller skrattet. Han erinrade sig bara, att Gösta

Wickner alltid hade svårt att reda sig, när han skulle uttrycka sina känslor. Han blef vid sådana tillfällen gärna fåordig och knapp, kunde till och med låta både kylig och cynisk i deras öron, som ej kände honom.

Denna tanke verkade på Bob som en suggestion. Han gjorde plötsligt kort process med sina egna känslor, öppnade dörren och ropade muntert utåt våningen:

»Vi äro hungriga, Anna. Få vi ingen mat snart?»

Och han gaf sin vän en på samma gång menande och triumferande blick, som om han begärt beröm, för att han förstod att behärska sig.

III.

Kamrer Gösta Wickner gick samma afton hem i ett tillstånd, som närmade sig öfverretning. Detta tillstånd var för honom något ganska ovanligt, och han måste erkänna, att han icke var nöjd med sig själf.

Han drog pälskragen upp öfver öronen, emedan det var kallt och det börjat flyga snö i luften. Kamrern svor för sig själf öfver, att han icke hade telefonerat efter en släde. Sturegatan var full af slädar, men de voro naturligtvis fulla af folk. Naturligtvis, det var ju juldags natt! Kamrern var i allt annat än julstämning.

Han gick med långa steg gatan fram, kände då och då igen en bekant, men undvek att hälsa för att ej behöfva stanna och önska god jul eller god fortsättning. Ty för sådant var han sannerligen inte i lynne.

Kommen till ett hus på Arsenalsgatan, framtog han sin aluminiumsnyckel och öppnade dörren. Den small upp af blåsten och slog hårdt mot stenväggen. Kamrern svor för andra gången högt af förargelse och stängde dörren efter sig med en onödig smäll. Väl inkommen på sitt rum tände han lampan och slog sig ned i en stol för att lugna sig genom att fortsätta läsningen af Heine.

Men Gösta Wickner var denna natt ur stånd att sentera den Heineska kvickheten. Han lät boken sjunka och föll i tankar. Och det första han upptäckte var, att han icke kände sig alldeles lugn för Bob.

Bob hade visserligen hvarken sagt eller företagit sig något egentligen komprometterande. Men han hade icke varit sig själf på hela aftonen, och hans vänlighet hade varit besvärande. Gösta Wickner ångrade, att han hade begått en dumhet, och han frågade sig, om han inte blifvit nog gammal att afhålla sig från sådana.

Gösta Wickner log öfver sig själf, och hans ansiktsuttryck blef därvid på en gång vaket och hånfullt. Att låta sig rycka med af en tillfällig stämning var en af hans svagheter, och han hade ofta fått sota för dylikt — förr i världen.

Numera hade han blifvit säkrare på sig själf. Men gjordt var gjordt. Och hvad det nu gällde var att öfverväga, om förlöpningen kunde ha några följder.

Kamrern blef ense med sig själf, att ännu ingen fara förelåg, men att det var bäst att under alla förhållanden hålla ögonen öppna.

Det, som förargade honom allra mest, var, att han under allt detta var i en vek sinnesstämning. Visserligen var han icke någon gammal ungsok. Men så synnerligen ung var han icke heller. Trettioåttio år! Nå ja, inte är det någon ålder ur synpunkten af en gammal mor, som har oförsörjda döttrar. Men ur döttrarnas synpunkt torde kanhända något yngre vara att föredraga. Själf trodde han sig för länge sedan hafva kommit på det klara med sig själf. Han hade märkt, att han blef trött af att gå i trappor. Middagsluren försakade han med en motvilja, som han ej längre gjorde sig besvär med att dölja. Och det var bara en månad sedan han upptäckt, att frackkostymen fick läggas ut öfver magen.

Åter och åter igen kom han tillbaka till samma fråga: Hur var det tänkbart, att han låtit förleda sig att tala om denna gamla dumma historia? Kunde det vara möjligt, att det skett

endast därför att fru Anna sett så ung och fraiche ut med det hvita tylltet om halsen, och att hon klappat honom på kindbenet, när han kysste henne på hand? Var det egentligen någon anledning . . . Den fördömda romantiken, tänkte Gösta Wickner.

Hade icke just — hvad skulle han kalla det — den lilla missräkning, han en gång lidit, när fru Anna gick och förlofvade sig med Bob, varit en af de erfarenheter, hvilka allra mest bidragit att hos honom skapa den något kyliga lefnadsfilosofi, i hvilkens hägn han under många år lefvat förträffligt?

Hade denna kärlek först och främst någon sin varit så djup?

Gösta Wickner måste erkänna för sig själf, att så icke var fallet.

Hvad var då egentligen det hela?

Han hade fäst sig vid flickan. Så mycket var verkligen sant. Han kom i samma kretsar som hon, de blefvo goda vänner, och han hade verkligen gått och tänkt, att om någon skulle kunna förmå honom att byta ut ungarlslifvet mot — hm! — det där andra, så skulle det vara hon. Hon var ljus och vacker och frisk. Och så såg hon så ren ut. Gösta Wickner kunde icke finna något uttryck, som han fann mera passande.

Men när så den andre kom, och han kände sig distanserad — hade det då verkligen kostat honom så särdeles mycket att resignera? Gösta Wickner letade i sitt minne, och han fann en vacker vårafton, då han i mörka tankar drifvit omkring i Hagaparken och funnit lifvet värdeöst. Men hur länge han letade, kunde han ej dölja för sig själf, att denna afton egentligen var den enda. I början kunde det nog hända, att han ofrivilligt ryckte till, när han såg de nyförlofvades strålände ansikten. Men han hade vänjt sig vid det, som man vänjer sig vid allting, och han hade slutat med att finna deras ömsesidiga förtjusning i hvarandra sympatisk. Så hade han resonnerat en smula ironiskt öfver, att en hustru, hvilken endast syntes skapad för huslig sällhet, egentligen icke var någon hustru för honom. Till sist hade han slutat med att blifva vän åt dem båda, och deras hem hade på visst sätt blifvit honom outhärligt.

Hur ofta hade han icke sedan sagt sig själf, att han egentligen varit den lyckligaste af de båda rivalerna! Utan några som häst hänsyn eller band hade han varit i stånd att fullfölja den karriär, hvilkens mål han aldrig släppt ur sikte. Det välldes maktdrömmar genom Gösta Wickners hjärna, och för sådana är visserligen

icke äktenskapet ett hinder, men väl kärleken. Det var romantiken inom honom, som narrat honom att ett ögonblick sträcka sin åtrå efter ett hem, sådant som Bobs. Men hur det var, hade han fått detta ändå. Alldeles gratis hade han fått ett hem, där han kunde komma och gå, när han ville, och där hans minsta motgång eller glädje städse rönt medkänsla och blef uppmärksammas. Han behöfde icke bekymra sig om detta hem. Det fanns där alltid. Det var hans, utan att han hvarken uppehöll det eller hade några bekymmer för att hålla det vid makt. Han tyckte om både herrn i huset och frun. Han trufdes bättre med dem än med några andra han kände.

Hvad var det nu, som egentligen hade blifvit förändradt?

Gösta Wickner var en man, som vant sig att vara uppriktig mot sig själf. Han var det också nu. Och han sade sig själf fritt och öppet, att om han nu kunde få byta, intaga sin väns plats och lämna det understundom måhända en smula innehållslösa ungarlslifvet, så ville han icke. Han var i detta fall alldeles säker på sin sak. Han ville icke ådraga sig några skyldigheter, som skulle störa hans lif i dess lugna, regelmessiga och ganska underhållande gång. Han ville det icke.

Gösta Wickner såg detta så klart som i en bok, och ännu mera oförklarligt blef det honom, hvad som framkallat hans omotiverade öppen- hjärtighet.

Men ju mera han resonnerade, desto mera började han känna någonting af oro i själen. Det fanns något i detta kalla, egoistiska resonne- mang, som icke tillfredsställde honom. Det fanns måhända i hans hela lif något, hvilket icke var, som det borde vara.

»Seså», sade Gösta Wickner för sig själf.
»Börjar jag nu också att resonnera öfver lifvet?»

I det han plötsligt reste sig upp, blef hans ansikte klart och lugnt, som när en man fattat sitt beslut.

»Kommer det någon sentimentalitet med i spelet», tänkte han, »så får jag under en eller annan förevändning bryta med dem båda.»

Därpå återtog han Heine och läste med mycket nöje den berömda kärleksepisoden i Harzresan.

IV.

Just på samma tid, som Gösta Wickner satt ensam på sitt rum och anställde generalmöns-tring med sig själf, sutto Bob och hans hustru i det lilla förmaket med den blåa möbeln och de hvita gardinerna och talade om dagens hän-delser.

»Jag tycker, att Gösta gick bra tidigt», började Bob och såg forskande på sin hustru.

»Det tänkte jag inte på», svarade hon alldeles lugnt, förvånad öfver mannens blick, mera än öfver hans ord.

»Hm!» sade Bob.

Men inom sig tänkte han för det första: »Det var bra, att hon ingenting har märkt», och för det andra: »Hur ska' jag bära mig åt med att inte tala om för henne, hvad jag har fått veta i dag?»

Bob var nämligen icke van att ha några hemligheter för sin hustru, och denna gång tryckte honom hemligheten mera än vanligt. Han kunde icke sitta stilla, utan började gå af och an, som lifliga naturer brukar, när de fått något att tänka på. Hans hustru satt i soffan med händerna i sitt knä. Lugn och samlad var hon i detta ögonblick en stark kontrast till den orolige lille mannen, som oupphörligt stannade för att smeka hennes kind eller betrakta henne. Småleende och stilla satt hon där, van vid mannens 'nervösa sätt, och på hennes läppar lekte ett litet leende, som om hon tänkt på något särskildt.

»Hvad tänker du på?» sade Bob till sist.

Hans hustru rörde sig icke. Hennes leende blef endast en nyans starkare, bredde liksom ut sig och gaf glans åt de klara ögonen.

»Jag tänker på, hur lycklig du gjort mig», svarade hon, »och hur härliga dessa dagar varit.»

»Hm!» sade Bob å nyo och fortsatte sin promenad.

I detta ögonblick berörde honom hustruns ord på ett särskildt, nästan pinsamt sätt, och fru Anna måtte ha känt, att det låg något i hans ton, hvilket ej harmonierade med hennes egen

sinnesstämning. Ty i det hon lutade sig framåt, så att det ljusa framhåret föll ned öfver den hvita pannan, sade hon:

»Hvad tänker du på?»

Hon lade tonvikten på ordet du, som om hon haft någon instinkt om, att hennes man bara gick och väntade på att bli utfrågad.

»Jag?» svarade Bob. »Ja — jag tänkte verkligen på Gösta.»

»Jaså», svarade fru Anna.

Och åter kom leendet på hennes läppar. Denna gång var det dock ett helt annat slags leende, ett som var på en gång listigt och mjukt, muntert och en smula triumferande. Ingen kan räkna ut, hur mycket som kan rymmas i ett sådant hastigt, oreflekteradt kvinnoleende.

»Hvad tänkte du om honom?» fortfor fru Anna och log fortfarande.

»Det kan jag inte säga», svarade Bob.

»Det var något, vi talade om i middags.»

»Som du inte får tala om för mig?»

»Ja, jag lofvade honom det.»

I samma minut dessa ord undsluppit Bob, ångrade han sig. Han kände, att han var fast, och visste, att han aldrig skulle kunna motstå sin hustrus nyfikenhet.

»Bed mig inte», sade han, redan på förhand förskräckt i känslan af sin egen svaghet. »Jag lofvade honom det så säkert.»

Men om det fanns något, som fru Anna hade klart för sig, så var det, att en man inte får ha några hemligheter för sin hustru. Hon var genomträngd af denna fordran som af en lifsprincip, och hon ansåg blotta antydan om motsatsen betyda detsamma som ett underskattande af hennes egen förmåga i fråga om tystlåtenhet. Hon använde inga smekningar som öfvertalningsmedel. Hon blef stolt, förolämpad, sluten och tyst, och hon bad Bob för all del icke bryta sitt löfte. Visserligen ansåg hon det icke vara något löftesbrott, om en man berättade för sin hustru något, som han lofvat att förtiga. Ty sådana löften gälla inte mellan man och hustru. Det hade hon visat honom hundratals gånger. Men hade han en annan åsikt, så skulle de tala om något annat.

Därmed teg fru Anna.

Rättvisan fordrar nu det erkännandet, att hade Bob icke så gärna själf velat tala, skulle han nog hafva hållit sitt ord. Men hela eftermiddagen hade han varit som sjuk efter den stund, då han skulle bli ensam med Anna och få meddela henne denna nyhet, som syntes ho-

nom själf så sällsam, att han aldrig skulle kunna bära den ensam. Hvarför skulle han tiga med den? Hvarför skulle han icke berätta den? Det syntes honom så enkelt och rätt, att Anna fick veta detta. Hon *måste* ju rent af veta det för att icke komma att ovetande såra hans bästa vän.

Och så berättade den hederlige Bob, att Gösta Wickner bekämt sig hafva älskat hans hustru före deras äktenskap. Bob berättade dessutom historien vida mera gripande, än hvad Gösta någonsin hade gjort. Och han slutade med en skildring af, hur upprörd vännen varit, något som Bob verkligen också trodde, när han berättade det.

Hans hustru åhörde honom, utan att säga ett ord. Hennes ansikte fick ett drömmande uttryck, som gjorde det flickaktigt och ungt, och hennes vackra blå ögon fylldes med tårar.

»Efter detta måste vi hålla dubbelt så mycket af honom», sade Bob.

Och hans hustru nickade tankfullt.

Med armarna om hvarandras lif sutto de båda makarna i den lilla soffan, och deras hjärtan blödde vid tanken på, att de tillsammans, fast mot sin vilja, gjort en människa så ondt.

Bob blef riktigt förolämpad, när hans hustru till sist sade:

»Men tror du inte, att Gösta *nu* glömt detta för länge sedan?»

Och Bob förnekade en sådan möjlighet med de heligaste eder.

V.

Under den tid, som närmast följde på denna ganska händelserika juldag talade makarne, som naturligt var, ej sällan om sin gemensamme vän, Gösta Wickner. Han blef ehuru i osynlig måtto tredje man vid deras tête-à-tête och på detta sätt blef han nästan mera gäst i huset, än om han hade kommit på middag hvarje dag.

Hvad frågan i synnerhet gällde, var att kunna utfundera, huruvida Gösta hade lidit mycket af sin missräkning i samband med Bobs giftermål eller icke. Och i detta fall hade både Bob och Anna flere års minnen att leta uti för att finna stöd för den uppfattning, som för hvarje dag hos dem blef allt mera stadgad. Och de försummade heller icke att leta i minnena.

Nästan hvarje dag när Bob kom hem, hade han alltid erinrat sig ett nytt smådrag från deras umgänge, och han berättade det, så snart han

kom inom dörren, med en ifver, som visade, att vännens öde sysselsatte honom äfven på biblioteket. Anna, som på förmiddagarna satt ensam hemma, hade också god tid att fundera, och när Bob berättat, hvad han erinrat sig, kunde hon alltid göra tillägg, som visade, att hon icke heller hade glömt deras gemensamma vän. I likhet med många lifliga naturer af kvinnokön hade Anna ett ovanligt utbildadt minne för alla småsaker, som stodo i samband med hennes eget lif, och Bob behöfde bara erinra om en viss period af deras äktenskap, t. ex. den sommaren, när de bodde i skärgården eller Georgs födelsedag, när han fyllde åtta år, genast kunde fru Anna börja berätta. Hon supplerade mannens minne, kom med detaljer, såg det hela med en åskådlighet och en friskhet, som gjorde länge sedan halfglömda händelser lefvande och verkliga å nyo. Och hon var så upptagen af själfva berättelsen, att hon understundom blef road däraf och äfven roade sin man på ett sätt, som nästan kom dem båda att glömma, att allt hvad som nu sysselsatte dem i grund och botten var en mycket sorglig historia.

På detta sätt upplefde Bob och Anna ånyo hela sin äktenskaps roman. De erinrade sig den tid, då de först hade blifvit bekanta. Huru

de småningom känt sig dragna till hvarandra, utan att veta huru. Hur blyg och lustig Bob hade varit, och hur han till sist hade rusat i väg med sitt frieri, så att Anna blifvit förskräckt och var rädd för honom i flere dagar, under hvilka Bob gick omkring i ovisshet och kände sig som den olyckligaste människa under solen. Så hade förlofningen eklaterats och så hade denna period kommit, hvilken Anna fann vara den härligaste under hela lifvet, men mot hvilken Bob i sitt sinne gjorde tysta invändningar, hvilka han icke vågade säga högt. De gjorde om sina tiggande promenader i Humlegården och kände vårluften spela om kinderna, när de sutto på den soffa vid Brunnsviken, som de kallade sin. De fortsatte romanen till tiden strax före bröllopet och gingo gemensamt ut för att köpa möbler. Så kom bröllopsdagen med jubel och glans, rägn-droppar i brudkronan, hvit sidenklädning, brudbukett, och oändliga framtidsdrömmar. Bob och Anna formligen gifte sig å nyo, blefvo varma och röda af minnenas leende allvar, genomvandrade de första åren af paradiset's lustgård och funno till sist lille Georg, hvilkens ankomst för öfrigt icke på något sätt ryckte dem upp ur drömmen.

Bob blef helt rörd vid tanken på den natt, då han föddes.

»Mins du det?» sade han. »Gösta hade fått låna portnyckeln, och klockan fem på morgonen kom han och ringde på tamburklockan för att fråga, hur det stod till. Då var allt öfver, du sof som ett barn, Georg sof i sin lilla vagn, och jag var ensam vaken. Jag var alldeles för lycklig. Då gläntade jag på dörren till sängkammaren och lät honom få se en skymt af gossen och af dig. Och jag mins, hur han darade på händerna, när han tog mig i famn och önskade mig lycka med pojken. Aldrig tänkte jag då — aldrig kunde jag tänka.»

Och Bob tystnade alldeles förbryllad af alla de tankar, som myllrade fram öfver honom, medan Anna med sin mjuka röst fortsatte:

»Mins du, att fram på förmiddagen skickade han mig en bukett de vackraste skära rosor, med ett visitkort? Och på kortet stod: »Till den lyckligaste lilla mamma från Gösta!» Du kan väl förstå, att jag aldrig ett ögonblick tänkte —»

Här tystnade äfven fru Auna och blef en smula röd. Måhända endast för att själf glömma detta tillade hon:

»Men det är ändå mycket möjligt, att hans tycke bara var en fantasi, och att han redan då längesedan glömt hela saken.»

Härmed var dispytämnet funnet, samma dispytämne, hvori alla dylika samtal och meddelanden utmynnade. Och det var städse Bob, som med energi häfdade sin mening, att Gösta Wickner ingenting glömt. Ja, det var inte långt ifrån, att han ville göra vännen till en drömmande älskare, hvilken i tysthet bar på grämelser af en obesvarad kärlek, men var för högsinnad att låta den inverka på ett gammalt vänskapsförhållande.

På detta sätt följde Gösta Wickner Bob och Anna i hela deras lif, såsom det nu utvecklade sig för dem. Han kom i det sätt, hvarpå de nu sågo detta lif, att spela en mycket större rol i deras samtal, än han någonsin gjort i verkligheten. De förvandlade en dags gemensam utflykt eller några timmars samvaro till, att han varit deras förtrogne under förlofningstiden. Han var marskalk på deras bröllop, och denna omständighet blef till en händelse af den allra största vikt. Att han icke hade stått fadder åt deras barn, fick också sin betydelse. Och ju längre de båda makarna letade, desto klarare blef det dem, att ingen följt dem så troget som Gösta Wickner.

Men som de på detta sätt gingo tillbaka i sina minnen, så började själfva de händelser, hvilka de båda så ofta erinrat sig och så väl

mindes, att omärkligt ändra karaktär. De fingo en biton af vemod, och öfver dem föll skuggan af Gösta Wickners öde, hvilket i de båda makarnes ögon blifvit tragiskt. Hvarken Bob eller Anna märkte, hur mycket de båda diktade. De märkte det icke, emedan de voro två goda, omisstänksamma människobarn. Och deras hjärtan hade kommit att klappa i en snabbare takt, än för sådana människor är nyttigt.

VI.

Detta slags samtal fick naturligtvis god näring för hvarje gång Bob och Anna sammanträffade med vännen i huset, och då detta skedde ganska ofta blef det föga anledning till en längre paus i detta slags underhållning. De skulle hafva träffat Gösta Wickner ännu oftare, om icke denne just under tiden varit upptagen af en ovanlig massa bolagssammanträden och affärsmiddagar.

En dag kom Bob hem efter att ha gjort en längre ensam promenad, och naturligtvis hade han ej undgått att under denna låta tankarne syssla med samma ämne, hvilket på sista tiden så ifrigt upptagit honom.

När han kom in, såg han, att Anna hade gråtit, och helt förskräckt frågade han genast efter anledningen. Till sin förvåning märkte han i hennes sätt en underlig frånvarande kyla,

och han började undra, om han själf möjligen på något sätt sårat henne. Bob hade emellertid varit gift i elfva år, och om han också under denna tid icke blifvit någon synnerligen framstående kvinnopsykolog, hade han dock lärt sig åtminstone så mycket, som att kvinnorna understundom icke tåla, att man observerar deras hemliga tårar, samt att vänlighet och uppmärksamhet i sådana fall endast tjäna till att göra ondt värre. Han beslöt därför att låtsas om ingenting, och i en, som han tyckte, obesvärad och lugn ton började han:

»Det är en sak, som jag tänkt på, angående hvad vi i går talade om Gösta . . .»

Men längre hann han icke innan hans hustru afbröt honom.

»Du skulle göra mig en stor tjänst, om du ville låta bli att tala om Gösta», sade hon.

Det kom som ett anfall, blindt, häftigt och hårdt. Bob hörde på tonen, att det låg något under detta. Men han kunde för sitt lif inte begripa, hvad det var.

»Inte tala om Gösta?» upprepade han.
»Hvad har du emot Gösta?»

»Ingenting alls. Jag vill bara inte tala om honom.»

»Ja, men hvarför?»

»Jag tycker, det är tråkigt.»

Om Bob nu hade låtit bli att fråga mera, så är det troligt, att ingenting vidare hade händt. Men han kände sig orättvist anklagad för att hafva tröttat ut henne med ett ämne, hvilket hon själf varit minst lika intresserad af att behandla. Dessutom kunde han icke lida att se sin hustru upprörd utan att genast få veta orsaken.ⁿ Detta var kanske det allra värsta. Emellertid måste han fortsätta, om det skulle kosta hans lif. Och därför började han ånyo:

»Ja, men kära Anna, du har ju själf . . .»

I samma ögonblick lade fru Anna bort sitt arbete, och hennes ansikte darrade af vrede.

»Kan du inte låta mig vara i fred!» Hon nästan grät fram orden. »Dag efter dag, kväll efter kväll, ja, natt efter natt, ska' du tala om Gösta. Gösta och Gösta och Gösta! Finns det inte i hela världen något annat att tala om än Gösta? Du gör mig tokig, och jag gör dig tokig.»

»Men det är du själf som börjat . . .»

»Jag?! Aldrig! Jag har aldrig börjat att tala om honom. Var det inte du, som berättade om honom ifrån början? Och har det gått en enda dag, utan att du har börjat tala om honom? Märker du inte själf, hur du och jag

ha kommit ifrån hvarandra? Jo, säger jag. Vi ha kommit ifrån hvarandra, och vi göra det mera dag för dag. Hvar jag går och står eller sitter, så tycker jag, att jag möter Gösta, som finns där i en vrå och lyssnar på hvad vi säga och ställer sig emellan oss. Jag afskyr den karln. Jag önskar, att jag aldrig hade sett honom.»

Men nu blef Bob på allvar ond.

»Afskyr du Gösta?» sade han. »Hvad har han gjort dig?»

Fru Anna hörde icke längre, hvad Bob sade. Hon bröt ut i en ström af ord, hvaraf hennes man icke förstod det bittersta, och när orden till sist tröto, började hon gråta, som om hennes hjärta ville brista.

»Om du bara ville förstå mig», snyftade hon upphörligt. »Om du bara ville förstå mig!»

Detta var att taga Bob på det ömma. Ty om det var något han var angelägen om, så var det att förstå sin egen lilla dyrbara hustru, hvilken han älskade öfver allting annat på hela jorden. Men anfallet på Gösta satt i honom som en skarp tagg, och han kunde ännu känna, hur den stack. Dessutom fanns i hela detta uppträde något oförberedt och oförklarligt, som nästan gjorde honom rädd.

I fullt uppror gick han in till sig, och han blef ännu mera utom sig, när han stängt dörren och för sin heders skull inte ögonblickligen kunde gå tillbaka igen för att göra Anna god och torka hennes tårar.

VII.

Naturligtvis efterföljdes detta uppträde af en försoning, och Bob blef under en hel dag omhuldad, smekt och beundrad vid hvarje steg han tog i sitt hem. Men någon förklaring på själfva uppträdet fick han icke. Emellertid blef det en gifven följd, att samtalen om Gösta Wickner efter denna tid afstannade mellan de båda makarna, och detta hade åter för Bob den följden, att han nu mera gick och tänkte på egen hand.

Det var i synnerhet en tanke, hvilken under denna tid sysselsatte honom. Hvarifrån den kom, förstod han icke, och han skämdes nästan att erkänna den för sig själf. Bob Flodin gick nämligen och funderade öfver, om hans hustru verkligen — medan hon ännu var ung flicka — varit alldeles okunnig om Gösta Wickners böjelse. Bob hade känt denna tanke dyka upp inom sig första gången under något af de otaliga

samtal, som han och hans hustru haft efter den märkliga juldagens natt, och han blygdes förfärligt inför sig själf, när han märkte, att denna tanke verkligen kom igen och sysselsatte honom på allvar. Han lofvade sig själf att han skulle glömma den, men det finns tankar, hvilka hafva den egenheten, att de icke kunna glömmas. Och när Bob märkte detta, tog han sitt parti på ett annat sätt. Han kunde aldrig nedlåta sig till något sådant som att misstänka sin hustru. Han vågade det icke helt enkelt, emedan han kände, att då skulle hela hans lif gå i stycken, ja, i små smulor. Bob hade växt samman med sin hustru så starkt, att han lika gärna, ja mycket förr, skulle kommit att misstänka sig själf. Han fann också snart, att om Anna verkligen varit medveten om något dylikt och dolde det, så hade detta skett, emedan hon från början velat bespara honom, Bob, kunskapen därom, och Bob kände sin beundran för hustrun växa, ju mera han tänkte på, att denna hennes förmodade tystnad säkerligen endast varit förestafvad af ömhet för honom själf.

Fru Anna å sin sida grubblade på mycket under de långa förmiddagarna, då hon satt ensam hemma, och lille Georg gick och lekte i salen, så ofta han inte var i skolan. Han

var i det hela ett underligt barn, och ensamheten hade gjort honom brådmogen och lärt honom lefva i fantasin. Han lekte, att han var ute på resor, fort bor i främmande land och hälsade på mamma, som bodde där långt borta, dit Georg kom. Eller också gick han omkring och sålde. Han hade tusen påhitt, och vare sig han lekte järnväg, ångbåt, spårvagn eller mamma och barn, alltid skulle mamma vara med. Och de båda brukade roa hvarandra riktigt bra. Men under denna tid satt fru Anna i tankar, och därför deltog hon icke som förr i barnets lekar. Hon svarade mekaniskt, medan tankarna sysslade på andra håll, och det hände henne att bedja om en spårvagnsbiljett, när Georg egentligen var konduktör, eller att fråga honom, hvad hästen kostade, när de en lång stund hade lekt mamma och barn.

Då blef Georg förtrytsam.

»Du leker ju inte med», sade han. »Du bara låtsar.»

Och därmed kunde barnet gå ifrån henne och lämna henne ensam, taga fram en bok och sätta sig att läsa. Då kommo tankarna åter med fördubblad styrka, och det hände fru Anna, att tårarna kommo henne i ögonen, utan att hon själf kunde säga hvarför.

Ibland skulle hon nästan ha önskat, att Bob åter hade börjat tala som förut. Det upprörde henne visserligen och gjorde henne ondt. Men detta var dock vida värre. Hur mycket Anna än kunde önska det, så talade Bob numera icke. Allt sedan det lilla uppträdet, då Anna bedt honom höra upp med att tala om Gösta Wickner, lydde han hennes önskan alldeles efter bokstafven.

Det kunde nu i stället hända, att de båda makarna sutto samman, hvar och en sysselsatt med sina egna tankar, utan att den ene hade ett ord att säga den andre. I synnerhet hände detta om aftnarna, och då släpade sig timmarna fram tomma och innehållslösa. Bob satt med en bok och Anna med sitt handarbete. Men Bobs tankar följde icke med bokens ord, och Annas tankar — ja, de hade god tid att vandra sina egna vägar. De gjorde det också, och tystnaden steg som en mur, hvilken hindrade dem från att se eller tala vid hvarandra.

»Hvad läser du?» kunde fru Anna säga till sist.

Och Bob måste då se efter, hvad det var han läste. Ty oftast hade han glömt det.

»Har du ingenting att läsa högt, som du gjorde förr?» sade fru Anna.

Och Bob steg upp och letade på bokhyllan. Men han fann ingenting, hur han än letade. Det kändes som en lättnad för dem båda, när klockan slog ute i salen, och det blef tid att gå till sängs.

Fru Anna suckade djupt, och Bob hörde det. Han kände en dof vrede i sitt hjärta, som om hans hustru gjort honom något ondt. Och fru Anna förstod hvad han kände, utan att kunna hjälpa honom.

VIII.

Det är en farlig sak, när två människor, hvilka älskat hvarandra, komma därhän, att de båda två ligga vakna i mörkret med sina tankar, utan att den ene faller på den idén att tilltala den andra. Det blir ännu värre, när de båda ömsesidigt äro medvetna om hvarandra. Det är då som de onda tankarna börja att arbeta.

Dessa onda tankar äro egentligen inga tankar. Ty de forma sig icke till ord. Det är känslorna som arbeta och de hafva en kraft, som om de vore själfständigt verkande makter. Dessa små osynliga väsen, hvilka städse spelat människor spratt, hafva aldrig större makt, än när två dödliga tiga länge sida vid sida och tänka bittert om hvarandra. Den enes känslor stinga och egga den andres. Den enes bitterhet går öfver i och ökar bitterheten i den andres själ. Den enes vrede föder den andres.

Ur vreden växer ovilja och ur oviljan hat. Att anledningen är ringa, spela härvidlag ingen roll. Det ser ibland ut, som om olyckan vore mera obotlig, ju ringare den yttre anledningen synes vara.

Under sådana timmar talar själ till själ starkare än ord, och hvad som då blir sagdt, verkar mäktigare, emedan sådana ord springa direkt ur vårt omedvetna väsen, som är vårt djupaste. Den ena själen kan då slå en annan till döds.

Och det förändrar ingenting, om under en sådan natt den enes hand famlar på täcket för att finna och trycka den andres. Den, som ger en sådan handtryckning, gör det icke, därför att han är vek och ångerfull och ber om tillgift. Han gör det, därför att hans smärta är honom så öfvermäktig, att han måste känna den fysiska värmen från en lefvande varelse, vore denna varelse också densamma, som hans tanke nyss slog i raseri. Och den, hvilken mottager en sådan handtryckning, vet, att det är så och återgäldar den själf, endast drifven af samma hemlighetsfulla ångest.

Ty ingenting är större, hemskare, mera fäsansfullt och ömkansvärdt, än när ömheten mellan två människor håller på att glida bort och

förbytas i den lidelse, som vanvettigt hetsar människorna till kamp mot hvarandra och mot sig själfva. Detta sker kanske aldrig så effektivt som just under tystnaden. Det är, när de tiga tillsammas, som två människor såra hvarandra värre än skogens djur, hvilka i raseri sönderslita hvarandras kroppar.

Och kampen tycks pågå äfven under själfva sömnen. Ty när morgonen kommer fortsätta de vakna tankarna, hvad nattens begynt, och ur tankarna växa handlingar, som kräfva människolif.

IX.

Om något dylikt ej försigginge med människorna, tror jag, att många konflikter nästan blefve omöjliga. Ty man kan verkligen aldrig förklara, hvad som händer och sker, endast däri-genom att människorna gjort det och det mot hvarandra eller sagt hvarandra så eller så. Hvar-ken Bob eller Anna kunde håller vid detta skede af deras historia förstå, hvad som egentligen drog dem ifrån hvarandra. Bob ville icke ens er-känna för sig själf, att någon verklig schism förelåg, och om fru Anna förstod något mera af saken, så talade hon i alla händelser icke därom till Bob.

Om fru Anna varit mera mor i den me-ning, som vissa kvinnor äro det, skulle hon ändå haft lättare att finna sig själf och därmed äfven att leda sin man ut ur den labyrinth, i hvilken de båda famlade. Hon var nog mor

på sitt sätt, och hon älskade sitt barn lidelsefullt. Men hon hade på ett helt annat sätt gått upp i den kärlek, hvilken fästade henne vid Bob. Och mellan dem båda hade barnet snarare varit en ytterligare glädjekälla, som ökade deras lycka med hvarandra, än en individ, för hvilken de båda i främsta rummet måste lefva. Därför glömde fru Anna nästan gossen, då hon kände disharmonin mellan Bob och sig ökas, och Georg lefde därför nu mera mest i skolan och i barnkammaren.

Fru Anna gick emellertid en hel förmiddag i sitt förmak och såg ibland ut genom fönstret, därifrån hon kunde se några toppar af Humlegårdens träd. Hon kände en obestämd förskräckelse för någonting, som höll på att hända, och hon tänkte på Bob. När han nu var frånvarande, blef hon helt vek om hjärtat vid att så tänka på honom, och hon var till mods, som om hon varit nära att förlora honom. Det behöfdes så litet för att vinna honom igen. Det behöfdes bara ett ord kanhända, ett ord, sagdt i rättan tid, och de skulle åter börja tala vid hvarandra som förut. Allt skulle bli som förut.

Fru Annas hjärta klappade högt vid denna tanke.

Ja, hon tyckte, att det lif, som de nu förde kunde hon icke längre stå ut med. Det var i en hel serie af småsaker som skillnaden yppade sig. Förr i världen hade de alltid pläгат telefonera till hvarandra åtminstone en gång hvarje förmiddag. Ibland var det Bob, sem telefonerade, ibland var det fru Anna själf. Detta lilla meddelande brukade då lysa upp hela den långa ensamheten, och fru Anna hade förr pläгат längta till denna stund som till förmiddagens egentliga händelse. Denna vana hade på sista tiden försvunnit som af sig själf. Och just denna förmiddag gick fru Anna och sörjde öfver, att den hade försvunnit. Hon sörjde däröfver så starkt, att hon började längta efter att endast höra Bobs röst. Och denna längtan blef henne till sist öfvermäktig.

Fru Anna hörde emellertid till dem, som icke ha lätt att taga det första steget, och det var henne en stor öfvervinnelse, när hon nu gick fram till telefonen och ringde på.

Till sin stora förvåning möttes hon af mannens röst.

»Det var eget, att du ringde på», sade Bob. »Jag skulle just ringa på till dig.»

Annas hjärta stod stilla af fröjd. Han hade tänkt detsamma! Hon väntade andlöst.

Så kom fortsättningen. Han kunde icke komma hem till middagen. Det var en hel förklaring, som Anna inte hörde.

»Blef du ledsen? Hvarför svarar du inte?»

»Ledsen! Visst inte! Mycket nöje.»

Hela tillvaron syntes fru Anna tom och innehållslös, när hon åter hängde telefonluren tillbaka på dess plats, och det var nästan, som om Bob i en handvändning blifvit utstruken ur hennes lif. Hon gick långsamt in till sin plats vid förmaksbordet och lyfte på lille Georgs kläder, hvilka lågo där och väntade på att blifva lagade. Gossen själf satt på mattan och lekte med en liten vagn. Solen föll in och smekte hans mjuka, hvitgula hår, men Anna erfor ingen glädje vid att se honom. Hon kände ett obestämdt groll stiga upp inom sig, ett groll mot allt och alla och främst emot Bob. Och midt under dessa känslor plågades hon af en egendomlig förnimmelse, att det öfver hela hennes egen tillvaro fanns något oklart. Hur hade det gått till egentligen, att hon kommit att bli maka och moder i just detta hem? Hon påminde sig den tid, då hon ännu var en ung flicka och fri; hon tyckte sig ännu kunna se världen i samma halfklara, smekande dagar som då. Hvarför är allt detta borta? tänkte hon. Och samtidigt föll

det henne in: Hvad kan vara orsaken, att jag sitter och tänker på detta just nu?

I detsamma spratt hon till vid, att telefonklockan åter ringde. Hon trodde, att det var Bob som hade ångrat sig och tänkte komma hem till middagen. Det vore så likt honom. Fru Anna kände, att om han nu komme hem, skulle det vara henne en ännu större missräkning, än om han verkligen stannade borta. Hon gick motvilligt fram till telefonen och sade »Hallå» med en beräknadt likgiltig stämma, som hon själf fann besynnerlig.

Hon spratt till vid att höra en munter röst, som frågade:

»Är lilla frun vid dåligt humör?»

Det var Gösta Wickner, som talade, och Anna kände sig riktigt glad.

»Nej, hon var inte vid dåligt humör. Bara litet nervös.»

»Jaså. Bara det. Om han kunde få komma till middagen?»

»Tänk så tråkigt, att Bob inte var hemma.»

Gösta var inte enträgen, utan talade om att han kunde komma en annan gång.

Men fru Anna hade fått en idé, hvilken syntes gifva henne energi. Hon ville att Gösta skulle komma till middagen, fastän Bob inte

var hemma. Hon bjöd honom med många glada ord och talade om, att de skulle ha roligt.

Gösta Wickner var inte svår att öfvertala. Men när fru Anna nu hängde upp telefonluren, hade hon hjärtklappning af nöje.

Hon skulle visa Bob. . .

X.

och för sig var det icke det ringaste märkvärdigt, att Gösta Wickner kom på middag hos herr och fru Flodins, fastän herrn i huset var borta. Det hade händt någon enstaka gång förut, och hvarken gästen eller värdfolket hade funnit något förvånande i detta.

Under den sista tiden hade dessutom det egendomliga inträffat, att både Bob och Anna kände sig allra bäst till mods de dagar, då de träffat samman med Gösta Wickner. Hans närvaro tycktes rent af jaga på flykten alla de fantasier, som stodo i samband med hans egen person, och förhållandet mellan de båda makarna kom sådana dagar tillbaka i sina gängor. De blefvo naturliga, harmoniska och varma mot hvarandra som förr. Ja, en afton när de följdes åt efter att ha superat ute med Gösta, hände det, att Bob hejdade Anna midt på gatan för

att få gifva henne en kyss och därefter fortsatte sin väg, i det han i sitt hjärtas glädje sade:

»Det är ju ingenting Anna. Det är ju rakt ingenting.»

Detta gjorde också, att Gösta Wickner å sin sida nästan glömt, att han någonsin gifvit Bob något förtroende angående sina ungdomskänslor för hans hustru. Ännu klarare var det, att Gösta icke hade och icke kunde hafva den svagaste aning om, att det fanns någon disharmoni mellan makarna. En gång hade han under den första veckan träffat Bob ensam och då hade han sagt: »Du kommer väl ihåg, hvad du lofvade, och inte berättar för din hustru?» »Hvilket?» sade Bob med en för honom ovanlig sinnesnärvaro. »Åh, naturligtvis det där, som jag berättade dig på juldagen.» »Inte ett ord! Jag har ju lofvat», svarade Bob utan att blinka. Och efter den stunden kände sig Gösta Wickner lugn. Ty när eljest sanningskära personer någon gång ljuga, sker det med en öfvertygelse, som ingen annan kan göra dem efter.

Gösta Wickner tog det därför mycket lugnt, att han skulle äta middag på tu man hand med fru Anna, och hon å sin sida skulle på det mest energiska sätt ha förnekat, att hon fann något särskildt i detta arrangemang, ifall någon

hade frågat henne. I hemlighet fann hon dock just denna dag något särskildt däri. Hon fann något lockande i den tanken att på egen hand ha främmande, som Bob inte visste om. Han njöt af sin frihet, hvarför skulle då icke hon njuta af sin och begagna den? Fru Anna kände ett alldeles särskildt frihetsbegär genomströmma sig denna dag, och hon njöt i fulla drag af att hon endast hade sig själf att fråga till råds. Före middagen fick hon dessutom just ingen tid öfrig för att tänka. Först skulle Georg göras snygg, så skulle bordet dukas med bordlöpare och de vackraste glasen. Och sist skulle fru Anna göra sig själf fin.

Det tog allra mest tid. Ty hon skulle taga på sig en ny klädning, en grå åtsittande promenadklädning med väst och stora knappar. Fru Anna njöt aldrig så mycket af något, tyckte hon, som när hon hade en ny klädning. Hon kände sig så fin och ung som hela den nya, obegagnade dräkten. Allt gammalt, ledsamt och smått lades bort som den gamla dräkten, och hon själf var med ens ung och glad och hon tyckte, att lifvet log mot henne. Hon kände sig liksom flyttad tillbaka till sina egna flickdagar, när hon gick och drömde om, att något skulle hända. Hon fick lof att binda en me-

daljong om halsen med ett svart sammetsband. Ett smalt svart sammetsband, som bröt mot den mjälla hyn. I medaljongen satt Bobs porträtt, och fru Anna var så upprymd, att hon kysste smycket, innan hon band det om sin hals.

Med lätta spänstiga steg gick hon ut i salen, och där stod Gösta Wickner och smålog emot henne.

Fru Anna förstod inte hvarför, men hon kände, att hon blef röd af öfverraskning, endast därför att hon så plötsligt fick se sin gäst. Hon gick fram och skakade hans hand.

»Är ni redan kommen?»

Han såg sig belåten omkring på anordningarna.

»Här är ju fest. Och hvad ni är fin själf!»

Gösta Wickner hade gått och grubblat så smått på orsaken till den kyliga stämman han hört ropa hallå i telefonen. Han var beredd på någonting som var i olag, och i stället fann han raka motsatsen. Följden var, att han själf blef vid solskenshumör af allt detta solsken, som slog honom till mötes.

»Jag vill vara glad i dag», sade fru Anna.
»Var så god.»

Hon tog gästens arm och förde honom till bordet. De skrattade båda, sade ett par ord om Bob och satte sig.

Det blef en munter middag, och en flaska vin kom fram ur buffeten. Ljusen voro tända i kronan och gardinerna nedrullade. När middagen var slut, följdes de åt in i Bobs rum, tände cigaretter och pratade som två muntra barn.

Situationen med denna middag på tu man hand var som sagdt icke ny. Men fru Anna kände sig i dag till mods som aldrig förr. Hon märkte, att Bob försvann ur hennes tankar, ju längre måltiden framskred, och hon blef allt lättare om hjärtat, när hon märkte det. På ett underligt, icke alls smärtsamt sätt gled han bort för henne, och hon fick intrycket, att Gösta och hon sutto hos sig själfva. Det var deras hem, och allt som hade varit, var borta och glömdt. Det hade aldrig händt. Hela lifvet hade varit dem en dröm, och nu voro de vakna. Allt detta kände hon lätt och underligt, nästan som en ny och stimulerande kroppsvärme, hvilken genomströmmade hela hennes varelse. Hon blef glad af att känna sig så lätt och fri, och hela hennes lilla människa strålade af ungdom.

När de följdes åt in i Bobs rum, var det hela så förtrollande bundet samman, att fru Anna skrattade högt åt sina egna tankar.

»Hvad skrattar ni åt?» sade Gösta Wickner.

Anna hade kommit att tänka på, att hon var så inne i sin fantasi, att hon skulle funnit det alldeles i sin ordning, om Gösta just då lagt armen om hennes lif och kysst henne till tack för maten. Detta kunde hon naturligtvis inte säga. Och därför tindrade hennes ögon dubbelt muntert, när hon svarade:

»Jo, vet ni, när jag såg er på ryggen, tyckte jag alldeles att ni såg ut som en äkta man.»

Fru Anna kände sig ett ögonblick på hal is. Men hon fick i detsamma en förmåga att manövrera, hvilken öfverraskade henne själf, och med en plötslig öfvergång blef hon allvarlig, klappade Gösta på axeln och sade:

»Det var riktigt snällt att ni kom. Jag var så sjuk efter sällskap i dag.»

Hon log vänligt och lugnt och stämningen flöt åter in i den glada, ljusa fåra, som knappast för ett ögonblick hade grumlats. Gösta Wickner var vid sitt bästa lynne, och han började berätta. Han berättade utmärkt, och han

hade en humoristisk bon sens i sin uppfattning af människors förhållanden, som verkade välgörande på Anna. Hon tyckte, att alltsedan han kommit hade hon hvilat hela tiden. Orsaken härtill var helt enkelt, att Gösta Wickner var raka motsatsen till Bob. Här fanns ingen nervositet, icke denna mjuka ömhet, som alltid tiggde om svar. Här fanns ingenting öfverspändt, icke en atom af det otillfredsställda, som ständigt låg på lur hos Bob, så ofta han fått något att grubbla på. Gösta Wickner fick ibland något tillitsväckande öfver sin person, hvilket nästan kunde verka som värme, men icke desto mindre var hans förstånd städse vaket. Man skulle kunna säga, att han var på sin vakt mot sig själf. Han kunde säga en vänlighet, till och med visa sina vänner en godhet med precis afvägdt medvetande om, både hur mycket han sade, och hur långt han ville gå. Man hade af honom städse det intrycket, att han hade nog med sig själf och i sig själf. Och liksom detta kanske från början verkat allra mest både imponerande och tilldragande på Bob, så var det nu också detta samma som kom fru Anna att känna sig så nöjd i hans sällskap. Hon tyckte sig sitta och fullkomligt supa in styrka och själslugn genom att samtala med

denne man, som var så viss på sig själf, och hvilken jämvikt ingenting kunde rubba.

Innan fru Anna visste ordet af, hade hon börjat att tala med Gösta om Bob. Det kom alldeles öfverlagdt, och hon blef nästan förskräckt, när hon hade börjat. Ty något dylikt hade aldrig förr ifrågakommit mellan henne och Bobs vän. Öfver hufvud hade fru Anna aldrig förut talat med någon om sin man, eller hvad hon kände för honom. Men Anna var nu denna afton i den sinnesstämning, då man finner allting naturligt och därför fortsatte hon att tala om Bob, just därför att Gösta ju mycket väl visste, hur mycket hon höll af honom. Hon aktade sig skickligt att vidröra något, som kunde gifva vid handen, hvad som egentligen sysselsatt dem båda på sista tiden. Men hon talade ändå så, att hon lättade sitt eget hjärta genom att gifva ett förtroende. Hon sade, att Bob var så lättörd och vek och hade så lätt att komma ur jämvikt. Det minsta kunde uppröra honom, och blef han en gång upprörd af något, gick det öfver alla gränser.

Fru Anna berättade detaljer. Hon berättade dem på sitt lifliga sätt, och hon tillade:

»Förstår ni inte, hvad det kan bli trött-samt, just när man håller af en människa?»

Medan fru Anna berättade allt detta, inträffade det märkvärdiga, att just som orden blefvo sagda, blef hon ännu mera lätt om hjärtat, än hvad hon förut hade känt sig. Och ju bättre hon blef till mods, desto lifvigare tyckte hon sig hålla af sin och Bobs vän. Hon blef tacksam i sitt hjärta, därför att hon gaf honom förtjänsten af att något tungt liksom glidit bort från hennes synkrets. Så klart hon såg allting i afton. Så märkvärdigt klart.

Och för första gången kom den tanken tydligt och djärft för henne:

»Hvarför hade hon ingenting förstått den gången, då Bob först kom in i hennes värld och nästan genast tog hennes hjärta?»

Fru Anna tyckte, att det var underligt, att hon då ingenting hade sett. Snabbt, klart och med en hel värld i sitt följe gled denna tanke genom hennes hufvud. Den försvann så lätt som den kommit, och den jagades bort af ett leende, som var soligt och klart.

Men när Gösta reste sig upp för att gå, tyckte Anna, att hon inte på mycket, mycket länge varit så lycklig. Och hon skrattade själf, när hon sade:

»Tänk, att jag alldeles glömt Georg. Nu har han fått somna ensam».

Så gick Gösta Wickner, och fru Anna satte sig vid pianot. Hon spelade gamla stycken, som hon brukat spela, när hon ännu var en ung flicka, och hela lifvet lockade. Melodierna hade fått en ny klang, hvilken hon tyckte sig aldrig hafva hört förr. Hon önskade, att hon lärt sig sjunga, hon tyckte, att det inom henne låg dold en smula sångröst, för hvilken hon aldrig fått luft.

Då hörde fru Anna sin mans steg i tamburen, och plötsligt bröt hon af musiken och steg upp från pianot. Med en beklämmande känsla af undran märkte hon, att Bobs närvaro störde hennes glädje.

XI.

När en man lämnar ett muntert lag före supén och kommer hem tidigt, endast och allenast för att hans hustru skall slippa att ha tråkigt i ensamheten, då har han anspråk på att blifva mottagen med en smula värme, och blir han icke det, kommer han i den sinnesstämningen, att han ångrar sin vackra handling och högt och i sitt hjärta öfverdrifver sitt ädelmod. Ty ingenting är riskablare än att bli utsatt för en vänlighet, som man icke begärt. En annan sak är, om man själf både framkallat och mött godhet och sedan icke håller hvad man mottagit i ära. Längre ned kan svårligen en kvinna komma. Det är nästan det fulaste, en människa kan begå, och sådant framkallar öppet hån och förakt, hvilket är synd att odla i bättre människosjälur.

Detta och mycket annat af samma slag flög, ehuru i mindre ordnad form, genom Bobs

hjärna, när han denna afton kom in och hälsade på sin hustru. Glad och upprymd kom han, han hade mött Gösta på vägen och fått veta, att hans hustru icke varit ensam. Detta hade lyft en sten från Bobs hjärta. Ty han var viss, att han icke misstagit sig på hennes ton, när hon svarade honom i telefon, och han hoppades nu, att hennes misstämning skulle vara öfvervunnen.

Bob kom in med en hel värld af belåtenhet i sin själ. Det var en hel massa roligt, som han längtade att få berätta henne. Han hade på förhand gått och njutit af att få höra hennes skratt. Anna mottog honom vänligt, men Bob hade väntat sig entusiasm öfver, att han kommit så tidigt. Därför blef han hastigt afkyld, och när Bob blef afkyld, var han icke långt ifrån att bli ond.

»Är jag inte välkommen?» sade han med ett försök att skämta, som dock måtte ha varit misslyckadt. Ty det försonande leende han väntat kom icke på hans hustrus läppar. Hon svarade ett lamt: »Jo, visst är du välkommen», men då Bob hade hoppats att vara efterlängtd, syntes honom detta svar långt ifrån tillfredsställande.

Han antydde också detta, och denna gång var hans ton icke längre skämtsamt, utan ned-

slagen och förebrående. Just emedan hon förut känt sig så lätt och glad till sinnes, gjorde detta fru Anna otålig, och hon sade därför med en röst, hvilken skulle vara lugn, men därför icke var det:

»Jag hade aldrig trott, att du skulle komma hem. Du kunde mycket gärna ha stannat, om du tyckte bättre om det.»

Detta blef Bob dock väl starkt, och han kunde ej undertrycka en anmärkning, hvilken gick ut på att visa, att han kommit hem för hennes skull, och att en sådan handling fordrade erkännande.

Bob förstod icke, att fru Anna skulle tyckt bättre om, ifall han sagt henne, att han kommit för sin egen, och därför blef han ganska förargad, när hans hustru helt kallblodigt svarade:

»Det har jag aldrig bedt dig om.»

Bob tyckte detta var så hjärtlöst sagdt, att han i ögonblickets hetta icke ens kunde finna ett ord till sitt försvar. Han var sårad i den grad, att han icke ens kunde försvara sig, och fann därför icke något annat medel än att blindt slå igen.

»Har du varit lika angenäm emot Gösta», svarade han, »så gratulerar jag honom inte.»

Fru Anna blef purpurröd både af förbittring och till följd af den anspelning, som låg i ordet.

»Har jag inte rätt att se mina vänner, när du har rätt att söka dina?» sade hon.

»Det har jag inte sagt», svarade Bob lugnare.

»Nej, men du menade det. Det hördes på din ton. Har jag rätt till det eller inte?»

Båda makarna kände, att de hade gått för långt, och just detta ökade deras häftighet. Dessa ord voro blott början till en scen, där de mest underliga beskyllningar aflöste hvarandra, och där den ena parten endast afvaktade den andras andhämtning för att få tillfälle att säga allt det, som långsamt formades till ord inom honom själf.

Detta utbrott följdes af en lång och pinsam tystnad, under hvilken båda kände, att deras lif inträdt i ett alldeles nytt skede. De sutto tätt intill hvarandra, upphettade, flämtande och på samma gång bleka af raseri. Hvar och en af dem betraktade med förvåning den andre, och båda tyckte sig se ett ansikte, som föreföll dem alldeles nytt, och som de först nu hade upptäckt.

Fru Anna brast i gråt, upprätt som hon satt, och hon höjde ej en hand för att aftröka

sina tårar. Men Bobs hjärta var denna gång hårdt. Han njöt af att höra hennes gråt, och han rörde sig icke.

Då reste sig fru Anna för att gå in till sig. Men innan hon gick, såg hon på Bob och sade:

»Du tror, att jag mycket väl kan glömma dig för en annan. Det har du sagt. Och det glömmet jag aldrig.»

Därmed lämnade hon honom. Och Bob satt förkrossad vid tanken på, att hans glada dag hade slutat så sorgligt.

XII.

Dagen därpå gingo Bob och Anna omkring hvarandra som två brottslingar, hvilka äro medvetna om samma förbrytelse och ömsesidigt anklaga hvarandra för att vara upphofvet därtill. De voro båda trötta och utledsna på sig själftva och hela världen och kände det, som om framtidens horisont krympt samman omkring dem.

Vid frukostbordet bröt fru Anna plötsligt tystnaden och sade:

»Att detta skulle hafva händt *oss!* Att *du* och *jag* kunna ha sagt hvarandra sådant! Alla andra, men bara inte vi.»

Hon sade icke detta som något, på hvilket man väntar svar. Hon sade det som svar på sina egna tankar, och hennes blickar gledo förbi Bob och ut i rummet bakom honom.

Bob å sin sida fattade nog orden, som de voro sagda. Han hade själf tänkt detsamma.

Men hans bitterhet var så stor, att han icke kunde instämma.

»Hvarför inte oss så väl som andra?» sade han i stället.

Och mellan dem båda satt lille Georg och betraktade föräldrarna med stora ögon, fulla af förvåning öfver, att de stora sågo så ledsna ut, och att pappa icke kysste mamma, när han gick.

Om Bob letat med ljus och lykta genom hela sin själ, skulle han emellertid svärligen funnit någonting, hvilket var hans hela tankegång så främmande som de ord, hvilka nyss undsluppit honom. Ty detta var just, hvad som numera ständigt och jämt sysselsatte hans tankar.

Att detta hade händt just dem!

Detta var Bob så otänkbart, att hela lifvet började förefalla honom som en stor och olöslig gåta. Förr hade allting synts honom så enkelt och klart. Allt hvad som rörde honom själf, hans hustru, hans barn, hans hem, allt detta hade han knappast tänkt på annorlunda än fågeln, som sjunger om sommaren, tänker på solskenet och grönskan, hvilka framlocka hans kvitter. Nu fick han så mycket mera anledning att tänka, och han erfor en underlig förnimmelse af att på något egendomligt sätt vara bedragen.

Han menade icke, att hans hustru skulle vara honom otrogen ens i sina tankar. Det var något, som Bob kunde säga, när han var uppretad. Men att på allvar tänka något sådant — nej, det var långt ifrån honom. När Bob sade sig själf, att han var bedragen, då var detta i en helt annan mening. Det var något, han hade hoppats att alltid få behålla, som omärkligt gled honom ur händerna. Något varmt och stort, som varit hans egendom och som nu blifvit alldagligt, kyligt och smått. Bob kunde aldrig uttrycka detta för sig själf. Han sökte och sökte efter ord, hvilka kunde förklara, hvad han menade. Men han fann dem icke. Han kände bara, att allt hvad han företog sig saknade mening.

»Håller hon icke af mig?» tänkte Bob för sig själf, där han satt på ämbetsrummet, lutad öfver sina böcker. »Är det möjligt, att hon tröttnat på mig?»

Denna tanke aflöstes lika hastigt af en annan:

»Håller jag verkligen af henne?»

Bob kunde icke håller besvara denna fråga, och han sköt den undan, emedan han icke kunde få in i sin tankegång det svar, som han fruktade. Han kunde icke lefva utan sin hustru,

det var allt, hvad han visste, och något annat svar hade han heller icke att gifva sig själf.

Men så mycket visste Bob, att han och Anna börjat gå sina egna vägar, och att de upphört att fråga hvarandra om, hvad som upptagit den enes eller den andres tid. Fru Anna hade fått en uppfattning af sina egna rättigheter, som hon aldrig förr hade haft, och hon kräfsde frihet för sin person, utan att behöfva lämna räkenskap. Bob kunde icke öfverbevisa henne om motsatsen, och hon hade så goda skäl, att han hade svårt att motsäga henne. Samtidigt lämnade fru Anna honom samma frihet, som han aldrig hade begärt och icke visste, hvartill han skulle använda. Hvertill hans hustru använde sin, visste han lika litet. Han visste endast, att telefonerade han hem en förmiddag, så kunde han vara viss att få det svaret, att frun var utgången, och föreslog han något nöje en eftermiddag, var hans hustru upptagen på förhand eller hade andra bestyr, som hindrade henne.

I allt detta gick Bob omkring, utan att våga misstänka och utan att våga fråga. Han hade endast en oklar förnimmelse af, att allting hade gått i sär, och ibland kunde han undra för sig själf, om något skulle hända. Ty att något skulle hända, som afbröt detta lif, därom

var han ibland alldeles öfvertygad. Men hvad skulle kunna hända egentligen? Bob fann intet svar, och han kunde ej trösta sig med, att den oro, hvilken dag och natt marterade honom, endast var inbillning.

Så satt Bob en afton ensam hemma. Fru Anna hade gått på besök till en väninna, och Bob skulle arbeta. Men arbetet ville ej komma i gång, och Bob kände sig orolig, som om han fruktat, att olyckan hvilken minut som helst kunnat stiga in genom dörren.

Då öppnades dörren, och lille Georg kom in. Han kom sakta fram för att ej störa pappa och skulle säga godnatt.

Bob tog gossen på knä't och började prata med honom. Och Georg berättade historien om en främmande hund, som han lekt med i Humlegården.

Bob satt stilla och smekte gossens hår, medan tankarna kommo och gingo i hans hjärna. Men gossen märkte, att pappa var tankspridd och frågade förtrytsamt:

»Hvarför svarar du inte?»

»Hvad ska' jag svara?» sade Bob och försökte se skämtsamt ut.

»Du ska' tycka, att det är roligt», sade gossen.

Bob kände sig på ett egendomligt sätt illa berörd af detta svar. Han tyckte, att han alltid glömt bort gossen, att han knappt kände honom, och att barnet nu på sitt sätt öppet förebrådde honom detta.

Men Georg hade redan börjat tänka på annat.

»Hvarför är mamma aldrig hemma nu mera?» sade han.

Frågan verkade på Bob som ett slag. Han kysste barnet för att dölja, att tårarna kommo honom själf i ögonen, sköt gossen ut genom dörren och bad honom gå och lägga sig. Därpå steg han upp och stängde dörren i dubbellås, för att ingen skulle kunna komma in och se, huru upprörd han var.

En tanke kom öfver honom som en upptäckt. Hans hustru hade börjat glömma barnet. Hon lekte inte som förr med gossen, hon blef otålig, när han bad henne om någon hjälp, och skickade alltid ut honom i barnkammaren.

Hade det icke i grunden alltid varit så, äfven när hon ibland lekte med gossen, kelade med honom och var glad åt att kläda honom fin?

Kärlek till hvarandra, vänskap till främmande, nöjen, intellektuella intressen — allt detta

hade uppfyllt deras lif, så att där icke fanns plats för ett barn, som växte upp ibland tjänarne.

Här var grunden till deras olycka, tänkte Bob, och full af energi beslöt han att tala med Anna. Allt skulle bli annorlunda, tänkte han. Det måste — —

Bob talade också vid Anna om saken. Men det blef ändå inte bättre. Hans hustru förklarade så bestämdt allt, hvad han anförde, för tomma griller och inbillningar, att Bob till sist måste medgifva, att hon hade rätt och han orätt.

Lugnare blef han emellertid icke. Genom hustruns ord hade han känt hennes kyla.

XIII.

Ett par dagar därefter satt Bob en söndagsförmiddag uppe i Gösta Wickners dublett på Arsenalsgatan. Mellan de båda herrarna stod ett brädbord, och Bob hade nyss vunnit ett parti.

Detta plägade eljest alltid sätta honom i godt lynne. Men denna gång föreföll det, som om han vunnit, utan att själf veta om det. Och när partiet var slut, steg han upp från bordet, som om han endast längtat efter, att spelet skulle afbrytas, så att han själf kunde få tala.

Därpå tog han bladet från munnen och började berätta för vännen om sina egna förhållanden. Detta hade Bob aldrig gjort förr. Aldrig hade det fallit honom in att för någon lefvande människa ens med en stafvelse antyda, att icke allt var, som det skulle vara mellan honom och hans hustru. Därför var Bob också

till ytterlighet upprörd, och han såg knappt på den, till hvilken han talade.

Hade Bob det gjort, skulle icke ens han ha kunnat undgå att märka den fatala belägenhet, i hvilken Gösta Wickner befann sig. Han, som eljest var van att behärska sitt yttre under alla omständigheter, fick en brännande rodnad öfver hela sitt ansikte. Nu hörde emellertid Gösta till dem som veta, att äfven en rodnad kan fördrivas genom viljeanstängning. Han begagnade sig också af denna sin kunskap, och då Bob talade länge, fick den andre god tid att återvinna väldet öfver sitt ansikte.

När Bob slutat och såg upp igen, var Gösta därför i sitt yttre alldeles lugn. Bob tyckte till och med, att han läste ett tydligt deltagande i vännens drag. Och det uppstod en paus, under hvilken Bob satt och väntade på att få höra, hvad den andre hade att säga. Han väntade sig ett råd af Gösta, ett råd, som måhända skulle göra allting godt. Med ett slags förtviflans energi hade han hakat sig fast vid denna tanke, och brädspelen hade endast varit en dum förevändning, hvilken han användt, när han i telefon annonserade sitt besök, och han hade hela tiden ångrat, att han någonsin tagit sin tillflykt därtill.

Gösta Wickner förstod naturligtvis nu allt detta mycket väl, och i själfva verket kände han ett medlidande med Bob, hvilket var alldeles oskrymtadt. Det ingick i hans teorier, att hvarje äktenskap har sin sjuka punkt, i lyckligaste fall endast sin kris — möjligen också sina kriser. Han utvecklade helt naturligt denna sin uppfattning för Bob och sade honom, att enligt hans åsikt hade troligen alla gifta genomgått något dylikt.

Men Bob skakade på hufvudet.

»Hur är det möjligt?» sade han. »Kan kärleken urarta till hat?»

»Ja», svarade Gösta. »Jag har ju inte varit så där riktigt gift, som Relling säger. Så jag kan ju inte veta det af erfarenhet. Men när två människor gifta sig uteslutande af kärlek, så förefaller det mig helt naturligt. Ett resone-mangsparti — det är något helt annat. Då förena sig två människor, därför att de båda funnit, att de passa för hvarandra, och ingen begär då mer, än hvad den andre kan ge.»

»Men om naturen vaknar till lif och kräfver sitt», sade Bob, som ej ens nu tålde något angrepp på kärleken.

»Det händer jämförelsevis sällan», svarade Gösta. »Men när kärleken förenar två människor

— det är som att lita på en naturkraft. Ena dagen är den god och den andra ond. Ena dagen smeker den, andra dagen bits den. Lyckligtvis ha vi kommit därhän att i någon mån tämja naturkrafterna. Det betyder här så mycket som, att när naturkrafterna rasat en tid, så lägga de sig till ro, och då kommer lyckan tillbaka.»

»Tror du?» sade Bob.

»Absolut säkert», blef svaret. »Ni ha ju varit gifta i elfva år? Då ha ni ju tröttat ut er med kärlek. Och så kommer reaktionen. Det är helt naturligt. När den är öfver, kommer ingen af er att förstå, hvad ni nu kifvats om.»

Bob satt och hörde på vännens ord, och till sin förvåning märkte han, att de lugnade honom. Han kände en besynnerlig lättnad, som om han aflagt en tung börda, och han försökte trycka vännens hand för att få säga honom tack.

Gösta Wickner låtsade emellertid icke märka detta, utan satt som i tankar. Af vissa skäl hade han på sista tiden fått en misstanke, hvilken han gärna ville få bekräftad eller också blifva kvitt. Det var därför i full afsikt att framkalla ett nytt förtroende, som han frågade:

»Du vet ju ingen särskild orsak till missstämningen er emellan?»

Nu blef det Bobs tur att rodna, och i känslan af behofvet att göra allt klart, vara fullt uppriktig och bli kvitt allt, som tryckte honom, sade han:

»Jag har verkligen en gång icke varit fullt uppriktig emot dig. Minns du, när du frågade mig, om jag hållit ord och förtegat för Anna, det som du berättade om dig själf?»

Gösta Wickner nickade, och hans ögon fingo ett skarpt genomborrande uttryck.

»Jag kunde inte låta bli», sade Bob generad. »Jag talade verkligen om för Anna, hvad du hade anförtrott mig. Du förstår, det kom alldeles af sig själf. Och jag tror för rätten inte, att misstämningen oss emellan står i samband med detta. Hur skulle det också vara möjligt?»

Ett besynnerligt uttryck gick öfver Göstas ansikte, ett uttryck, hvilket lika väl kunde vara ett leende som en grimas. Men hans blick blef i samma ögonblick ogenomtränglig och gled åt sidan, innan Bob hann fånga den.

»Det var emellertid förbannadt dumt», sade han.

»Ja, men hvarför?» frågade Bob.

»Jo», sade den andre lugnt. »Eljest skulle jag kanhända kunnat tala med henne om saken.

Och det är möjligt, att detta kunnat vara bra för er båda. Nu är ju det otänkbart.»

Bob måste medgifva, att Gösta häri hade alldeles rätt. Men när han gick, kände han sig icke lugnare, än när han kommit, och i hans oro blandade sig något, som liknade en oförklarlig misstanke.

XIV.

Gösta Wickner hade vid denna tid hufvudet fullt af affärer. Han var i den grad full med affärstankar, att han gick som i feber. För första gången i sitt lif hade han upptäckt en idé, hvilken för att använda ett gängse slagord var af den art, att den verkligen förmådde göra pengar. En dag hade nämligen kommit upp till Gösta Wickner en man, hvilken denne länge känt, utan att ens lägga märke till, en flyktig bekantskap, knuten på ett kafé och fortsatt genom tillfälliga sammanträffanden under gemensamt utelif. Denne man vände sig till Gösta Wickner, som till den enda person med inflytande, han kände inom affärsvärlden, och erbjöd honom att köpa ett patent.

Gösta Wickner mottog förslaget med stor likgiltighet, emedan han visste, att patenten äro många, men förmögenhetschanserna få. Men ju

mera han satte sig in i det, och ju längre han räknade, desto mera intresserad blef han. Han behöll patentet i åtta dagar, under hvilka han icke tänkte på annat, och till sist var han alldeles klar med, att här var fråga om millioner. Här fanns den fågel Fenix bland oändligheten af patent, för hvilken det verkligen lönade sig att arbeta.

Denna tanke förvandlade med ens Gösta Wickners hela värld och gaf honom ett intresse att lefva, som han förut icke känt till. Hur hade icke hans fantasi varit i rörelse omkring en sådan möjlighet, och hur hade han icke kämpat med sig själf, för att han skulle kunna uthärda med det lif, han hittills fört? Arbeta för andras intressen! Rikta en bank! För egen del stanna vid den blygsamma pretentionen på en förhöjd årslön och vid fyllda femtio år en festmiddag af direktionen med ty åtföljande hedersgåfva! Hvad var väl allt detta? Drickspenningar i förfinad form.

Gösta Wickner hade stått vid stranden och sett millionerna rulla sig förbi, utan att kunna gripa in och fylla sina egna fickor. Han hade lärt sig att bedöma strömmens riktning, mäta dess styrka och inse, att blindvis kastar en klok man sig icke ut i denna ström, hvilken kväfver honom i sin hvirfvel af hård metall.

Men nu såg han för första gången, att ögonblicket för honom var inne att handla.

Med en behärskningens fanatism, hvilken endast är möjlig hos de människor, där beräkningsförmågan är så stark, att den tyglar äfven en öfvermåttad fantasi, kastade sig Gösta Wickner nu in i det arbete, som fordrades för att sätta den stora planen i verket. Aldrig hade han hittills dragit nytta af de många förbindelser, han under årens lopp samlat, som en spelare sparar sina goda kort, till den stund, då de behövas. Gösta Wickner förstod denna fördel, och han visste också, att när han, som aldrig rört sig förrän i det ögonblick, då han var viss att vinna, sökte samla intressenter för en ekonomisk kupp, skulle han äga den mystiska nimbus, hvilken ligger i, att alla nämna en människa som en dugande kraft, utan att denna människa egentligen utträttat det allra bittersta. »Stor är den, som icke rör sig, utan stort gäller», sade Gösta Wickner med Hamlet, leende för sig själf. Och denne kloke man, hvilken midt under ansträngningar af den mest materiella art i sina tankar hade plats för citat ur Shakspeare, kastade nu hela sin energi in på att vinna den stora lotten i livvets lotteri.

Konsten var den att få pengar samlade så,

att de, hvilka släppte till pengarna, skulle tro sig förtjäna allt, medan han själf i verkligheten endast lämnade dem de nödvändigaste afbränningarna på sin stora vinst. För att nå detta mål gjorde Gösta Wickner sig till hvars och ens förtrogne bland de särskilda bolagsmännen. Han vann dem genom att ständigt visa klara papper, och han hade muntliga tillägg, som voro korta och knappa, fria från alla öfverdrifter och hvarje spår af fantasteri samt just därför ingåfvo förtroende. Men för sig själf behöll han städse jämt så mycket, som han ville behålla. Och det han behöll var just hans egen hemlighet, hvilken fyllde honom med spänstighet och en utsäglich lycka.

Denna lycka kan endast erfaras af ett visst slags män, men den står på gränsen af den härskarglädje, som gjort olyckor i historien. Denna lycka gaf Gösta Wickner utom möjligheten till en lysande framtid äfven något af ungdom, som om han varit förälskad. Säkerheten på att lyckas göt som en förnyelsens stimulus i hans blod, och han gick sin väg fram med en glädje, som om hans lif först nu vid fyllda trettioåtta år egentligen hade börjat.

Denna egendomliga friskhet, som förlänas just vid början af en aldrig så kallblodigt beräk-

nad karrier, undgick icke fru Anna, och den väckte hos henne en egendomlig afundsjuk art af medkänsla. Allt sedan den lilla middagen på tu man hand, då fru Anna talat vid Gösta om sin man, hade mellan Gösta och henne knutits det band, som består i att hafva en hemlighet gemensam. När de tre vännerna nu voro samman, kunde det hända, att vid ett ord, som Bob sade, eller vid en erinran om något, som hade passerat, fru Anna och Gösta utbytte en blick af hemligt samförstånd, hvilken kom blodet att rusa hett genom deras ådror. Och lämnade Bob dem för ett ögonblick ensamma, börjades som af sig själf ett samtal, hvilket, när hans steg åter hördes i rummet bredvid, afstannade eller utbyttes mot något helt annat, än hvad det egentligen hade gällt.

Gösta Wickner märkte, att det fanns en fara häruti. Och under vanliga förhållanden är det troligt, att han skulle hafva dragit sig tillbaka och i tid räddat sig undan faran. Icke för Bobs skull. Gösta var denna tid så full af sina egna planer, att hans tankar ej rymde plats för hänsynen till en annans person. Gösta Wickner lefde denna tid under högtryck. Han gick dag ut och dag in i den segerstämning, då allting synes lätt, möjligt, utförbart och höjdt öfver

alla svårigheter. Lifslusten, hvilken han dämpat under den tid, han gick och väntade på sin egen framtid, och endast tillåtit taga sig utlopp i banala utsväfningar, steg som en ny kraft upp i hela hans varelse, gjorde honom vågsam, äfventyrslysten och ung. Utan att han visste, huru det tillgätt, började Annas smärta gestalt och fina, utvecklade ansikte dyka fram i hans drömmar och följa honom, när han satt i sällskap eller var upptagen af något af de långa och spännande samtal, hvilka buro honom fram mot hans mål. Ansiktet var icke längre den unga flickans, gestalten var icke längre så späd och vek. Det var, som om den unga kvinnan under den tid, hon varit borta ur Göstas tankar, i sin förvandling till kvinna följt med honom själf, i den mån han också blef en annan. Tiden hade tagit henne om hand och förändrat henne under de år, de båda varit åtskilda, förändrat henne just så, att hon åter väckte något af den gamla känslan till lif. Och just då kom hon honom till mötes, kom, just när himlen ljusnade framför honom, och han såg sig själf som en segrande härskare, glidande fram öfver de människor, hvilka icke anade, att han hade dem i sitt våld.

Så stark var den spänning, i hvilken Gösta

Wickner under denna tid lefde, att han knappast kände trycket af det nya vågspel, hvilket han i hemlighet börjat, innan han ännu erkänt för sig själf, att han åter ville vinna den kvinna, som lifvet en gång beröfvat honom.

Han kom från ett sammanträde en afton och mötte tillfälligtvis fru Anna på gatan. Hon kom, som om han väntat henne just då, och det sjöng inom honom.

Han närmade sig henne och frågade efter Bob.

Fru Anna syntes missnöjd med frågan, och Gösta bytte genast om samtalsämne. De följdes åt ända till hennes hem. Men fru Anna stannade icke, och utan att låtsa om, att de voro vid målet, gingo båda stillatigande förbi och kommo upp på Valhallavägen. Det var en klar vårafton, och det låg värme i luften.

Utan att tänka på det gingo de vidare, och inom Gösta Wickner brann ett begär att fråga henne, hvarför de båda följdes åt och icke gingo hem hvar och en till sitt. Han ville fråga det med ett leende, säga de få ord, hvilka behöfdes, som ett skämt, se henne rodna och njuta af den bekännelse, som låg i själfva rodnaden. Men han fick icke orden öfver sina läppar. De följdes blott åt, och båda kände i hvarandras

närvaro, att de hvilade ut. Gösta Wickner var glad som en ungdom, och hela hans människa andades fram ett slags brutal lycka, hvilken följde honom som en atmosfär. De tego båda länge med det slags tystnad, som fångslar människor med starkare band än ord.

»Hvarför är ni så förändrad?» sade Anna plötsligt.

Gösta Wickner studsade.

»Är jag?» sade han.

»Ja visst», sade hon. »Ni är ju som för-
yngrad. Ni ser ut, som om ni gick omkring
med lyckan i handen.»

I själfva verket var den spänning Gösta lefde i så stark, att han ej lagt märke till denna förändring. Men vid Annas ord slog honom sanningen i hennes anmärkning, och på samma gång var han glad öfver, att hon märkt det. Genom hans hjärna flög den tanken, hvilken enorm njutning det skulle ligga däruti, om han kunde berätta henne allt. Han skulle inviga henne i sina planer, som hon invigt honom i alla sina förhållanden. Som en diktare för den kvinna han älskar berättar om de ofödda kvad, hvilka fylla hans bröst och långsamt taga form, så skulle han berätta henne den stora kombinerade dikt, i hvilken han själf dessa dagar

spelade hjälterollen. Han skulle se hennes ögon lysa af beundran, höra henne andas kort af häpnad, känna hennes sympati som en varm våg välla fram öfver hela den djärfva lyckodrom, hvilken han dolt så väl, att han med säkerhet visste sig hafva ingen förtrogen.

Ett ögonblick frestade honom denna tanke så starkt, att han nästan var på väg att tala. Men i sista minuten hejdade han sig. Med en släng af vidskeplighet i tankegången, hvilken icke är ovanlig hos förståndsbehärskade fantasi-människor, fick Gösta Wickner en plötslig känsla af, att ett sådant förtroende, endast genom att det gafs, skulle kunna vålla honom olycka. Han behärskade sig med ett leende, hvilket han vände utåt som en framsträckt sköld, och det enda, han icke kunde betvinga, var en underström af jubel i stämman, när han svarade:

»Man blir alltid en smula föryngrad om vårarna. Om ni kunde se er i spegeln, skulle ni se detsamma på er själf.»

Fru Anna log. Och en stund senare skildes de.

Men när fru Anna redan hade sagt adjö, vände hon sig om och ropade Gösta Wickner tillbaka. Han närmade sig henne å nyo, och bådas ögon möttes.

»Jag ville bara säga er», sade fru Anna, »att jag mycket väl vet, att ni inte talade riktigt sanning nyss.»

Han gjorde en hastig åtbörd, men hon afbröt honom:

»Besvara er inte», sade hon. »Jag vet mycket väl, att det inte är alltid, man *kan* tala sanning. Jag tycker bara inte om, att ni ska' tro, att jag är dum.»

Därmed nickade fru Anna och försvann i den skumma förstugan.

XV.

Anna hade tagit sig till att ligga länge om morgnarna, hvarför Bob numera ej sällan fick äta sin frukost ensam. Detta skedde, dels därför att ingenting numera lockade fru Anna att stiga tidigt upp, dels också emedan hon helst knappade in på de timmar, då hon måste vara allena med sin man.

När hon blef ensam, och dagern föll på föremålen omkring henne, låg fru Anna och såg på gardinen, mot hvilken solstrålarna lekte.

Hur hade det gått till, att allt var som nu? Denna onyttiga tanke kunde hon vrida och vända, till dess att hon glömde den för en helt annan känsla, och det var en afvoghet mot Bob så stark, att den sträckte sig till de minsta egenheter i hans sätt, och de mest oskyldiga smådrag i hans yttre. Just hvad hon förut tänkt på med något af smekande ömhet, var

henne nu allra mest motbjudande. Hon kunde ligga med slutna ögon och låtsa sig sofva för att slippa hans kyss, när han gick. »Detta är då lifvet», tänkte fru Anna. Och med grämelse tillade hon för sig själf: »Jag är ju ännu ung».

Fru Anna grämde sig öfver, att hennes lif var tomt och tråkigt — själf brukade hon i sina tankar kalla det innehållslöst — men hon kände ej längre någon smärta öfver, att hennes känsla för Bob förbyts i ovilja. Hon såg honom komma och gå, ja, hon såg till och med, att han led, utan att hon själf därvidlag erfor annat, än ett lamt beklagande af detta förhållande. Fru Anna hade blifvit hård, och hon kände sitt hem som ett fängelse, hvilket hon hatade dubbelt, därför att hon aldrig trodde, att dess dörr skulle öppnas för hennes egen frihet.

Vaga och obestämda gledo hennes tankar vidare, och nu som ofta förr träffade de Gösta Wickner. Hon kände ingen glädje vid att tänka på honom, men hennes tankar drogos oemotståndligt åt samma håll, som om hon varit förhäxad. Hvem hade bundit henne vid honom? Hvad hade bundit henne?

Fru Anna sökte öfvertyga sig själf, att hon icke tänkte på Gösta annat än som på en män-

niska, hvilken väckt hennes intresse och ibland gjort henne en smula nöje. Hon fann ut, att hon tänkte på honom mest, därför att hon afundades honom. I hennes ögon var Gösta Wickner den lyckligaste människa, hon sett i hela världen. Detta kom sig däraf, att Anna på sista tiden fann sig själf vara olidligt bunden. Hvad som förut varit henne en lycka, hvilken hon njöt utan reflexion, hade nu blifvit henne en olidlig plikt. Hon kunde önska, att hon blifvit man, hvilket hon ansåg innebära detsamma som den frihet, hon åtrådde. Och på denna väg återvände hennes tankar till Gösta. Han hade allt, hvad han kunde önska sig. Han var fri som en fågel, kunde göra och låta precis som han ville. Inga band tryckte honom, inga förpliktelser. Han kunde gå, hvart han ville. Tänka sig det! Inga förpliktelser emot någon och fullständigt fri.

Så totalt hade fru Annas syn på världen, utan att hon själf visste, huru det tillgått, blifvit förändrad, att hon ej kunde finna något bättre uttryck för, hvad hon själf åtrådde. Om hon hade blifvit gift med Gösta Wickner, i stället för med Bob! Fru Anna log nu, när hon tänkte på detta. Hon försökte tänka sig en scen med Gösta Wickner af det slag, hvaraf

hon nu haft så många med Bob. Hon tyckte sig kunna se Gösta framför sig i en sådan situation, och när hon tänkte sig detta, inträffade det underliga, att fru Anna blef rädd. Hon formligen frös af rädsla. Hon blef så rädd, att hon måste gå och rulla upp gardinen för att kunna se ut. Så rädd blef hon. Ty det kände hon, att aldrig skulle hon våga bryta ut inför dessa ögon, hvilka tycktes kunna läsa den minsta skrymsla i hennes själ.

Hvad hade då denne man för makt öfver henne, och hvem hade gifvit honom en sådan makt? Fru Anna afbröt sin toalett, och en tanke föll henne in.

Det var Bob, som först fört hennes tankar in på det spår, där de nu snurrade rundt som flugor under en glaskupa. Det var Bob, som berättat henne, att Gösta . . . före hennes giftermål . . . hade älskat . . .

I ett enda klarsynt ögonblicks sammanhang tyckte hon sig uppfatta allt som varit, och allt som var. Alltså var alltsammans Bobs fel, och han fick skylla sig själf.

Fru Anna kände sig nästan lätt om hjärtat vid denna tanke.

XVI.

Sommarveckor hade förflutit så hastigt och lätt, att Anna icke märkt deras gång. För Bob hade de varit tunga nog. Men hans hustru lade icke längre märke till, att Bobs ögon gömde frågor, hvilka han icke vågade bekänna för sig själf. Fru Anna gick numera sig egen väg, och den hade fört henne bort från allt, som var hennes och Bobs gemensamt. Till den lilla sommarvillan, hvilken, inbäddad i björkarnas grönska, låg vid den lugna skärgårdsviken, for fru Anna med ångbåten, som klockan tio på aftonen gick ifrån hufvudstaden. Hon satt lutad mot ryggstödet på ångbåtens öfre däck, och hennes fina ansikte var drömmande och blekt. Bredvid henne satt Gösta Wickner och höll i skuggan af sin kappa hennes hand, som han befriat från handsken. Däcket var för öfrigt tomt, ensamma sutto de där, och kring dem

göt sig sommaraftonens förtonande skymning. Den föll öfver de mörka stränderna, från hvilka trädens toppar tecknade bizarra linjer mot en himmel i aftonrodnad. Den föll öfver det ljusare vattnet, som gungade för de talrika ångbåtarna i matta reflexer. Den jämnade ut konturerna på båtarna, som gled förbi, och kom ljusen från lanternorna och salongernas små runda fönster att lysa grönt, rödt och hvitt genom skymningen. Och seglen, som fladdrade slaka i lugnvädret, kom denna skumma dager att stiga hvitare och högre än eljest öfver lustjakternas skrof.

Öfver hela scenen låg något af denna mjuka, nästan försonande stämning, hvilken faller öfver naturen, när den blir sedd som i minnet af stadens gasbelysta gator, hvilka nyss glidit bort. Det blir på en gång så mycket tystare, utan att vara riktigt tyst. Ensamheten nalkas, men har ännu icke blifvit allenahärskande. Ännu höras de många ljud, som tyda på stadens närhet: skvalpet från båtarna, ångpipornas hvisslande ljud, maskinernas stönande suckar. Stora moln af stenkolsrök flyga färgade och granna genom de otaliga smålågornas reflexer. Framför ångarens bog ligger den stora segelleden, dämpad, jämn och tyst.

Tysta sutto de båda, som ensamma upp-
togo däcket. Utan att tala böjde Gösta sig ned
och kysste Annas hand, som hvilade i hans.
Det låg något våldsamt och obehärskadt i den
rörelse, med hvilken han förde den smala han-
den till sina läppar, något som starkt bröt af
mot det vanliga sättet hos den man, hvilken
leende och kall plögade behärska själfva timb-
ren i sin stämman.

Han böjde sig ned och hviskade något i
fru Annas öra. Hvad han sagt, måtte ha varit
något, som hon längtat att höra, eller som hon
ej kunde höra för ofta. Ty orden drefvo blodet
till hennes kinder. Med en plötslig rörelse böjde
hon sitt ansikte uppåt och mottog leende och
med slutna ögon hans kyss. Så såg hon upp,
och hennes ögon lyste.

»Följer du med hem i afton?» sade hon.

En skiftning som af ett obehag förmörkade
ett ögonblick Gösta Wickners drag.

»Det är för sent», sade han. »Jag stiger
af vid näst sista båten. Där möter jag stock-
holmsbåten.»

Anna teg en stund, men det syntes, att
hon icke var belåten.

»Hvarför vill du icke?» frågade hon till sist.

Gösta log en smula sarkastiskt och på samma gång vänligt, som om han tillrättavisat ett barn.

»Behöfver du egentligen fråga det?» sade han.

Och i stället för svar grep han åter hennes hand och smekte den, som om han velat lugna henne eller bringa henne på andra tankar.

Men Anna ville i dag icke låta sig lugnas, kunde det kanske icke.

»Tänk på mig», sade hon med darrande stämma. »Jag måste resa hem. Möta hans blick. Tala vid honom. Allt detta, som du vill undvika.»

Gösta släppte hennes hand, och hans ansikte blef kallt. Anna såg dess uttryck, och hon blef rädd, som hon alltid blef, när hans ögon sågo ut i luften, utan att söka hennes, och hans mun slöt sig samman som kring en värld, dit hon kände, att hon aldrig fick blicka in. Hon fruktade detta ansiktsuttryck, som om hon anat, att det dolde något, hvilket en gång skulle gifva henne den största sorg, hon någonsin genomlevvat. Och hon ångrade bittert, att hon låtit honom ana sina känslor.

Utan att kunna få fram ett ord satt hon tigande vid hans sida, till dess att ångbåten saktade farten och i mörkret närmade sig den

brygga, där hon visste, att de skulle skiljas. Då blef hennes fruktan henne öfvermäktig, fruktan att hon skulle förlora honom, trötta ut honom, stöta honom ifrån sig.

»Gösta!» hviskade hon och vände hela sitt förtviflade ansikte emot honom.

Smärtan i hennes röst grep honom, och hans ansikte lyste upp, återfick det uttryck af fröjd vid hennes åsyn, som alltid gjorde Anna lugn. Hon såg honom in i ögonen och tryckte hans hand. Och just, som båten backade invid bryggan, sprang Gösta Wickner i land och försvann i skymningen.

Anna satt ensam på däckets och såg utåt de mörka stränderna. Hon såg tillbaka mot bryggan, hvilken hon nyss hade lämnat. Då sprang ur mörkret fram en liten gnista, som fladdrade och irrade. Hon såg, hur den liksom tog fäste och blef till en låga. Och hon förstod genast, hvarifrån lågan kom. Det var skenet af Gösta Wickners ficklykta, som han tändt för att vägleda den kommande ångbåten, hvilken skulle föra honom tillbaka.

Fru Anna satt och stirrade på den lilla lågan, hvilken rörde sig upp och ned, som om den sändt henne en hälsning. Hon hörde bakom sig den mötande ångbåten passera förbi,

men hon vände sig icke om. Som förtrollad satt hon, och hennes ögon stirrade mot den lilla lysande punkten, till dess att de blefvo fuktiga, och skenet grumlades. Då blinkade hon till och reste sig upp. Hvad var det? Skenet försvann och förvandlades i en hel rad större glimmande lågor, hvilka lyste som ögon öfver vattnet. Fru Anna måste le åt sin egen öfverspändhet. Mellan henne och den lilla lysande punkten sträckte sig den andra ångbåtens mörka sida. Den backade och lade till. Om ett ögonblick ångade den vidare på väg mot den stora staden.

Fru Anna suckade och satte sig åter till rätta på sin plats. Det kändes så öde omkring henne, och hon var ensam, så fruktansvärdt ensam, som hon aldrig känt sig. Tanklöst vände hon sin blick framåt, och hennes ögon foro öfver stränderna, som syntes höja sig fram i skymningen. Plötsligt spratt hon till igen, och denna gång fångades hennes blick af något, som kom henne att sätta handen för ögonen. Det var åter ett litet ljus hon såg. Ljuset liknade alldeles det, hon nyss sett slockna bakom sig. Det syntes också ett stycke ofvanför vattnet, och det lyste öfver en brygga. Detta ljus blef tydligare och tydligare. Fru Anna kände igen bryggan, hon såg björkarnes konturer och eken,

som sträckte sina knotiga grenar uppåt där bakom. Som en mörk, oregelbunden skugga gled villan fram ur skymningen. Nu saktade båten farten, och som i en dröm gick fru Anna ned för att stiga i land.

Tigande mottog henne Bob, och tigande följdes de åt framåt vägen. Bob gjorde inga frågor, och Anna sade honom ingenting. Men hon såg vid en krökning af vägen, att han gick böjd och lutad som en gammal man, och hon sökte efter ett ord för att bryta den förfärliga tystnaden.

»Bob!» sade hon. »Låt oss icke gå in!»

Han vände sig emot henne, och hans gestalt blef som spänstigare och högre. Anna tyckte sig förstå, hvad han kände. Hon tyckte nästan, att han sagt henne det. Bob hyste hopp. Han tog hennes ord som ett närmande, ett ord, som kanske skulle binda dem till hvarandra igen. Hon kände detta, som om hon hört hans stämma säga henne det alltsammans, och utan att se upp visste hon, att hans ögon i väntan voro riktade mot hennes läppar.

Hon blef så underligt tungsint och tyckte, att ingenting kunde hon göra, och hon hörde, som om en främmande talat, när hon själf till sist sade:

»Du vet det ju själf, Bob. Ingenting kan bli emellan oss, som det förr har varit.»

»Hvad menar du?» kom Bobs röst.

Och sedan hörde hon sin egen:

»Jag är en annans, Bob. Jag är icke längre din.»

De sutto på bryggans låga soffa, och under dem skvalpade vattnet af ångarens sista svallvåg, när fru Anna sade dessa ord. Bob rörde sig icke, när hon uttalat dem. Han satt endast en smula mera hopsjunken, som om han motagit ett allt för hårdt slag. Och Anna kände något, som liknade ömkan, hvilket måtte ha flugit genom hennes själ. Men hon visste det icke. Hon hörde blott, att hon själf började tala, och hon trodde, att hon talade länge. Så gaf den förfärliga spänning, i hvilken hon varit, vika, och hon visste, att hon satt här ensam med Bob och hade bekänt alltsammans. Hvad skall Gösta säga? var hennes första tanke. Hvad skall Gösta säga?

Hon reste sig upp, och fylld af denna tanke gick hon in, utan att Bob hejdade henne.

Bob satt kvar där nere på bryggan, och han kände sig på ett ohyggligt sätt lugn. Han tog af sig hatten och försökte att draga ett djupt andetag. Men det ville icke lyckas. Hvad var det egentligen, som hade händt? Han visste det icke. Sjönk blott ihop igen och hörde som

i sömnen ett underligt brus, hvilket måtte komma från träden, som vaggade sig i sin korta sommarnattssömn.

Bob satt och iakttog allting, som fanns omkring honom. Det var, som om hans smärta ännu sof. Han såg, att någonting kröp framför hans fötter. Bob böjde sig ned och såg en padda, hvilken långsamt kraflade sig fram på bräderna, som voro våta af nattens fukt. Han rörde vid henne med foten och iakttog, att hon var ljusare under buken, släppte ned henne igen och följde åter hennes rörelser med en noggrannhet, som om detta lilla djur för honom haft det största intresse. Paddan satt stilla och liksom sög in fukten från vattnet.

Bob satt och såg halft medvetslöst på detta, till dess han erfor en snabb, stickande känsla, hvilken gjorde ondt. Då kom han att tänka på, att han var ensam. Han ropade med halfhög röst: »Anna!» Men när ordet var uttaladt, slog rösten klick, och en våg af kväfda snyftningar höjde hans bröst.

Då reste sig Bob upp. Han frös, så att tänderna skallrade i hans mun. Raglande som en drucken gick han direkt upp på sitt rum, kastade sig påklädd på soffan och föll ögonblickligen i en djup, tung slummer.

XVII.

Bob vaknade långt före någon annan i hela huset. Han vaknade med en rasande förnimmelse af smärta. Men på samma gång erfor han en besynnerlig befriande känsla, som om han kommit undan någonting tungt, på hvilket han länge burit. Han ordnade sin toalett och öppnade fönstret.

Morgonsolen kastade gullglans öfver barrskogen på andra sidan viken, och hela planen under fönstret gnistrade af glänsande dagdroppar. Bob drog ett djupt andetag. Det var, som om han vaknat ur en ond dröm till en ond verklighet. Men verkligheten syntes honom bättre än drömmen. Han kände sig bokstafligen lätt om hjärtat. Och han skulle ha kunnat ropa högt af lättnad, ifall icke en känsla af skam hållit honom tillbaka.

Så tog han sin hatt och gick tyst utför trappan.

Men när han kom in i salen, gaf han till ett utrop af öfverraskning. Därinne satt Anna, klädd för att fara bort, som han lämnat henne kvällen förut. Bob ämnade gå förbi henne, men hon reste sig upp och ställde sig i hans väg.

»Bob!» sade hon endast. »Bob!»

Bob kände, hur hans hjärta veknade, och hans kropp skalf som af frossa.

»Vill du icke tala med mig, Bob?» sade hans hustru.

»Nej,» svarade Bob med kväfd röst och ville åter gå.

Men åter hejdade hon honom.

»Jag är tusen gånger olyckligare än du», sade hon.

»Du!» sade han med ett skratt.

»Du får icke håna mig», sade hans hustru.

Bob vände sig om vid denna röst, hvilken tiggde och bad med ett tonfall, som han aldrig förr hade hört! Då såg han hur förgråten hon såg ut. Hon var blek, fina rynkor syntes vid tinningen och kring munnen, och hennes hy var grå. Bob såg det alltsammans, och det gjorde honom ondt om denna kvinna, hvilken han för första gången, sedan hon en gång kor-

sat hans väg, såg på som på en främmande. Bob stod och betraktade henne, och han undrade för sig själf, hur det kom sig, att han ingenting kände.

»Har du setat uppe så här hela natten?» sade han mildare.

Och han förstod fortfarande icke, att han själf var lugnare än hon. Han tyckte, att hon borde vara lycklig. Och han kände, att det var just därför han hatade henne.

»Nej», sade fru Anna. »Men jag steg tidigt upp.»

Bob log. Ett hårdt, elakt leende, som förvred hans ansikte. Han skulle funnit det helt naturligt, om hon varit lika bedröfvad som han själf och ej vetat, hvad hon gjorde. Vid hennes svar tänkte han: »Naturligtvis. För henne var det ju ingenting nytt. Hon har vetat det länge.» Och han skulle velat gå fram och slå henne. Men han kunde ej göra eller säga någonting. Hennes närvaro pinade honom på ett alldeles utsägligt sätt. Det var den, som beröfvade honom all själfbehärskning, och stönande af smärta, satte han sig på den närmaste stol, han fann.

»Gå ifrån mig, sade han. Jag uthärdar det icke.»

Gripen af en plötslig impuls, gick Anna fram till honom. Hon lade båda sina händer på hans hufvud och smekte honom som hon på länge icke hade gjort.

»Stackars Bob», sade hon, »stackars Bob!»

Och med lägre röst tillade hon:

»Om du kunde säga, att du förlåter mig!»

Bob satt alldeles stilla och kunde icke fatta, att han icke reste sig upp och stötte henne ifrån sig. Men han gjorde det icke. Han satt orörlig och kände smekningen af dessa smala händer, som darrade, när de vidrörde hans hår, kände den som en elektrisk ström genom hela sin kropp. Och som han satt där, mindes han i ett nu hela deras lycka. Han kom ihåg, hur han en gång känt hela lifvet som något så enkelt och helt och fullt. »Jag vet ingenting, som jag skulle önska mig utöfver det jag nu har», så hade han själf sagt. Och så hade han icke haft någonting, ingenting hade han haft, som kunde behållas och gömmas. Det hade gått sönder som en vacker bubbla brister, hvilken gossen blåser sönder på lek och af hela glansen endast behåller svedan i ögonen.

Under allt detta kände han hustruns händer, hvilka nu hvilade orörliga mot hans hufvud. Bob reste sig upp, men icke för att stöta

henne bort. Med en krampaktig rörelse slog han sina armar kring henne, och lutade mot hvarandra gråto de båda olyckliga som två vilsegångna barn.

Fru Anna var den första, som återkom till sig själf, och det, som väckte henne, var en ånghvissla, hvilken skar genom morgonens stillhet.

»Jag måste bort, Bob», hviskade hon.

Bob släppte sitt grepp om hennes lif och reste sig upp. Vid hennes ord kände han blygsel öfver sin egen svaghet. Han förstod, att hon skulle gå direkt från honom och till den andre, och hans ansikte återfick sitt hårda, främmande uttryck. Och fru Anna förstod hans tankar också utan att ett ord blifvit sagdt.

»Säg ingenting», sade hon. »Säg ingenting nu!»

Men Bob ville icke höra henne.

»Jag vill veta, hvart du går», sade han.

Och hans röst skalf af vrede.

»Ännu äro vi ej skilda», tillade han.

Fru Anna såg upp, och äfven hennes ansikte blef kallt.

»Jag måste tala med Gösta», sade hon.
»Hvarför skall du tvinga mig att säga, hvad du ändå förstår?»

Han såg på henne igen och åter förnam han den obeskrifliga känsla af ömkan, hvilken nyss gjort honom vek.

»Gå till honom», sade han. »Du har valt mellan honom och mig, och jag önskar, att du aldrig måtte ångra dig. Men det vill jag säga dig, innan du går: Dig skulle jag kunna förlåta, men aldrig honom. Bed den mannen akta sig att komma mig nära. Bed honom det!»

Åter hördes ånghvisslan, och åter ryckte fru Anna till. Bob såg det, och rasande af alla de känslor, hvilka strömmade öfver honom, nästan skrek han:

»Skynda dig! Låt honom inte vänta! Skynda dig, säger jag.»

Fru Anna gick, och inom henne aflöste den ena tanken den andra. Hon kände vämjelse vid sig själf, och hon tyckte, att hela lifvet med ens blef så plumpt och rått. Hvarför gick hon nu ifrån Bob? Hvarför kunde de nu icke längre ens tala med hvarandra, utan att vilja göra hvarandra ondt? De hade älskat hvarandra som två goda barn, och så hade kärleken upphört. Hur och hvarför? Hon visste det icke. En ny människa hade vaknat inom henne och trängt den andra bort. Denna nya människa var stark och klarsynt, säker på sig själf och

fyllt af ett lefvande begär att njuta och göra det utan skrupler. Hur hade hon icke tyckt, att hon hade rätt, när hon tog den lycka, som lifvet räckte henne, och hur enkelt hade hon ej tyckt det vara att en gång säga Bob allt detta! Som goda, förståndiga vänner skulle de tryckt hvarandras händer med tack för, hvad lifvet gifvit dem tillsammans af lycka och ljus, och i denna känsla skulle de skiljas, hvar och en bärande med sig den börda, som skänkes af gäckade illusioner. »Evigt?» tänkte fru Anna. »Hvad är evigt? Hvad kan vara evigt? Är det icke bättre, när man ser, att ett förhållande är slut, att man bryter det, än att man fortsätter och i stället bär på en evig tomhet? Ty tomheten kan blifva evig, tomheten är det enda, som kan vara evigt.» Så hade fru Anna sagt till Bob, och så gingo nu hennes tankar. Hvarför kunde han icke tänka som hon? »Han älskar mig ännu», tänkte hon. »Och däri ligger skillnaden». Men denna tanke gaf henne icke ens medlidande med den man, som hon själf en gång älskat. Den var henne motbjudande, emedan den lade som en hämsko på hennes egen lycka. Ty denna lycka skulle hon vinna, i trots af Bob. Hon hade ju bara ett enda fattigt lif att lefva, och hon måste vinna den.

Fru Anna såg sig om på däckets, som om någonting klarnat inom henne. Där var fullt med folk. Herrar, som foro in till sina ämbetslokaler eller kontor, fruar, som foro för att göra uppköp. Uppför trappan kom just nu en herre, som Anna kände. Han kom fram och hälsade, frågade efter Bob och slog sig ned.

Anna svarade på hans frågor, och hon förvånade sig öfver, att det gick så lätt. Medan han talade, började hon, utan att hon kunde göra sig reda för hvarför, att tänka på sitt hem. Hon tänkte på Georg, och medan hennes tankar sysslade med barnet, talade den främmande hela tiden ifrigt. Anna hörde på, och hans ord fångade för en stund hennes tankar. Han talade om en nyligen passerad historia, som gått genom tidningarna, och han fällde roliga omdömen. Fru Anna tänkte, medan han talade: »Skall jag kunna lämna Georg? Hvad skall det bli af honom? Och när han en gång blir gammal . . . » Då hörde hon den främmande sluta sin berättelse, och hennes ansikte antog ögonblickligen lydigt det uttryck, som passade de ord, hvilka hon hört som underlag till sina egna tankar. Den artige herrn gjorde en ursäkt. Han hade ett par ord att tala med en person. Han bugade sig och gick. Anna såg,

att han bar bruna nya skor, när han gick förbi henne.

Fru Anna tyckte, att det plötsligt blef så tyst omkring henne, och hon kände lust att gråta, endast därför att hon var ensam och ingen hade att tala till. Hvarför for hon bort så här? Och hvart for hon? Då slog plötsligt en tanke upp inom henne, en tanke, hvilken hon förut icke kommit på eller icke vågat tänka. Hon trodde, att hon tänkt därpå hela tiden. Ty det var ju så mycket, som hade händt, och det var så långt sedan i går. Hon tänkte på att hon talat med Bob, utan att Gösta visste det, och hon kom ihåg, att han varnat för öfverilningar och uppmanat henne till själfbehärskning.

Anna kände en obestämd fruktan, som grep henne starkare, ju närmare hon nalkades sitt mål. Denna fruktan var så stark och så oresonlig, att den nästan liknade fruktan för mörkret. Hon hade velat stanna ångbåtens maskin eller förmå kaptenen att vända om. Hon hade lust att ropa på hjälp hos någon okänd, som kanske kunde hjälpa en ensam olycklig kvinna, som var brottslig och därför utan skydd. Men hastigt och säkert ilade den lilla ångbåten fram, och med ångest förstod hon, att hon icke kunde vända tillbaka. Hon såg stränderna, hvilka hon kände

så väl, glida sig förbi och hon såg Stockholm vända sig fram för hennes blickar, solbelyst och stort, omgifvet af en darrande morgondager. Hon såg båten lägga till, och tom på tankar, endast fylld af ett skriande begär efter hjälp och stöd, gick hon i land och såg, att klockan ännu icke var nio.

Fru Anna går med snabba steg öfver Norrebro, och hon viker af öfver Kungsträdgården. Inom henne vaknar en besynnerlig känsla af rädsla för att blifva sedd. Hon har ingen säkerhet. Hon är ju icke en ärbar hustru, som trygg kan lyfta sitt hufvud, viss att äga stöd i sin man. Hon är en kvinna, som brutit broarna bakom sig och går på orätta vägar, en af dem, som världen plägar stena, och som kanske icke är bättre värd. Fru Anna går därför fort, och hon ser icke åt sidan. Med klappande hjärta kommer hon in genom en port, och hon undviker den gamla portvaktgummans blick, som betraktar henne genom det runda fönstret. När hon kommit uppför två trappor, bultar hennes bröst, som om det ville sprängas, och hon är nära att falla ihop, när hon till sist fattar mod och ringer på.

Så sitter hon sedan i Gösta Wickners soffå, och hon ser honom stå framför sig, upprörd, frågande, utan att förstå, hvarför hon kommit.

Hon har tänkt att förbereda honom. Men hon kan icke. Orden gå öfver hennes läppar, utan att hon kan hålla dem tillbaka, hon utmanar sitt eget öde på lif och död, och hon säger bara:

»Jag har talat vid Bob. Och han vet allt.»

»När?» säger han. »När?»

»Det var i går, när jag kom hem», säger fru Anna. »Han var vid bryggan och väntade mig. Han hade en liten ficklykta, alldeles lik din. Jag såg hans ljus tändas, just när ditt slocknade. Åh, det var så förfärligt!»

Fru Anna tyckte, att hon med dessa ord hade förklarat alltsammans, och hon visste på samma gång, att hon handlat mot sin älskares önskan.

»Förlåt mig», bad hon. »Men jag kunde icke annat.»

Gösta Wickner förstod henne icke. Han hade vaknat tankefast och klar till en viktig dags arbete, och han kunde icke fatta, att en lyktas sken, som slocknade och tändes, kunde framkalla en sådan revolution. Men han hade lärt att känna kvinnorna under ett långt lif, och han visste, att när en kvinna är i uppror, kan hon behärskas, endast om hon tror att man förstår. I en blink insåg han därför, att nu be-

höfde han sin styrka och öfverlägsenhet, allt som han kunde mana fram af mod och ögonblickets inspiration. Allting skulle lyckas honom, allting måste lyckas. Han älskade henne, han skulle alltid älska henne. Blott nu hade han icke tid. Blott en dags frist.

Han sätter sig ned i soffan bredvid henne, och fru Anna känner, hur han fattar hennes hand. Hon hör, hur han börjar tala. Men hon fattar först icke, hvad han säger. Det är något om ett aktiebolag och en affär. I detta nu förtror Gösta Wickner sin älskarinna allt. Han förtror henne sina hemligaste planer. Han blir vältalig, och hans ögon glänsa. Som i en ström rusa orden från hans läppar, och till sist börjar Anna att höra. Hon ser framför sig ett enda lysande framtidsperspektiv, där hon i en handvändning höjes till furstinna, ett lif af lyx, nöjen, förfining och oberoende. Och hon förstår, när han tillägger:

»Jag behöfver blott en dag, blott en enda dag, så är allting färdigt. I dag skall det afgöras. I dag måste jag tänka på annat. I dag måste jag vara kallblodig och vaken, herre öfver mina nerver och mig själf. Men från och med i afton är jag din — och skall alltid vara det.»

Fru Anna hör allt detta, och det jublar inom henne. Hon tycker, att hon älskat den obemärkte fattigmannen i kojans, och att han af tagit manteln och visat henne furstekedjan, som doldes under den torftiga dräkten. Och ändå känner hon, att hon skulle varit lyckligare, om han nu — just nu — haft tid att tänka på henne. Om han tagit henne i sina armar och smekt henne till ro, skulle han hafva fyllt behovet af en dröm, hvilken hon nu måste glömma. Men hon är så trött, att hon kan glömma den. Och hans ifver och styrka äro så öfver alla gränser, att de fylla henne med ro, den ro, som kommer i känslan af en annans kraft, som är större än den egna. I denna känsla drunknar allt annat, och fru Anna ler för första gången på denna dag. Hon ler mot en framtid, som skall gifva henne åter allt, hvad hon mistat. Hon ler mot en man, som lyft henne upp till sig och tvungit henne att älska för andra gången.

Med detta leende lyssnar hon till, hvad han sedan säger henne. Hon lyssnar till hans råd, hur hon skall tillbringa sin dag, mottager en nyckel, som han ger henne, för att fritt kunna komma och gå, och besvarar modigt hans kyss, när han går och lämnar henne ensam.

Då ser hon sig åter rädlös omkring i de

tomma rummen och tänker på den långa, underliga dag, hvilken ligger framför henne. Och i ensamheten får hon en känsla af lättnad, som ta'r luft i en ström af tårar. Hon vet nu, att hon får blifva den mans hustru, åt hvilken hon gifvit sig. Och hon erkänner för sig själf, att det var ångesten att bli försmådd, hvilken hetsat henne allt sedan det ögonblick hon verkligen utmanade ödet och talade med Bob.

XVIII.

Bob däremot kämpade icke för att vinna någonting, helt enkelt emedan han icke längre tyckte sig hafva något att kämpa för eller att vinna. Han gick hemma under dessa dagar och trodde, att han aldrig skulle få slut på sin semester. Han skulle velat frivilligt återinträda i tjänstgöring, om han icke ryggat tillbaka vid tanken på att åter komma i beröring med människor.

Under denna tid tyckte Bob, att hans hjärta hårdnade, och att allt hvad han älskat i sitt lif, sjönk undan i en tom likgiltighet, som till slut skulle sluka honom själf. Han var fylld af en enda tanke, den att hans hustru hade svikit honom, och hans vän röfvat från honom det enda som var honom dyrbart i lifvet. Med denna tanke blandade sig understundom en annan, hvilken var honom värre att tänka på än all hans öfriga

olycka. Bob föreställde sig nämligen, att det måtte vara något särskildt fel eller lyte, som vidlådde honom själf, eftersom människor öfver hufvud kunde handla så emot honom.

Hvad som under den närmaste tiden hände honom, det var allt sådant som nu skulle ske, och som skedde, utan att Bob hvarken framkallade eller hindrade det. Det var koffertar och lårar, som packades och fördes bort. Det var papper, som skulle undertecknas, och besök af en advokat. Kort sagdt: hela den apparat, som sättes i rörelse, när två gifta människor beslutat sig att icke fortsätta sitt äktenskap. Bob gaf order och såg till, att de blefvo utförda. Han samtalade med advokaten och skref under de papper, hvilka denne förelade honom. Men han gjorde det alltsammans på ett förströdt och frånvarande sätt, som om hela saken egentligen icke anginge honom utan rörde en främmande. Advokaten, som dock hade erfarenhet af detta slags angelägenheter, betraktade honom med oförställd förvåning och fann, att han aldrig haft att göra med en mera egendomlig klient.

Båda makarna voro nu ense om, att skilsmässan skulle ske så hastigt som möjligt, och enligt svensk lag kan detta som bekant icke åstadkommas på mera än ett enda sätt. Denna

procedur är att den ena kontrahenten förklarar sig själf för en brottsling, och det motbjudande spegelfakteri, som härvid praktiseras, är måhända en af de yttre anledningarna till den moraliska skam, hvilken ännu hvilar särdeles öfver en frånskild kvinna.

Bob hade i den grad gått upp i den sorg, som träffat hans innersta, att han nästan glömt alla dessa formaliteter. Han hade hört, att de tillämpades på andra, men när det nu gällde honom själf, syntes det honom plötsligt, som om denna sak endast vore hans egen, och ingen hade rätt att blanda sig däruti. »En af makarna måste fara utomlands», hade advokaten sagt, »en af dem måste skrifva till den andre o. s. v.» Bob satt och grubblade öfver dessa ord, som om han aldrig hört dem förr. Frågan var nu, hvem som skulle resa. Bob tänkte och tänkte, aldrig hade han förut känt, hur djupt han var förorättad.

»Fru Flodin är villig att resa, om ni går in på det», sade advokaten.

Bob hade hört hans ord. Och han förstod, att man begärde af honom att han skulle skona sin hustru och resa själf. En skärande känsla af harm genomflög honom och han såg på advokaten som på en fiende.

»När reser hon?» sade han.

»Hon har redan rest», svarade advokaten lågt. »Hon gaf sig ej tid att vänta.»

Bob anade, att hans hustru ej velat bedja honom om en tjänst, och att advokatens fråga i stället varit en formalitet.

»Är det något mer?» sade han torrt.

Då började advokaten att tala, och denna gång talade han länge. Bob hörde på honom, men såg hela tiden förbi den andre och ut i luften.

Till sist afbröt han advokaten.

»Skulle min son vistas i hans hus?» sade han. »Det sker aldrig.»

Advokaten försökte att göra invändningar.

»Fru Flodin önskar, att gossen då och då skall få vistas i hennes hem. Ni måste medgifva, att detta är en naturlig önskan. Hon är ändå hans mor.»

Bob teg, och allt som var ondt i hans själ bröt sig inom honom. »Jag har tagit på mig allt detta», tänkte han. »Jag har böjt mig för för hennes orätt, och jag skulle ändå jämna vägen för henne, borttaga hennes smärta, göra hennes lif ljus!»

Så tänkte han. Men han kände, att detta var icke den väsentliga grunden till hans uppror. Bob visste mycket väl, att om fru Anna

hade kommit själf och bedt att få se sitt barn, så skulle han själf gått efter gossen och fört honom i hennes famn. Men allt som fanns inom honom af själfkänsla och motståndskraft reste sig till motvärn vid tanken på att hans barn skulle bo under den främmande mannens tak, denne man, på hvilken Bob icke kunde tänka, utan att blodet stockade sig kring hans hjärta, och han såg rödt för sina ögon.

Han lämnade tillbaka papperet och reste sig upp.

»Jag skrifver icke under», sade han.

»Hur vill ni då, att jag skall göra?» sade advokaten.

»Fru Flodin får själf komma hit och tala med mig om detta», svarade Bob.

»Men fru Flodin har ju rest? Och ni har själf sagt, att ni icke ville träffa henne.»

Bob hade glömt detta, som han öfverhufvud glömde allt, hvad han sagt och gjort eller som skett under dessa dagar.

»Ja, ja», sade han frånvarande. »Bed fru Flodin skrifva. Jag skall svara henne.»

Advokaten hade haft att göra med kvinnor, som med obotlig kärlek höllo fast vid otrogna män. Men han hade icke i sin praktik funnit en man, hvilkens känsla för den otrogna hust-

run varit outrotlig. Därför hade han svårt att bilda sig en föreställning om den verkliga grunden till denna plötsliga motvilja mot att gå in på en önskan, hvilken advokaten från sin synpunkt fann helt naturlig. Och advokaten kunde icke döma annorlunda, än att denna plötsliga hårdhet var hardt nära oförklarlig hos en man, hvilken förut visat endast godhet och eftergifvenhet i en grad, hvilken förefallit lagkarlen öfverdrifven. Men han fick det intrycket, att han skulle vinna mest genom att ej vara enträgen och tog därför afsked med löftet, att han skulle tillskrifva fru Flodin detta beslut.

»Har ni eljest någon hälsning, ni vill att jag skall framföra?» sade advokaten innan han gick.

»Nej», svarade Bob kallt.

Detta samtal blef emellertid för Bob källan till en stark oro, och det gaf delvis hans tankar en alldeles ny riktning. Allt sedan hans hustru lämnat honom, hade han haft den föreställningen, att allt, hvilket ej rörde några yttre formaliteter, var afklippt dem emellan. Det som varit en gång, det var dödt och begravet. Borta, som om det aldrig funnits till. Bob hade tyckt, att för honom gällde det blott att kunna glömma, för att han en gång skulle återfinna sin

egen väg, hvilken nu syntes honom bortkastad, som om han mistat sina egna spår i en nermörk skog midt i natten. Nu fann han helt plötsligt, att mellan honom och hans hustru fanns ett oslitligt band, hvilket fjättrade dem vid hvarandra starkare än något band, som mänsklig lag kunde pålägga. Han kunde stå på sin rätt och skilja modern från barnet. Han kunde uppfostra det i tron, att modern var död, följa detta barn till dess han växte upp, blifva dess far och dess vän. Aldrig skulle han kunna utplåna det band, som genom denne son fäste honom vid henne, hvilkens tillvaro han önskade att kunna utplåna ur sin själ. Aldrig skulle han med detta barn vid sin sida komma därefter, att han verkligen kunde glömma. Om han arbetade med sig själf ända till blods, aldrig skulle han kunna afklippa den sträng, som band hans förflutna samman med det som nu var och det, som skulle komma. Allt detta, som varit hans lycka, som var fläckadt och smutsigt och aldrig kunde blifva rent, detta skulle låda vid hans lemmar genom hela lifvet liksom Nessusskjortan, hvilken brände köttet ända intill benen och ej kunde slitas bort utan att kroppens egna delar följde med.

»Detta är helvetet» tänkte Bob, medan för-

tviflan steg inom honom. »Detta är helvetet, och jag skall bära detta inom mig, så länge jag andas.»

Ty så fast äro människornas öden fjättrade samman, att hvad den ene sagt, gjort eller tänkt mot den andre, det kan aldrig plånas ut. Det kan läggas ned och försonas. Men det kan aldrig bringas i glömska, aldrig så länge tanke lefver, och mänskligt lif ännu finns på denna jord. Det griper in i våra öden, utan att vi veta det. Det bryter fram, när vi ana det minst. Det ligger tyst och växer i själarnas oåtkomliga gömma, och det gäckar våra barnsliga försök att höja våra hufvuden och kalla oss fria män. Kärleken, lyckan, ja, själfva sorgen är intet mot denna hemlighetsfulla makt, hvilken med summan af våra egna och andras handlingar länkar våra öden äfven vid deras, hvilkas blotta tillvaro pinar oss mest.

Aldrig hade Bob förstått detta förrän nu, och därför vandrade han ur rum i rum på sin tomma villa som en hemlös. Han gick ur salen in i sängkammaren, från sängkammaren till sitt eget rum, från arbetsrummet ut på verandan. När det blef honom för trångt inne, gick han ut, och han kunde gå i timal den korta vägen, som ledde från bryggan och till boninghuset.

När det blef afton, och mörkret föll på, gick han där hälst. Ty han trodde, att alla förbigående betraktade honom och ömkade hans öde. Det blef honom en egendomlig njutning att känna sig ensam. Och när det blef natt, gick han upp på sitt rum, lade sig till sängs, men kunde icke sofva. Han tyckte, att det suckade i väg-garna, och att han hörde lätta kvinnosteg från sängkammaren. Vaken låg han och hörde på detta och visste ingen vän på jorden, åt hvilken han kunde förtro sitt elände.

Det var bara en plats, som han icke besökte och det var barnets rum. Bob kunde det helt enkelt icke, emedan barnet påminde honom om henne, hvilken han ju arbetade för att glömma. Det fanns ögonblick, när Bob tyckte sig hata detta barn, därför att det icke ensamt var hans.

Allt detta tänkte och kände Bob, endast därför att han väntade bref från sin hustru. Detta att han och hon ännu kunde hafva något att säga hvarandra, detta var för Bob nu det förfärliga, hvilket tog bort hans natters sömn och hans dagars ro. Midt i allt annat, som stormade igenom hans tankar, såg han framför sig detta bref, skrifvet med den handstil han kände så väl, och som han en gång läst med blodet i svallning och hjärtat varmt. Hvad

skulle hon nu väl skrifva, och hur skulle han själf vara till mods, när han läste det?

Så for det som en blixst igenom honom: Kanske hon icke skrifer! Och Bob förstod åter icke sig själf. Ty han märkte, att det varit fruktan i denna tanke. Han önskade således, att hon måtte skrifva. Han önskade det.

Så gingo Bobs tankar fram och åter, ständigt återvändande till samma ämne, och en dag tog han ur lådan vid bryggan det bref han så ifrigt väntat. Kuvertet var fyrkantigt och hvitt, och utanskriften var skriven med stora, säkra bokstäfver.

När detta bref nu låg i hans hand, fann Bob till sin förvåning, att han betraktade det med ett helt annat lugn, än han känt, när han endast väntade det. Det föreföll honom på nära håll naturligare, och själfva verkligheten fick en förtrolig karakter, hvilken nästan verkade som sinnesro.

Bob stack emellertid brefvet i sin ficka, och han gick länge fram och åter mellan bryggan och boningshuset, innan han gick upp till sig för att bryta det.

XIX.

Köpenhamn i augusti.

Käre Bob!

Jag vet inte, om du tycker om, att jag ännu kallar dig så. Men jag gör det ändå, därför att så känner jag det, och jag kan aldrig komma att känna annorlunda. Jag är så ensam här nere, Bob, och jag frågar mig ibland, hvad det var, som dref mig bort ifrån dig.

Jag vet det icke, och jag kan icke finna det. Och då har jag börjat att tro, att det var ingenting, som dref mig bort ifrån dig och allt, som varit oss båda dyrbart och varmt och ljust. Det var jag själf, som gick bort därifrån, och det kom sig därutaf, att jag gått ensam under mina långa förmiddagar och bara tänkt på mig själf.

Känner du mig så väl, Bob, att du kan förstå, hur farligt det är för mig att gå omkring

och bara tänka på mig själf? Jag har hört människor säga, att de behöfva komma i ensamheten för att få tänka öfver sig själfva, och jag har alltid undrat öfver, att de då kunnat tillägga, att detta göra de för att komma till klarhet med sig själfva. Om jag kommer att tänka för mycket, då grumlar detta allt, hvad jag vetat eller trott mig veta om mig själf, och jag finner icke mig själf igen, förrän jag får tillfälle att handla. Detta vet jag nu, och detta har jag kanske alltid vetat.

När jag gick i mitt ostörda hvardagslif, och den ena dagen tog den andra i hand, förenande hela vårt lif till en enda oafbruten kedja af sammanhang — kan du förstå, hur jag nu menar, Bob? Kan du förstå? — då tänkte jag aldrig på någonting annat än dig och Georg. Det vill jag, att du skall tro, Bob, när jag nu säger dig det. Hvarför skulle jag *nu* eljest säga något sådant? Men det blef annat, när oron kom in i vårt lif. Utan att veta det, var det du, Bob, som hetsade mig. Du kom hvarje dag och talade med mig om honom — om honom, som jag aldrig förr hade ägnat en tanke. Hvert ord, du sade mig, borrhade sig in i min själ, och det förföljde mig, när jag var ensam. Jag försökte att jaga det bort. Å! Hur jag

försökte! Jag bad dig icke vidare tala om allt detta, som slet sönder mitt jag, så ofta jag blef ensam. Jag vet, att jag icke sade dig det mildt och stilla. Det hade jag velat, Bob. Det ska' du också tro, att jag hade velat. Jag bröt ut i onda och häftiga ord. Och ändå skrek det hela tiden inom mig: Mätte han förstå, hvad jag nu vill säga honom! Mätte han förstå det — ändå! Och när du icke gjorde det, Bob, när du drog dig ifrån mig och icke vidare talade till mig som förr, när jag såg, att min närvaro pinade dig och förstod, att du gick och grubblade på ditt håll såsom jag på mitt — då blef det så tyst och mörkt inom mig. Och när jag då var ensam, Bob, då gick jag och rufvade öfver, hur jag skulle kunna göra dig något riktigt ondt.

Jag gjorde detta, emedan mina tankar voro i oordning, och jag icke visste, hvad jag ville, eller hvart jag själf gick. Jag gjorde detta, emedan jag tyckte, att du på något besynnerligt sätt hade bedragit mig. Du ler kanske, när du läser detta, och du ler med det hårda och onda leende, hvilket jag minns som det sista, jag sett utaf dig. Och jag vet väl, att du aldrig har velat bedraga mig ens i dina tankar. Jag skulle önska, att du velat det, så vore

min orätt mindre, och jag skulle icke döma mig själf så djupt, som jag gör, men som jag icke kan uttala i ord.

Men ändå kände jag mig bedragen, kanske icke af dig, men genom dig. Jag var bedragen på, hvad jag hoppats, att du alltid skulle kunna skänka mig, nämligen på glädjen i lifvet. Vet du det, Bob, att när jag kom att älska dig, var det mest, därför att du hade glädjen med dig, hvar du kom och gick. Jag behöfde det, Bob, jag behöfde det. Ty mitt sinne är tyngre än ditt. Det glömmet icke så lätt, det glömmet aldrig. Det mesta af hvad jag tänker, kan jag aldrig säga, och det blir så tungt allting, när man skall gå och bära det inom sig och aldrig kan tala därom.

Då kom du i min väg, Bob, och jag tyckte att världen var full af solsken från den stund, jag såg dig. Du tog allt som kom, och allt som var, så lätt, som om du varit stark nog att bära hundradens bördor, och jag kom till dig, därför att jag var så glad öfver, att du kunde bära mig, och att jag ingenting behöfde känna af allt det, som var tungt och styggt.

Så kom detta, som jag icke vet, hvad det var, och som förändrade dig. Jag såg, att du var en annan, än den jag hade tänkt, och jag

drog mig inom mig själf och började se på dig som med andra ögon.

Minns du vårt första samtal, Bob, när vi voro förlofvade? Minns du det? Jag minns ej, hvad vi talade om. Men jag minns, att du plötsligt blef sådan, som jag aldrig hade sett dig, och du sade mig, att ditt lynne visst icke alltid var sådant, som du visade det för världen. Du såg så underligt trist och bedjande ut, när du sade det. Och jag minns, att jag bara blef så rädd. »Säg inte det, Bob», sade jag. »Säg inte det! Jag kan inte tåla, när en människa är melankolisk. Du vet inte, hvad det gör mig ondt, när du säger så. Du skall alltid vara glad och god, och hela vårt lif skall vara glädje. Lofva mig det!» Du minns nog, att jag sade dig detta, och jag minns, att du satt en lång stund och teg. Hvad tänkte du då på, Bob? Jag har ofta velat fråga dig om det. Men jag har aldrig kunnat. Den tid, då vi voro lyckliga, kunde jag det icke. Och när olyckan kom, talade vi aldrig vid hvarandra annat än i vrede. Men min rädsla från denna stund minns jag, och jag tycker nu, att då skedde början till det, som nu drifvit mig bort ifrån dig. Och hvad du tänkte, när du teg, Bob, vet du, hvad det var? Du trodde, att det var ett flickaktigt

infall, och du älskade min ungdom och mig själf, och du ville icke tro, att hvad jag menade var allvar. Men det var det, Bob. Det var det. Du anar icke, hur mycket allvar det var.

När jag tänker på detta, blir jag ännu vek till sinnes. Och då blir det mig så underligt, att jag någonsin kunnat gå och rufva öfver att göra dig ondt. Det blir underligt och oförklarligt, fast jag vet, att det var i samband med detta det kom.

Men den natten — den sista förfärliga natten, när jag sade dig allt, då vill jag, att du skall veta, Bob, att hvad jag då kände, det var en så gränslös förtviflan, att du aldrig kan komma att känna något dylikt. Och jag var förtviflad, därför att jag visste, att hvad jag gjort kunde aldrig göras godt igen. Jag hade icke tänkt att tala vid dig då, och att jag gjorde det var därför att min förtviflan blef mig öfvermäktig. Jag talade, emedan jag hoppades, att du skulle ha ett ord af tröst att säga mig. Och den tröst, jag väntade, låg i en förhoppning, att jag skulle få se och känna, att det var dig en lättnad att blifva mig kvitt.

Men just att du icke kunde känna detta så, gör min orätt så stor, att jag aldrig kan bedja dig glömma den. Men jag ber dig minnas blott ett: min orätt är större mot en annan.

Det finns en annan, som är liten ännu och spädd, men som är stor nog för att kunna undra. Han skall undra, hvarför hans mamma gick bort ifrån honom till främmande och lämnade honom ensam. Och ingen skall kunna svara honom på det. Därför skall han tidigt lära sig att känna sig främmande mot henne, som är hans mor och ändå icke får vara det, som hon ville. Han skall tänka på henne med undran först, sedan med bitterhet.

Jag vågar icke tänka på möjligheten, att han en gång skulle kunna glömma och förstå, att hans mor lämnade honom, när han var liten. Vore han lik dig, Bob, skulle han kanske kunna glömma det. Men han liknar icke dig, utan mig. Och därför kan jag se hans stora blåa ögon och hans små fina händer och hela hans lilla kropp och minnas, hur han en gång sade, när han var sjuk:

»Tack du, som aldrig ta'r hårdt i mig.»

Nu har jag tagit hårdt i honom, Bob, hårdare än någon främmande gjort, och därför är jag så rädd, att han en gång skall hata mig, så rädd, att jag kan vakna vid, att jag sett mig möta honom i drömmen.

Hvad skall jag säga dig mera, Bob? Skall

jag bedja dig, att du icke förvägrar mig att någon liten tid på året rå om mitt barn? Skall jag förödmjuka mig mera? Är det det du önskar, så säg mig din vilja, och jag skall uppfylla den.

Jag har sagt dig allt, hvad jag nu kan säga och mera än det. Och jag är icke lycklig, Bob. Kanske kan jag aldrig bli det. Men vore det möjligt, skulle det vara, om du och jag en gång blefve gamla och möttes. Då har så mycket skett, och så mycket har blifvit annorlunda. Då kanske du kan ha i ditt sällskap en fullväxt gosse, som är brydd, men ändå en smula — en liten smula — glad att få se mig, sådan jag då kan vara. Och då kan det också hända, att du själf kan le ett melankoliskt, men ändå godt leende och måhända under det intryck, som du då får, tänka på allt det onda, som varit, som på en dröm.

Det är så mycket, så mycket, som jag icke nu kan säga dig, men som jag då tycker kanske skall blifva klart. Det kan till och med hända, att du då utan alltför stor bitterhet skall kunna möta

Henne, som en gång var din hustru.

Ekudden i Augusti.

Bästa Anna!

Jag skulle ljuga, om jag ville påstå, att ditt bref gjort på mig det intryck, som du sannolikt afsett. Jag står i förlägenhet om, hvad jag skall svara dig. Ty jag vill icke såra dig, och jag kan icke besvara ditt bref i den ton, hvilken du användt mot mig, och som — hvarför skulle jag neka det? — ibland rört mig, men ibland också väckt min förbittring.

Du berättar, hur du varit till mods, och hvad som drifvit dig bort ifrån mig, och det kan måhända en gång vara till nytta, att du gjort det. Jag förstår icke detta. Ty för mig är allt, som skett, ännu något, hvilket jag icke ens kan söka förklara för mig själf, mycket mindre se på med lugn. Därför har jag frågat

mig, hvarför du skrifvit detta. Och jag har kommit på en idé, hvilken måhända är bizarr, kanske alldeles falsk. Jag kan dock icke blifva denna tanke kvitt, den tanken är den, att du skrifvit alltsammans om dig själf, mindre därför att du haft behof af att säga detta allt till mig, än därför att du trott dig på så sätt lättast få mig rörd. När en människa en gång blir rörd, ger hon bättre vika, och resultatet blir, att man når sina önsknigar. Du har en tid glömt, att du var mor. Att du nu erinrat dig det, är väl blott naturligare än den förra glömskan. Du vill få åtminstone någon rätt öfver ditt barn, och detta vill jag icke förneka dig. Det är icke för din skull, jag gör detta medgifvande. Det är uteslutande för min egen. Det är därför, att jag icke vill, att du skall ha något ondt att med rätta säga om mig. Så har du ju ändå vunnit hvad du åsyftade med ditt bref, och hvad du sagt, var således icke sagdt förgäves.

Men jag fäster dock ett villkor vid detta löfte, och detta villkor är för mig oeftergifligt. Du tycks icke ha tänkt på, att det i denna sak också finns en tredje, hvilken bör tillfrågas om sin mening, och denna person är vår son, hvilken, så liten han än är, dock kan ha rätt

att få säga ja eller nej, när det gäller att komma ut ibland främmande. Jag antar, att han första gången kommer att svara obetingadt ja på den frågan. Men jag är icke viss på, att så alltid kommer att blifva förhållandet. Men vill min son träffa sin mor, då lofvar jag dig, att jag aldrig skall hindra honom.

Måhända tycker du att allt hvad jag sagt här, tyder på en misstänksamhet, hvilken du icke väntat att träffa hos mig. Möjligt också, att jag blifvit misstänksam, och att jag till följd däraf också är orättviss. Men jag vet också, att det är en mycket kort tid, som jag varit offer för denna egenskap. Den har kommit på samma gång, som den kvinna, jag älskat öfver allting annat, sade mig, att ingenting af hvad jag trott på, var annat än tomhet och sken. Då blef jag misstänksam — om jag nu verkligen är det. Och det är dig, jag har att tacka därför — dig och en annan. Det är också åt dig, jag bjuder de första frukterna, af hvad du själf har skapat.

Jag skulle kunna sluta här. Ty hvarför skall jag egentligen säga dig mera? Vet jag själf, hvarför jag gör det? Och finns det någon sannolikhet för, att du bryr dig om mera af mitt bref än den del däraf, som säger dig, att

jag icke vill motsätta mig din önskan? Jag vet ju icke detta och skall icke heller få veta det. Ty jag ber dig att aldrig svara på detta bref. Men du har talat så mycket om dig själf, att jag också kan få lust att säga något om mig. Och träffa mina ord icke dig, så har jag dock en gång sagt, hvad jag ville säga. Det, som skall sägas, blir ju i regeln en gång sagdt, och detta måste sägas, fortfarande icke för din skull, utan för min egen.

Det kommer som en ström af otämd vrede öfver mig, när jag nu talar ut. Och jag kan icke vara ädelmodig som du. Jag kan nämligen icke anklaga mig själf. Det är lätt för dig att vara ädelmodig. Ty du har trampat mig under dina fötter, och på den vägen är du nära att komma till en ny lycka, som måhända blir större än den, jag en gång kunde bjuda dig. Detta ger dig en styrka, som jag icke har. Jag har en annan, som är fattigare, men måhända lika mäktig. Det är ensamhetens, och det är ut ur denna, som jag nu skrifver. Jag skrifver icke för att anklaga, utan för att försvara mig själf. Och är det icke underligt, att jag — som skulle kunna anklaga andra, om jag ville — i stället känner detta behof —

att du och jag gent emot hvarandra spela nu som kanske alltid en alldeles motsatt rol?

När jag första gången träffade dig, Anna, då var jag visserligen icke den man, som du i ditt bref velat göra mig till. Jag var så liten i mina egna tankar, jag var så svag inför mig själf, och jag hoppades så oändligt litet. Jag tillhörde den generation, i hvilkens öron man ständigt sjungit, att lifvet har föga värde, och att misstron till lifvet är den enda basis, på hvilken en människa kan bygga. Kan man tänka sig något sämre? Är det möjligt att uppfinna något, som skapar en svagare släkt? För mig passade icke denna sång, ty jag saknade själförtroendet, och jag saknade tron. Men denna sång stannade kvar i mina öron, och den förgiftade mig. Den väckte grubbel och tankesjuka inom mig. Den gjorde mig till en ensam människa, hvilken i ensamheten gick och var rädd för själfva lifvet.

Men det fanns också en annan beståndsdel i det blod, som flöt i mina ådror. Och denna dref mitt hjärta att slå högt af längtan efter glädje, lycka och kärlek till lifvet. När jag icke var ensam och i några få stora högtidsstunder också då, kunde detta andra blod inom mig vinna seger öfver det sjuka, och då jublade

det inom mig. Då slog den natur ut, som du har sett, som alla ha sett, och som jag känt en underlig ängslan både vid att visa och att äga. Då blef jag den, hvilken kunde gifva dig illusionen, att jag ständigt skulle bära dig uppe »öfver skyarna, där himlen är blå.»

Detta sökte du hos mig. Jag skulle gifva, gifva och gifva. Men när jag en gång blef trött. Åh, Anna. Jag säger som du: att du inte kan förstå!

Jag kan berätta dig, att du icke är den första, som icke förstått. Det var ju, när jag kom ut bland människor, som jag kände mig fri, och då steg min instängda, förskrämda och kufvade glädje öfver alla bräddar af njutning, att den onde anden var drifven på flykten. Nåväl! Jag har en gång stått i samma konflikt med mina ungdomsvänner, som jag nu hör, att jag länge måtte gjort det med dig. Vet du, hvad jag gjorde, Anna? Jag sade dem helt enkelt en dag, att jag icke var den man, som de trodde. Jag sade dem det vid ett tillfälle, då de måste höra mig. Jag sade det så, att det blef tyst omkring mig. Och mina ord voro en bön om barmhärtighet, som ingen, ingen kan ana, hur djupt den kom ur mitt innersta väsen. Vet du, hvad följden blef? Jo,

att när jag en dag åter vågade visa mig så, som de nu en gång funnit böra vara obligatoriskt för mig, då slog en af dem mig på axeln och sade: »Skål, Bob! Nu känner jag igen dig. Nu är du dig själf igen.» Och vill du veta mera? Jag har aldrig återsett dessa mina vänner, ty jag har icke kunnat det. Det är bara en af dem, som jag återsett. Det var han, som fällde dessa ord, hvilka då voro ett uttryck för den allmänna meningen. Och den, som sade de orden, det är han, hvars namn icke längre får nämnas i mitt hus.

Allt detta låter i dina öron underligt, och jag kan förstå, att det måste göra så. Jag vet ju icke själf, hvar sammanhanget ligger mellan detta och allt det, som nu splittrat mitt lif. Och dock är det något, som säger mig, att just på denna punkt skulle utredningen af mitt lifs konkursbo börja, om någon, som kunde det, ville åtaga sig utredningen. Denne någon skulle i så fall hällre vara en gud än en människa.

Men tänk dig då, Anna, huru dina ord skulle träffa mig vid den scen, om hvilken du erinrar i ditt bref. Hur kunde du komma att erinra om just denna scen? Hur är det möjligt, att just de ord, hvilka du då uttalade,

kunnat fästa sig lika starkt i ditt minne som i mitt? Du bad mig att alltid vara glad. Du sade, att det var sådan, som du älskade mig. Du berättar, att du lade märke till min förstämning, och du söker på ditt sätt att tolka min tystnad.

Jag minns också denna stund, Anna, och jag minns den med den styrka, hvarmed man endast erinrar sig de ögonblick, då man, utan att veta det, fullbordar sitt eget öde. Du blef mig i hast en främmande människa, hvilken icke hade något annat gemensamt med mig, än att du lade på mig ett stort kraf, som jag visste mig aldrig kunna infria. Inom mig talade en stämma högljudt och våldsamt: »Gå, gå gå! Slit dig lös, medan det är tid!» Men jag kunde icke gå. Jag kunde ej slita mig lös. Jag satt som fjättrad vid stolen, och jag tänkte tankar, som försökte bringa rösten till tystnad. Men de lyckades icke. Tankarna förföljde mig ända i mitt hem, och den natten låg jag vaken och grubblade på, hur jag skulle kunna säga dig, att allting mellan dig och mig måste vara slut.

Jag somnade mot morgonsidan, och jag vaknade med den känslan, att jag icke kunde handla på mera än ett sätt och att mitt öde tvang mig att taga allting annat med, därför att

jag visste, att jag älskade dig. Jag talade aldrig med dig om detta, och när lifvet sedan bar oss fram på sina starka böljor, då trodde jag, att min tvekan icke varit annat än fostret af en tom och gagnlös fantasi.

Jag vet nu, att det icke var så. Jag vet, att jag borde ha gått ifrån dig, och att den röst, som jag icke lydde, ville mitt eget väl. Jag är viss, att du också känt något dylikt. Ty äfven du tviflade då på, om den kärlek, som bjöds dig, skulle kunna fylla ditt lif. Hvarför du ej lydde den vink, du fick af vänliga makter, det vet jag icke. Vi hafva aldrig talat om detta, och nu är det mig också likgiltigt att veta mera än jag gör. Så mycket vet jag nämligen, att jag drefs att glömma den varning, som talade inom mig, därför att medan du talade, var ditt ansikte så utsägligt drömmande och sorgset. Jag tyckte, att hvad som än skulle hända, aldrig skulle du ändå kunna möta en man, som skulle röra vid dig med en så oändlig ömhet, och jag hoppades, att med åren skulle detta bana vägen för din själ att mötas med min. Om detta är det vi hafva kämpat, och i den kampen har hvarken du segrat eller jag.

Men när jag nu ser på allt, som har varit,

då tycker jag, att allt som skett, måste komma just så, som det kommit. Ty ingen tager ostraffadt på sina axlar något, som är öfver hans egna krafter, ej ens om han bär på ett hopp, hvilket öppnar synvidden till det, som ligger öfver de gränser, vi själfva känna. Ingen gör detta, utan att hans egen bästa afsikt blir hans fiende, hvilken hämnas grymmare, ju orättfärdigare straffet är. Och jag har, när jag vill vara ärlig, vetat hvad jag gjorde. Jag har handlat mot dig, som jag handlat mot den andre, hvilkens namn jag förbannar. Jag har glömt, hvad jag aldrig bort glömma, och gömt i mitt hjärta ting, som aldrig bort komma dit.

Detta är mitt afsked till dig, och du kan tycka, att det är hårdt. Det är sådant, som du gjort mig, och jag känner, att jag icke kan lefva, om jag ej får säga dig, hvad som nu trycker mig till jorden med skam. Jag blygs, Anna, blygs öfver mig själf. Och jag blygs därför, att jag haft ögon, med hvilka jag bort kunna se och dock icke sett. Och jag är så svag, att jag måhända icke ens nu skulle sagt dig, hvad jag nu säger, om jag på allvar verkligen kunde tänka, att dessa fattiga ord ens skulle kunna störa det lif, som väntar dig, och

hvari jag icke har någon del. Därför är det icke ens hämnd i dessa ord. Det är blott en förtviflan, hvilken jag kanske borde vara för stolt att visa dig eller ens låta dig ana.

Bob.

När Bob afskickat sitt bref, trodde han först, att han skulle komma att ångra det. Han fann det själf för bittert och hårdt, icke att tänka så, men att låta den, hvilken bitterheten och hårdheten gällde, känna dessa tankar. Men dagarna gingo, och den ånger, han på en gång väntat och fruktat, ville icke inställa sig. Den fanns i hans reflexion, men trängde icke djupare. Tvärtom. Bob kände det nästan som en lättnad att veta, att hans hustru läst detta bref. Det glädde honom, att han icke låtit sig gripas af den mjuka tonen i den skrifvelse, han själt mottagit. Det låg hämnd i detta, och det höjde hans själfkänsla. Han hade visat, att han behöll handlingen i minne och icke lät dåra sig af de förledande ord, som gjort hans hjärta varmt.

Men det var dock ej denna tanke, att han gått så hårdt fram, som innerst tröstade Bob.

Det han lifligast kände, var lyckan, att han låtit sin egen natur tala ut och icke böjde undan för en annan, som mötte hans. Detta var för Bob en mycket ovanlig sak, och därför gick han omkring med en känsla af befrielse, hvilken måhända var begynnelsen till, att han åter kunde åtminstone vakna upp ur sin sorg.

Det var äfven en annan sak, som denna brevväxling utträttade, och det var, att Bob började att på ett alldeles nytt sätt intressera sig för sin son.

I början hade han, sedan han blifvit ensam, knappt lagt märke till den lille gossen, som under hvarje måltid satt bredvid honom vid bordet. När han började observera hans närvaro, skedde detta därigenom att lille Georg en dag frågade efter modern. Fadern och han sutto efter vanligheten tysta, hvar och en tycktes försänkta i sina egna tankar, och ingen af dem lockade den andre ut ur hans tankegång.

Då sade Georg plötsligt, vänd emot fadern:
»Hvarför kommer inte mamma hem?»

Det som då slog Bob som en märkvärdighet var, att denna fråga icke kommit förr. I öfver en vecka hade nämligen fru Anna varit borta, i öfver en vecka hade således också Bob gått med de tankar, hvilka hindrade honom att

se hela världen utanför sig själf, och lika länge hade gossen väntat, innan han gjorde denna fråga.

Bob blef upprörd vid denna tanke och svarade utan att se på barnet:

»Mamma är bortrest.»

Men inom sig tänkte han: »Förstår gossen eller förstår han icke, och hvad skall jag svara honom, om han frågar mera?»

Men Georg frågade icke mera. När han slutat måltiden, kom han och tackade pappa för mat. Sedan tog han sin mössa och sprang ut på gårdsplanen för att leka. Bob stod och betraktade honom genom verandafönstret. Han såg, att pojken ställde sig vid staketet och hvisslade. Om en stund stack ett annat pojkhufvud upp bredvid hans, och därpå försvunno de båda gossarna i skogen, där de hade en hemlig plats, gömställe för okända dyrbarheter, och en ostörd vrå, där inga stora störde deras lekar.

Bob drog häraf den slutsatsen, att Georg icke reflekterade öfver moderns bortovaro, och han fann det också helt naturligt, att barnet ingenting kunde förstå, af hvad som passerat mellan föräldrarna. Gossens fråga hade berott på en tillfällig nyfikenhet, och Bob kände en hemlig tillfredsställelse vid tanken på, att barnet icke tycktes sörja modern.

Nästa dags morgon sutto åter fader och son ensamma vid frukosten, och Bob kände sig denna gång besvärad öfver den tystnad, som rådde dem emellan. Så ofta han kunde komma åt, iakttog han gossen med en forskande blick, hvilken var full af oro. Men han kunde ej se annat, än att Georg var sysselsatt med att tillfredsställa sin aptit och för tillfället intresserad af en ostskifva, som betäckte hela hans smörgås.

Då vände sig gossen plötsligt mot Bob och frågade, alldeles som om han fortsatt samtalet från gårdagen:

»Hvar är farbror Gösta nu?»

»Hvarför frågar du det?» sade Bob.

»Därför att han alltid var här förr, när du var borta», svarade gossen.

En blandning af de mest stridiga känslor genomfor Bob. Han drack ur sin kaffekopp, och totalt glömmande barnets närvaro, steg han upp från bordet och började i tankar gå fram och åter på golfvet. Han var förbittrad vid tanken på att hafva hört ordet »farbror Gösta» i barnets mun, han var slagen af den största förvåning, öfver att gossen hade gjort denna nya fråga, hvilken visade dels att han var otillfredsställd med svaret på sitt första spörsmål, dels att han fortsatte sina tankar i ensamheten

och uppenbarligen gick och grubblade öfver hvad som hade händt. Detta hade således blifvit en gåta, hvilken barnet gick och sträfvade för sig själf att kunna lösa. Bob fann i dessa tankar något alldeles nytt, som aldrig fallit honom in. Det var honom så nytt, att han ej kom att tänka på gossen själf, endast gick och grubblade öfver det hela som öfver ett problem, hvilket hittills icke ingått i hans erfarenhet, och han tyckte sig vara alldeles oförmögen att i denna sak göra eller säga något alls. »Om Anna vore här», tänkte han, »skulle hon kanske kunna tala vid gossen.» I samma ögonblick denna tanke väckts inom honom, förargade Bob sig öfver dess fullkomliga omöjlighet, och rådvill stannade han midt i sin promenad.

Då kom hans blick att falla på gossen, som ännu satt kvar vid bordet, och ett slags ånger grep honom, att han midt under sin oro för barnet glömt barnet själf. Han kände sig på ett underligt sätt tafatt och bortkommen, insåg, att han borde säga något, men trodde sig böra söka efter någon förklaring, som kunde vara ägnad för ett barn. Då märkte han plötsligt, att gossen, som hela tiden satt och såg ned i sin tallrik, hade tårar i ögonen. Detta hade en förunderlig verkan på Bob. Det kom

honom med ens att glömma allt, hvad han förut hade tänkt, och utan att reflektera öfver hvad han skulle säga eller icke säga, gick han fram till gossen, klappade honom med darrande hand på hufvudet och sade med tårblandad stämman de ord, hvilka själfmant trängde fram öfver hans läppar:

»Längtar du efter mamma?»

Det såg ut, som om gossen länge gått och behärskat sig. Ty han sjönk ihop som om han ej längre behöft hålla sig upprätt och brast i gråt. Det var barnets uppriktiga, bittra gråt, utan tanke på förställning eller själfbehärskning.

»Ja», sade han mellan snyftningarna.

Då drog Bob gossen till sig och började tala för att lugna honom.

»Hvarför har du inte sagt det då?» sade han.

»Jag tordes inte», snyftade gossen.

»Hvarför?»

»Jag såg, att du var så ond på henne.»

»Såg du? Hur kunde du se det?»

»Jag såg det, när mamma var hemma. Och när hon var borta, förstod jag, att det var för hennes skull, du alltid såg så ond ut.»

»Såg jag ond ut?» sade Bob.

»Ja,» svarade gossen. »Jag tyckte det.»

Då tog Bob sin gosse på knäet och kysste honom till dess han fick bort hans tårar, och sedan frågade han:

»Har mamma sagt dig något?»

»Nej», sade gossen.

Han såg eftertänksam ut, och Bob var icke nöjd med tonen i svaret.

»Tänk efter», sade han. »Har hon icke sagt dig någonting?»

Georg såg ut i luften och försökte uppenbarligen reda sina tankar.

»Jo», sade han till sist. »Hon kom in till mig sista morgonen hon var hemma, och väckte mig.»

»Hvad sade hon då?» sade Bob så lugnt det var honom möjligt. Men inom honom vaknade som en misstanke, att hustrun underminerat barnets känsla för honom själf, liksom stulit hans eget barn med hemligt svek.

Gossen funderade åter och sade så långsamt:

»Mamma sade, att hon skulle resa långt bort, och att jag inte skulle få se henne på länge. Så bad hon, att jag aldrig skulle glömma henne, och att jag skulle vara snäll emot pappa.»

När Georg utfalat dessa ord, hvilket skedde med stor möda, började han åter gråta så bit-

tert, som om hans hjärta ville brista, och Bob satt länge tyst. Han höll en liten hand i sin och hörde, hur den häftiga gråten saktade af och tystnade.

»Hör nu, min store gosse», sade han. Och hans röst darrade, när han började. »Du ska göra, som din mamma har sagt. Du skall aldrig glömma henne. Och vill du tala med mig om henne, så får du göra det, så mycket du vill. Men det är en annan, som jag inte vill att du talar om, och som du nyss kallade för farbror Gösta. Du får heller inte kalla honom så, inte ens om du skulle möta honom. Din mamma har nu rest bort, och hon kommer inte mera hem hit igen. Men när vi i höst flyttat hem till staden, får du hälsa på henne när du själf vill.»

Under det att Bob talade, kände han det, som om han på något hemlighetsfullt sätt mellan barnet och sig själf knöt samman ett band, som hade varit slitet, och han tyckte, att nu kände han och gossen hvarandra. De hade blifvit bekanta som två människor, hvilka mötts och kommit att tala förtroligt med hvarandra. Det tycktes, som om Georg också känt något liknande. Ty hans blick var fri från skygghet, när han nu vände den mot fadern. Han såg

blott undrande ut, som om hela hans värld blifvit ny.

»Skall mamma gifta sig med . . . honom, som jag inte skulle få tala om?» sade han och blef själf med ens röd.

»Ja», sade Bob med kväfd röst och vände sig bort.

Han visste ej, hur det gått till, att han kunde tala så med barnet, men han kände, att han var på en riktig väg, och han var lycklig öfver, att han kunnat tala.

»Är mamma då icke längre min mamma?» sade barnet.

Bob drog icke på mun, när han svarade:

»Jo, det är hon. Hon förblir alltid din mamma. Men hon är icke längre min hustru. Kan du förstå det?»

Han såg ett par stora, tankfulla barnaögon riktade mot sitt ansikte och hörde, att gossen sade ja, som om han bara begärt bekräftelse på något, hvilket han tyckt sig själf kunna ana. Så kände han ett par armar om sin hals, och kände gossens läppar mot sin kind och hörde honom hviska med en röst, som var ny för Bob:

»Hvad du är snäll mot mig, pappa!»

En våg, som af nyvaknande lif genomströmmade Bobs hela själ, och när han satte gossen ifrån sig, såg han på honom som på en vän, hvilken han vunnit, en jämlike, en förtrogen, en liten människa, som var större, än någon visste.

XXII.

Utän att Bob egentligen visste och förstod det, blef denna dag en vändpunkt i hans lif, hvilken var af fullt lika stor, ja, måhända större betydelse än till och med den olycka, som han ännu tyckte sig aldrig kunna komma att bära.

Samma dag han första gången på allvar samtalat med sin son, stod han i fönstret och såg ut öfver planen nedanför verandan. Georg kom gående och stannade på sandgången, som om han betänkt sig och öfverlagt med sig själf. Hans kinder voro röda, hållningen spänstig och blicken klar. Han såg icke fadern, men Bob följde hans minsta rörelse med ett intresse, som om han iakttagit ett nytt och öfverraskande fenomen.

Georg såg upp mot verandan, där Bob stod, och nickade. Så vände han sig om och såg utåt fjärden, och på nytt fick Bob det säregna

intrycket, att han stod inför något nytt. Det var, som om gossen visat sig för honom i en alldeles ny dager. Så stor han var, så viss på sig själf, så alldeles säker på och öfvertygad om, hvad han ville, ett helt litet människolif, stadt i utveckling. Bob såg och såg, han blef varm om hjärtat, och inom honom rörde sig något, som liknade en känsla af tacksamhet. Men på samma gång erfor han gent emot sonen den känsla af respekt, som kommer, när vi lära oss att värdera individen hos andra människor.

»Hvad är det hos gossen, som jag aldrig sett förr?» tänkte Bob. »Hvad är det, som blifvit nytt? Och hvarför känner jag mig nu på en gång så vek och så lycklig?»

»Det är, därför att jag känner, att hans lit börjar, och att mitt glider tillbaka, men ändå på ett hemlighetsfullt sätt skall fortsättas i hans», svarade Bob sig själf.

Och hans ögon skymdes af lyckotårar.

Georg stod där emellertid icke länge. Han gick fram till verandan, lyfte ned ett metspö, som hängde där, och gick därefter ned till stranden, där han kröp ut på en stor sten och satte sig att meta.

Bob var nu alldeles för lifligt upptagen af sina känslor, för att han skulle kunnat göra,

hvad han innerst hade lust för: att taga ett annat metspö och gå ner för att hålla gossen sällskap. Han var ännu icke nog van vid sin rol att vara gossens förtrogne för att komma sig för med något dylikt. I stället gick han och tänkte på det samtal, de båda haft på förmiddagen, och han var så fylld af det minne, som detta samtal hade efterlämnat, att han tyckte sig ingenting kunna företaga, gick endast omkring med den obestämda förnimmelsen, att det börjat ljusna omkring honom.

Det är också möjligt, att Bob ännu var alltför mycket inne i den grubbelsjuka, hvilken på sista tiden blifvit hans herre. Verkligheten var honom ännu så främmande, att han ej ens kunde gripa dess glädjeämnen. I stället för att hängifva sig däråt skulle han kunnat gå länge och drömma om detta nya, hvilket syntes honom innebära en möjlighet till lycka, på samma sätt som han förut grävt ned sig i sin sorg. På så sätt skulle han ha kunnat förlora, hvad han vunnit, när han, nästan utan att veta hur det tillgick, förtrodde sig åt sitt eget barn. Ty hvarje förhållande behöfver vårdas för att icke stagnera. Och att Bob handlat, som han gjorde, syntes honom efteråt utsägligt besynnerligt, ja, nästan oförklarligt. Kunde man öfverhufvud tala

så till ett barn? Var det ens naturligt, att en stor människa så att säga lade sin egen smärta på den lilles skuldror?

Bob tyckte, att det var detta, han hade gjort, och han förstod ännu icke till fullo, att han i stället lyft en börda från barnet. Han förstod icke detta helt och hållet. I stället började han lägga märke till, att gossen såg gladare ut och ej längre satt tyst, när han var allena med fadern. Bob hade vunnit gossens hjärta, helt enkelt genom att icke lägga band på sig, utan tala till barnet, som om det varit en stor människa, till hvilken han kunde hysa förtroende. Detta anade han, men fattade icke ännu, hur allvarlig denna sak egentligen var. Han längtade efter att fortsätta på den väg, han börjat. Men han kände sig på samma gång så oerfaren i att umgås med barnet, att han var rädd att genom en för hastigt påkommen daglig förtrolighet på något besynnerligt sätt mista den tillgifvenhet, han i ett slag tyckte sig hafva eröfrat.

Allt detta gick Bob i fåvitsko och grubblade öfver, när han icke hade gossen i sin omedelbara närhet. Och detta låg i hans tankar, äfven när han sällskapade med barnet. Det var här den fullväxte, som var blyg, och som behöfde

uppmuntran — ett förhållande, hvilket för öfrigt icke är så alldeles ovanligt mellan föräldrar och barn.

Emellertid blef det Georg, som utvecklade förhållandet. Ty han hade barnets sundhet och tog faderns förtroende som tillåtelse att under alla omständigheter gå vidare. Det var ett löfte, han hade fått, och det föll honom icke in, att ej löftet skulle hållas.

Gossens tankar hade haft mycket att syssla med, sedan han en gång fått svar på de frågor, hvilka länge sysselsatt honom, och vid första tillfälle frågade han vidare.

»Är mamma redan gift?» sade han en dag.

Och faderns ansikte mulnade icke. Det var, som om dessa samtal varit Bob en vederkivelse i stället för pina.

»Nej, icke ännu», sade Bob lugnt.

Och när gossen fortfor att fråga, fortsatte fadern att svara. Det blef ett långt och underligt samtal med många inkast och utvikningar, och Bob förundrade sig hela tiden öfver, att gossen visste så mycket och förstod allting så bra. Detta samtal följdes snart af flere, och då uppslaget till förtrolighet väl var gifvet, så utvidgades snart själfva ämnessferen. Georg började fråga sin pappa om allting, och Bob fick

fullt upp att göra med att svara gossen på allt, hvad han ville veta. Det stannade snart ej vid frågor och svar. Bob fick så småningom lära att umgås med sin son, och det var Georg, som lärde honom det. Om gossen hade kunnat beräkna, hur han på bästa sätt skulle kunna göra sig till faderns kamrat, hade han icke kunnat välja ett lämpligare sätt. Han fordrade helt enkelt, att Bob skulle följa honom på hans lekar och i hans intressen, och innan Bob visste ordet af, hade han kommit in i en helt ny värld. Det var barnet, som blifvit den ledande, och mannen som vann hälsa af att låta sig ledas.

Det besynnerligaste af allt tyckte Bob var, att ju mera förtroligheten mellan honom och gossen tillväxte, desto mera sällan frågade Georg honom något om modern. Den sista gång de talat om henne, sade Georg med sin lilla tankfulla min:

»Tycker du inte om mamma längre?»

Detta var en fråga, som Bob i början fann svår att besvara inför barnet, och han försökte därför kringgå den genom att genmäla:

»Naturligtvis tycker jag om mamma.»

Men tonen måtte icke ha varit fullt tillförlitlig, ty gossen svarade med en min af missnöje:

»Du behöfver inte narras för mig.»

»Nej, det behöfver jag inte», försökte Bob igen.

Men gossen lät sig inte afspisas.

»Hvarför gör du det då?» sade han förtrytsamt.

Bob kunde icke svara, som han ville, och han förebrådde sig själf, att han icke kunde det. Men han förmådde icke uthärda frågan i barnets blick och sade därför:

»Du skall inte fråga mig om det än.»

Efter detta samtal var det, som Georg upphörde att tala vid fadern om sin mor. Och Bob trodde i början, att han undvek ämnet, emedan han var förnärmad och kände sig tillbakastött. Men så måtte dock icke ha varit fallet. För hvar dag blef han ömmare i sitt sätt emot fadern. Var han ensam och fick se Bob, sken hela hans ansikte upp, och han visade fadern alla de små uppmärksamheter, som ett barn kan göra, när dess ömhetskänsla är väckt. Det var, som om han velat anstränga sig för att hålla fadern skadeslös.

Saken var den, att Georg i sitt sinne börjat göra jämförelser mellan sin far och sin mor, och fadern var för honom en lika ny bekantskap, som han själf var för fadern. Dessa jämförelser utföllo icke till moderns fördel. Ty det

var två frågor, som Georg gjort sig själf, men som han aldrig tänkt på att framställa till sin far. Den ena var den: Hur kunde mamma fara bort ifrån mig, när hon inte behöfde? Och den andra lydde så: Hur kan hon tycka mera om farbror Gösta än om pappa?

Ingen af dessa frågor fann Georg lämpligt att framställa för fadern. De små hafva nämligen stundom sin egen mening om, hvad de anse nyttigt att anförtro åt de äldre af sina hemliga tankar. Och denna gång teg han, emedan han fann svaret själf och dessutom af en annan orsak.

När han såg sin pappa vända sig bort för att icke behöfva bli upprörd, fick Georg det intrycket, att fadern plågades af att höra honom tala om modern. Och Georg var en liten underlig gosse, hvilkens tankar gingo sina egna vägar. Dessa tankar skulle ofta ha varit svåra att följa, äfven för en mera öfvad pedagog, än hvad Bob var. Men dessa barnsliga tankar hade på egen hand kommit till den slutsatsen, att Bob var olycklig. Häraf föddes en annan tanke, och det var den, att Georg ville ersätta sin pappa allt, hvad han förlorat, när han mistade mamma. Detta gick Georg och funderade på, när han var ensam. Det blef en dröm, som han kunde fantisera om,

så att han nästan fick tårar i ögonen. Och han tyckte, att pappa och han skulle alltid lefva tillsammans. Så blef pappa gammal, och Georg blef stor. Men Georg skulle inte gifta sig. Ty då kunde han få en hustru, som gick ifrån honom. Och för rästen ville han inte gå ifrån pappa, såsom mamma hade gjort.

Medan han var fylld af dessa tankar, gick han ut på rågåkern, hvilken låg ofvanför skogen, och plockade en stor bukett af blåklint. Och med dessa tankar ännu lefvande inom sig, gick han in och satte buketten i ett glas på Bobs skrifbord.

»Det ska' pappa ha», sade han och försökte se skämtsamt ut.

Bob log och tackade för buketten. Han var mindre rörd än gifvaren. Men han kände, att det var något särskildt i gossens sätt, som han icke kunde reda.

Bob undrade en smula däröfver. Men han var inne i en ny lycka, hvilken han stundom fann mera värd än sin förra. Och han började kunna taga emot den utan att grubbla. Hvarje morgon vaknade han till en dag, som han fann full af intresse. Och hvarje afton lade han sig med känslan af, att han funnit den enda kärlek, som ingen annan kan taga bort.

Det var först, när hans semester led mot sitt slut, som de gamla tankarna åter vaknade med fördubblad kraft.

De gamla tankarna? Ja, för Bob voro de gamla. För honom var det, som om han i årtal lefvat ensam på landet med sin son.

XXIII.

Under allt det nya som händt honom, hade Bob glömt att säga upp sin våning, och därför måste han flytta in i sina gamla rum, där hvarje steg han tog ref upp minnet af det, som han kämpat för att glömma. Men när han väl kommit sig till rätta i dessa sina gamla rum, ville han icke lämna dem. Vanan höll honom kvar, och den ena dagen tog den andra, dagarna blefvo till veckor och veckorna till månader. Det lif, Bob nu lefde, lade som lager efter lager öfver det, hvilket en gång varit hans och nu var borta.

Bob grubblade mindre nu än förr, och för detta hade han mest att tacka Georg. För gossen blef han någonting af på en gång mor och far, och häri fann Bob ett behag, hvilket ersatte honom allting annat. Han hade nästan glömt allt det onda, som hade varit, eller han trodde åtminstone, att han hade glömt. Det var

något inom honom, som värkt bort, och något som lefde opp. Men när Bob satt ensam och försökte tänka på det förflutna, fann han intet sammanhang mellan den människa han en gång varit och den han nu var.

När julen kom, blef det ett afbrott i Bobs lif, som kallade mycket gammalt till lif igen. Georg kom en dag till honom och berättade, att han träffat mamma. Gossen blef röd, när han sade det, och Bob förstod, att hon icke varit ensam, när gossen mött henne. Men Georg berättade icke, att han mött någon annan, och Bob förstod att han teg, emedan han icke ville nämna den andres namn. För detta var Bob honom tacksam, och han blef endast som kall öfver ryggen, när Georg frågade om han fick hälsa på modern och stanna hos henne ett par dagar.

»Vill du det själf?» sade Bob.

Därpå svarade gossen ja.

Utan att vidare inlåta sig på saken gaf Bob sitt bifall. Men de dagar, då Georg var borta, kunde han icke finna ro hvarken på sitt ämbetsrum eller hemma. Han gick omkring som i feber, och som ett underligt minne förföljde honom tanken på den tid, då han gick i en annan oro än nu, och hans öde, utan att han visste

det, förmörkades och blef, som han nu trodde, fullbordadt.

Bob hade utan större sinnesrörelse förnummit, att hans hustru var omgift, och han hade hört detta i samband med ryktena om den karrier, hvilken verkställande direktören i det nya bolaget Patria gjort. Detta hade glidit honom förbi som något, för hvilket han länge upphört att intressera sig. Då hade det gjort ett mångdubbelt intryck på Bob, när han en dag på gatan oförmodadt mötte sin forne vän. De båda männen kommo midt emot hvarandra på en trottoar, och de gingo förbi hvarandra som två obekanta, hvar och en med en känsla af obehag, som ingen ville låta den andre märka. När Bob då kom ett stycke framåt gatan, skakades hans kropp som af frossa, och denna förnimmelse återfick han gång på gång under flere dagar därefter.

Nu när Georg var i denne mans hem, och han visste honom vara där, kom Bob i en spänning, som icke ett ögonblick släppte honom. Han var så pinad af blotta tanken på detta, att han kände sig mörkrädd i sin tomma våning, och han låg om nätterna och grubblade på, om gossen skulle komma tillbaka. Bob trodde, att han nu skulle mista honom, och denna tanke

tog form af öfvertygelse, emedan en sådan händelse blott syntes honom som en konsekvens af allt hvad förut hade händt, en konsekvens af hela hans lif.

Denna tanke vek icke en timme ur hans själ, förrän gossen en afton kom hem och stormade in i faderns rum. Så stor han än var, kröp gossen upp i faderns knä, och Bob var så inne i sin egen tankegång, att han formligen satt och väntade på, att gossen skulle bedja att få gå tillbaka. Bob trodde därför knappt sina öron, när gossen i stället sade:

»Jag vill aldrig gå dit igen.»

Bob sköt gossen ifrån sig, så att han kunde se hans ansikte.

»Vill du inte gå tillbaka?»

»Nej», sade Georg, och hans ansikte darade. Inte när *han* är hemma.»

En triumferande känsla af på en gång fadersstolthet och glädje fyllde Bobs bröst. Han lyfte ned gossen, gick tvärs öfver rummet tog fram näsduken och snöt sig. Bob var upprörd, men ville vara lugn, och det lyckades honom. Han vände sig om, såg på gossen och log.

»Hvad har han gjort *dig* för ondt?» sade han.

»Han är elak mot *mamma*», sade gossen.

»Det vet jag.»

»Hur vet du det?»

»Jag såg det på honom.»

»Hvad gjorde han henne då?»

»Han gjorde henne ingenting.»

»Sade han något då?»

»Nej.»

»Nå, men om han hvarken sade något eller gjorde något, hur vet du då, att han är elak mot henne?»

»Jo, han såg elakt på henne.»

Något mera kunde Georg inte upplysa om, men han stod fast vid sin mening, och han tillade med öfvertygelse:

»Jag hatar honom.»

När Georg sade detta, rodnade han, som om han sagt något opassande. Men Bob kunde icke låta bli att klappa gossen på axeln, som om han sagt eller gjort något bra. Och den aftonen hände det Bob det underliga, att han första gången med lugn tänkte på henne, som en gång hade varit hans hustru.

Till sin förvåning märkte han, att hans bitterhet redan nu var mindre, än han någonsin kunnat tro. Liksom när han i sin ungdom såg på henne och tänkte, att ingen i världen skulle kunna taga henne på så ömma armar som han, så såg han henne äfven nu. Hon föreföll honom

värnlös och bräcklig, som mannen tänker sig en kvinna, när den första kärleken spirar inom honom. Likheten mellan den första känsla, den unga flickan väckt hos honom, och den, hvilken nu kom som en ljum våg af medlidande i hans hjärta, var af flyktig art. Ty den gaf snart vika för en allt annat uppslukande glädje. Bob visste nu, att han ensam ägde sitt barn, och denna visshet gaf honom råd att vara ädelmodig.

Han gick in i sängkammaren, och i den bädd, som förr varit hans hustrus, sof gossen med djupa, lugna andetag. Bob stod med ljustet i hand och lyste på honom, till dess att han blef orolig och vred sig i sömnen.

Då gick Bob därifrån för att icke väcka honom, men för sig själf mumlade han för första gången:

»Stackars Anna!»

XXIV.

Så gick vintern, dagarna blefvo längre och tankarna ljusare, våren kom, och en söndag hade Bob tagit gossen med sig ut i skärgården för att de gemensamt skulle välja en ny sommarbostad. Gossen var nu Bobs bästa vän, och hans största glädje var, när de båda kunde besluta något gemensamt.

Men dagen därpå låg Georg till sängs och hade feber, och Bob skickade återbud till biblioteket.

Att den föregående vårdagen varit så obeskrifligt ljus och varm, var troligen orsaken att Bob genast vid gossens insjuknande liksom såg framåt och anade olycka. Han satt vid Georgs säng och kände på hans handled, hur pulsen slog. För hans minne stod gårdagens färd öfver mörkblåa fjärdar, vid hvilkas stränder snön i fläckar ännu låg kvar. Björkarna började skifta i brunt,

de första knoppfjällens egendomligt ljusa bruna. Granskogen glänste våt, solen tindrade, måsarna skreko mot värme och sol, och den tunga vintern var så långt borta, som om den aldrig skulle komma igen.

Bob satt och tänkte på, hur varmt det varit i luften, och han tänkte på snön. Det var naturligtvis snön, som legat och kylt genom de varma vårfläktarna. En oredig, dof förtviflan föll öfver Bob, där han satt stilla vid gossens säng och hörde hur han hostade. Han tänkte på, hur de gått vid hvarandras sida genom skogen bara en dag förut. Skogen hade legat så tyst och varit så grön. Det skimrade i den af solstrålar. Det kvittrade mellan solstrålarna af den första vaknande fågelsången. Det ljud prassel och vindars sus genom fågelsången.

Bob satt kvar vid gossens bädd och vek icke därifrån, förrän doktorn kom. Sedan mindes han endast ett enda ord, som blifvit sagdt, och det var »dubbelsidig lunginflammation».

Först kom ordet som en lättnad, och det föreföll Bob, som om det kunnat vara något mycket värre. Så kom han att tänka på ordet »dubbelsidig», och en stickande känsla af ångest gick gick genom hans bröst.

Men Bob ville icke tro på någon fara, eme-

dan han icke kunde tro på den. Sina aningar sköt han undan och försökte tänka sig det hela som något öfvergående. Han gick i sina rum och väntade på, att faran skulle gå öfver och den ohyggliga ångesten vika ifrån honom. Sköterskan, som doktorn skickat honom, kom och gick och utförde en mängd små handlingar, hvilka Bob icke förstod, men hvaraf han väntade sig att allt ondt som nu låg öfver honom, skulle försvinna.

Det enda, som väckte Bob ur hans dvala, var, när han under febern kunde uppfånga en blick från gossen. Med något af en troget vaktande hund satt han vid bädden, och för hvarje gång gossen såg på honom, och hans ansikte vid åsynen af fadern lyste upp, trodde Bob att en förändring inträdt. Han sof i kläderna på sin säng, och han vaknade för att lyssna, om gossens andedräkt upphört.

En dag såg Bob, att Georg var orolig, och han böjde sig ned öfver bädden för att höra, om han ville något. Gossen slöt ögonen och teg, men det ryckte i hans ögonlock som af smärta.

»Är det något, du tänker på?» sade Bob.

Med en snabb rörelse förde gossen den lilla feberheta handen öfver sina ögon.

»Ja», hviskade han. »Blif inte ond. Jag tänker bara så ofta på mamma.»

»Vill du, att hon skall komma hit?»

Bob visste ej själf, hur dessa ord kommo öfver hans läppar. Han darrade i hela kroppen, och det föll honom för första gången med förfarande klarhet in, att gossen skulle dö. Andlöst afvaktade han det svar, som han visste på förhand, men det kom intet. Den lilla feberheta handen låg endast kvar öfver ögonen.

Då sade Bob, hvad han visste, att han skulle säga:

»Hon skall komma i dag. Jag skall skicka efter henne.»

Då föll den lilla handen bort från gossens ansikte och lade sig smekande öfver faderns. Bob såg, att gossen kämpade med gråten, som om han förstått, hvilken öfvervinnelse detta kostade fadern. Bob tyckte sig ha hört honom hviska »tack» och han tyckte sig se, hur det upphettade ansiktet ljusnade. Men han visste icke klart, hvad han hört eller sett. Han ringde blott på den elektriska knappen, så att sköterskan kom in. Så gick han ut i sitt eget rum och skref, som gossen hade önskat.

Ännu visste Bob icke, hvad han gjort och icke hvad det innebar. Han gick blott otålig

och räknade minuterna, innan Anna kom, och han längtade efter hennes ankomst, därför att Georg hade önskat det. Det föreföll honom, som om detta borde framkalla en förändring. Kanske berodde detta därpå, att han fann sig kunna fordra lön för sin uppoffring. Hon, som var barnets moder, skulle komma, och med henne måste något nytt inträffa. Något, som var öfver allt, hvad han förr hade erfarit.

Då hörde Bob en ringning på tamburklockan, och han tyckte, att blodet stelnade i hans ådror. Han stod stilla, kunde ej flytta sig från den plats, där han stod, hela hans själ samlade sig i att lyssna, och han hörde snabba steg och såg dörren öppnas.

Bob såg sin hustru, och han tyckte, att hon var högre till växten, än när han såg henne sist. Hon kom fram till Bob och grep hans hand.

»Bob!» sade hon andlöst. »Dör han? Eller är han död?»

Bob förstod henne icke.

»Nej», sade han. »Nej, visst icke.»

Då såg han henne brista ut i en snyftning så förfärlig, att Bob för ett ögonblick glömde sig själf.

»Han har bara längtat att se dig», sade han för att lugna henne.

Innan Bob hann hindra det, hade hon böjt sig ned och kysst hans hand. Så vände hon sig om och gick före honom in i sängkammaren.

Bob följde efter, och han stod i det skumma rummets dörr, när hans hustru gick fram till bädden, där Georg låg. Bob såg, att gossen nästan reste sig upp af glädje, att hans förra hustru böjde sig ned öfver bädden, och att Georg slog sina armar om hennes hals.

Bob stod och såg på detta, och en ny ångest sammansnörde hans strupe. Han kunde icke se på det längre, utan vände sig om och gick ut. Hvad är det, som har händt? tänkte han. Hvad är det, som har händt?

Men ute i hans rum klarnade den orediga känslan till bittra tankar, och Bob förstod, att han var ensam, och att hans barn skulle dö. Ty modern, den allsmäktiga, som gifvit barnet lif och härskade öfver dess själ enväldigt, när sjukdom och nöd är på färde, hade kommit. Hon hade öfvergifvit barnet, hon hade försummat, kanske tidtals glömt det. Men hon kom in genom dörren, och i samma stund var hvarje annan öfverflödig. Hon skulle bli gossens sköterska, ty hennes händer voro så mjuka, och hon tog lätt och säkert i de ömtåliga lemmarna.

Midt i sin sorg glömde hon intet, som barnet kunde behöfva. Tyst gick hon genom rummet, och af hennes händer skulle han mottaga läkemedel, föda och vård. Och under allt detta skulle allt, som varit, försvinna. Georg skulle icke minnas kanhända, men ändå känna, att när han var liten, var det på hennes arm han satt. Det var från hennes mun, han hörde jollrande ord, i hennes knä, han suttit och gråtit. Hennes närvaro skulle skänka honom ro, och han skulle glömma allt för att luta sig mot henne enligt den stora naturens lag, som säger, att behovet skapar kärleken.

Detta tänkte Bob, och han hade ingen ro. Han måste gå in tillbaka, dit där gossen låg, icke därför att han hoppades något för egen del, utan därför, att han ville se, att han hade rätt, och att hans lidande var större nu, än människor kunna bära.

Bob gick in genom dörren, och på hans plats satt hon, som en gång varit hans hustru. Hon satt stilla och såg mot bädden, och hon vände sig icke om, när hon hörde dörren öppnas. Förbi hennes skuldra kunde Bob se, att Georg låg med ögonen slutna, och hade lagt sin hand i moderns. Hans ansikte var genomskinligt och blekt. Men på kinderna syntes en

rodnad, hvilken var lik det skimmer, som kommer af glädje.

Öfverflödig, som han visste sig vara, vände Bob om och gick sakta in i sitt rum. Förtviflad och ensam gick han där fram och tillbaka och längtade, att allt skulle vara slut.

XXV.

Fimmarna försvunno och blefvo till dagar, och de båda makarna gingo förbi hvarandra i sina gamla rum.

Men de undveko hvarandra icke längre, och Bob hade lärt sig sitta vid gossens säng och se sin hustru luta sig öfver honom och tala till honom, utan att han längre kände, hvad han först hade känt. Det var så mycket, som tvingade dem att glömma, och det blef nödvändigt för dem att tala om annat än det, som rörde dem själfva. Bob fann det till sist helt naturligt, att Anna var där, och de intogo sina måltider tillsammans utan att tänka på annat än det flämtande lif, som de båda med våld ville tvinga att icke slockna. Utan att märka det knappast, utan att med ett ord tala därom buro dessa båda vilsegångna människor hvarandra uppe öfver dagarnes tyngd, och de

gingo sida vid sida som skilda, men förenade på ett sätt som kanske aldrig förr.

Bob märkte, att det var något i hans känsla mot hustrun, som gled bort och jämnades ut, men han gjorde sig icke reda därför. Han behöfde det heller icke. Doktorn hade sagt dem, att döden nalkades. Men Bob trodde det icke. Han endast gick ensam inne i något, som var högre än sorg och glädje, större än både lif och död. Och i detta nya, som fyllde honom, drunknade de känslor, hvilka gnagde honom, att han lidit orätt och ännu led. — —

Gossen yrade sedan flere timmar tillbaka. Han talade osammanhängande ord och han tycktes tro, att han var ute i strid. Böckernas överkliga äfventyr sysselsatte honom, och han ropade högt om vapen och strid och ville hafva sin sabel. Det var något outsägligt hemskt uti att se denna afmagrade kropp, utmattad af ansträngningar, och höra dessa tunna läppar utstöta dessa underliga, sammanhangslösa ord.

Och från tystnaden, som rådde i detta rum, en gång vittne till de bådas omfamningar och lycka, hvilka nu sutto här, kedjade samman som osaliga andar, steg en ångest, hvilken var

utan ord, men som betog dem båda. Det förflutna kom dem till mötes, och det slog dem med gissel. Tystnaden blef mättad med afgrundsrop, och skymningen blef klar, så att de båda, hvilkas ögon kunde genomtränga och vant sig vid mörkret, urskilde hvarandras ansikten. Deras blickar möttes, men de hade ingen tröst att ge, och hvad som förut varit naturligt och hvardagsaktigt, växte till ett formöst vanvett utan gräns, blef så skärande onaturligt, att det kändes som skrik inför dödens stora tystnad, som uppror och rop af förbannelser inför den eviga friden själf.

Ty dessa två, som här suto, de hade icke rätt att stödja och hjälpa hvarandra. Det var en annans hustru, som nu satt vid Bobs sida, när hans barn skulle dö. Och det var en annan mans barn, som denna kvinna ville följa i döden.

Men medan dessa tankar slog samman öfver de båda makarnes hufvuden som med slag af furiernas vingar, gick lille Georg allt längre och längre bort ifrån dem. Han låg med ögonen slutna, och han nåddes icke längre af de lefvandes tankar eller ord. Ensam slöt han sig inom sin egen värld och blef större och mera förfaren än både mor och far. Hans

ansikte blef genomskinligt, som fångades hans själ af stora syner, och han omgafs af den atmosfer, hvilken icke längre är den yttre verklighetens.

»Han går ifrån oss», hviskade Anna.

»Han vet mera än vi», svarade Bob.

De skälfdde båda, och allting omkring dem blef plötsligt så stort i dödens närhet. Allting inom dem tystnade, och i detta ögonblick kände de ingen sorg. Deras själar voro förenade och ville i vanmakt följa den själ, som redan var på flykt.

Då slog gossen upp ögonen och log, som om han känt igen föräldrarna. Så hördes en rossling, hvilken kom dem båda att spritta till och utbyta en blick. Därefter såg gossen åter upp och hviskade:

»Mamma.»

Så slöt han dem igen, och hans fingrar började leka på täcket. Det varade icke många minuter, men för de båda, som suto där i stum väntan, blefvo minuterna långa som timmar, och de suckade, som om de icke uthärdat mera och längtat, att allt skulle vara förbi. De hesa ljuden från det döende barnets bröst ljödo ensamma genom rummet, och till sist slocknade de i en suck.

Tystnaden kom nu så omätligt djup och stark, att föräldrarnes hjärtan stannade. De suto kvar och böjde sig under denna tystnad, medan hvar och en tänkte sina egna tankar, och medan döden skred genom rummet och lämnade dem båda ensamma kvar, grep Bob i förtviflan Annas hand. Hon tryckte hans tillbaka. Men Bob tänkte icke på annat, än att det sista ord Georg hade sagt, icke gällt honom.

Bob satt och tänkte därpå, tanken sågade sig fram och åter genom hela hans varelse, och taggarne ville icke släppa sitt tag. Men det var icke spår af vrede eller bitterhet i hans själ. Han kunde icke vara annat än god inför detta och han lämnade rummet, ännu med Annas hand i sin.

De suto länge i förmaket, och ingen kan säga, hvad som i denna stund skedde med dessa båda. Men Anna var den första, som talade.

»Jag har varit en dålig kvinna, Bob», sade hon. »Ty jag har aldrig varit mor. Det är ingen ursäkt, att jag måhända ej varit sämre än alla dessa, som leka med sina barn och sedan lämna dem för sina nöjen. Jag har alltid tänkt, att barnen få en gång lefva sitt eget

lif, men så länge mitt varade, skulle jag lefva mitt. Sedan kom deras tur, och då var jag borta. Jag har trott på detta, och jag vet nu, att jag ingenting har förstått. Ty det är icke så. När barnet finns, så finns ingenting annat än barnet. Det är ingenting annat, som gäller. Det är i barnet jag lefver, och utan barnet är jag död. Minns du, Bob, att jag brukade vara rädd för att bli gammal? Hvad betyder väl det? Om jag blir gammal? Det är ju ingenting. Mitt barn var alltsammans. Och jag har aldrig förstått det.»

Bob satt och hörde på Annas ord, och en ny värld visade sig för hans ögon. Men denna värld var sjunken och borta, just när han fick syn på den, och denna värld skulle han aldrig nå.

»Så djupa tonerna i hennes röst blifvit», tänkte han. »Att jag aldrig har hört dem förr.»

Midt i sin sorg förstod Bob för första gången, att Anna hade lidit som han, och hans tankar fylldes af ett stort och tårfullt medlidande, som skakade hela hans själ. Han såg på henne, men hans ögon kunde ingenting se. Han skulle velat sträcka ut sina

händer för att hålla henne kvar, men han kunde icke.

»Nu måste jag gå», sade Anna, som om hon vaknat ur en dröm.

Och fru Anna gick från sitt döda barn hem till sin man, som väntade henne.

XXVI.

Verkställande direktören i aktiebolaget Patria, Gösta Wickner, satt på fjärde dagen ensam i sin våning efter middagen och väntade sin fru. Han var i en irriterad och otålig sinnesstämning, och medan han lät sitt öga glida upp och ned för aftontidningens spalter, såg han ett par gånger på klockan.

Det sista meddelande han fått från sin hustru hade varit skrifvet på ett visitkort, och det innehöll blott dessa ord: »Du skall icke behöfva vänta mig länge. Det är snart slut.» Icke ett ord mer: Icke en hälsning. Icke en underskrift.

Gösta Wickner hade låtit kortet ligga framför sig på bordet, sedan han läst det. Nu lade han undan tidningen och tog åter det lilla kortet i hand. Han läste långsamt igenom de ord, som nyss, medan hans ögon följde

tidningsspalterna, sysselsatt honom och hindrat honom att läsa, och han försökte tänka öfver deras innehåll. Men de sade honom platt ingenting och han lade kortet tillbaka på bordet medan han tänkte på orden: »Det är snart slut». Var det en inbillning hos hans hustru, eller var det verklighet? Kvinnor falla så gärna offer för inbillningen och öfverdrifva faran.

Gösta Wickner var otålig öfver att hans hustru icke kom, och han försökte tänka sig in i, hur det skulle verka på hans hustru, om gossen verkligen dog. Gösta Wickner kunde ej tänka sig, hur en sådan händelse skulle kunna verka, och just detta gjorde honom orolig. Tanken härpå kom honom att ännu en gång se på sin klocka, och då han fann, att blott tio minuter voro gångna, sedan han såg på den sist, gjorde denna upptäckt honom ännu mera otålig.

Han var ense med sig själf, att han vid detta tillfälle handlat fullt korrekt, när han tillät sin hustru att vistas i sin forne mans hem, och han ångrade icke denna handling. Men det var mycket, som ändå stod i samband härmed, hvilket Gösta Wickner icke kunde undgå att taga med i beräkningen. Han skulle velat veta, om någon mer än Bob sett

henne under denna tid, och hvad som för öfrigt passerat.

Det flög igenom honom en tanke, som han försökte att jaga bort, men som kom igen. Om barnet nu vore dödt, var detta det bästa, som egentligen kunde hända. En sådan händelse var enligt Gösta Wickners mening det samma, som att ett plågsamt band brast, och att Anna blefve hans och endast hans. Gösta Wickner hade nämligen fått erfara, att det medförde större obehag än han tänkt sig att tråda i äktenskap med en frånskild hustru. Så länge pratet gick, att den korrekta Gösta Wickner inlåtit sig i kärlekshandel med den vackra fru Flodin, hade icke en sten lagts hindrande i hans väg. Men när han erkände detta genom att öppet gifta sig med den kvinna, hvilken ryktet redan förbundit med hans namn, då blef förhållandet ett annat. Vål hade Gösta lyckats förhindra, att någon af de dörrar, genom hvilka han önskade fritt kunna gå ut och in, blifvit stängda för honom, men han hade behöft hela sin förslagna och vakna energi för att nå detta mål. Och allt som ännu band Anna vid en annan, fördröjde för hennes nuvarande man den dag, då han kunde känna sig verkligt fri, och Gösta Wickner

hade icke tid att vänta. Han var en nära fyrtioårs man, han hade nyss börjat sin karriär, och han såg makt, rikedom, anseende och njutningar vinka på båda sidorna om den kungsväg, han valt för att vinna lyckan. Därför innebar också den tanken, att barnet kunde dö, något lockande för Gösta Wickner. Det var en sorg för hans hustru. Han förstod det. Men en sorg, som hon skulle öfvervinna. Och när sorgen var öfvervunnen, skulle hon känna, att det var en lycka för henne själf och kanhända också för barnet.

Gösta hade under dessa tankar en nästan vidskeplig förnimmelse af, att lyckan lydde honom i allt. Hur hade den icke banat vägen framför honom, och hur rätt hade han icke räknat, när han kombinerade den affär, hvilken nu ställt hans eget namn bland finansvärdens mäktige. Samtidigt med att hans framtid log emot honom, kom den kvinna, hvilken han älskat som ung och föll i hans armar, nästan utan att han behöfde göra en ansträngning för att vinna henne. Det var blott ett, som fånglade henne, blott ett, hvilket hindrade henne att helt vara lycklig. Och nu skulle detta hinder bortfalla af sig själf.

Gösta Wickner blef nästan vek om hjärtat,

när han tänkte på detta, och han tyckte, att han förtjänat, hvad han fått. Utan att böja sig för svårigheterna, hade han gått sin väg rakt fram, och han hade tagit konsekvenserna af sin laglösa kärlek, utan att ens med ett ord låta Anna förstå, att han lefde i en feber af fruktan, för att hon skulle bli ett hinder på hans väg. Allt detta hade han tvungit sig igenom, och nu kom lönen, hvilken han aldrig ens kunnat vänta sig.

I dessa tankar gick Gösta, när han hörde sängkammardörren öppnas och såg sin hustru stå midt framför sig. Han gick emot henne och slöt henne i sina armar, och det var spänstighet och nästan värme i hans sätt. Anna lutade sitt hufvud mot hans axel, men Gösta kände, att hennes kropp var stel, och att hon blott sökte hvila, men icke besvarade hans smekningar. Det var en fråga, som han ville få göra, men han kom sig ej för att framställa den. Ty han fruktade att låta henne ana de tankar, som nyss sysselsatt honom. Därför sade han i stället:

»Hvad jag har längtat efter dig! Jag trodde aldrig, att jag skulle längta så mycket.»

Anna såg på honom, snabbt och flyktigt, nästan forskande, men hon drog hastigt till sig

sin blick och svarade icke. Hon lät sig ledas till den låga chaiselonguen, som stod intill den tunga, gröna portieren, hvilken hängde mellan salongen och salen, och när hon satt sig, sökte Gösta hennes blick, utan att kunna fånga den. Skulle han då aldrig få veta det? Skulle hon ingenting säga?

Då föll hans blick på hennes dräkt, och han såg, att hon var klädd i svart. Att han icke tänkt på det. Hon kom ju från sängkammaren och ej från tamburen. Hon hade bytt om dräkt, innan hon gick in.

Ett slags ovilja fyllde honom, som om hans hustru gjort honom något emot.

»Har du varit länge hemma?» sade han.

»Jag tror det», svarade Anna.

»Jag har räknat minuterna, innan du kom», sade han.

Hans röst lät kylig, men Anna syntes icke höra honom.

Hon satt bredvid honom med händerna liggande i sitt knä och såg framför sig. Gösta visste ej, hur han skulle tolka hennes ansiktsuttryck, och han blef oroligare, ju längre hennes tystnad räckte.

»Har du ingenting att säga mig, Anna?» sade han.

Han sade detta, endast för att bryta tystnaden, och orden klingade i hans egna öron så främmande, att han önskade att han tegat eller sagt något annat.

»Hvad vill du, att jag skall säga dig?» sade Anna. »Han är död.»

Hon satt orörlig som förut. Men tunga tårar runno på hennes kinder, utan att hon ändrade en min.

En känsla af förskräckelse öfverföll Gösta Wickner. Det låg öfver den ton, i hvilken dessa ord sades, och öfver den kvinna, som sade dem, något för honom och hela hans tankegång så nytt, att han icke kunde reda för sig själf ens det intryck, han erfor vid att möta det. Detta innebar en fara; han kände med en intensiv skärpa, att det var farligt, ja, kunde vara farligt för honom själf. Till hvad pris som helst måste han skaka Anna upp ur den dvala, hvori hon för hvarje minut syntes sjunka allt djupare. Men han fann icke något medel, och i ren förtviflan sade han:

»Sörjer du honom så?»

Hvad han nyss önskat, tycktes honom nu inträffa. Ty hon spratt upp, och hon vände sin blick mot honom.

»Skulle jag icke sörja mitt barn?» sade hon.

»Jo jo», skyndade han sig för att afböja stormen. »Men icke så. Jag trodde icke, att du sörjde honom så.»

»Du menar, därför att jag alltid försummat honom...»

»Det har du inte...»

Han kände grubblet i hennes ord. Och grubblet måste bort. Till hvad pris som helst måste det bort.

»Jo, jag har alltid försummat honom, och jag vet, att han icke betydtt för mig, hvad han borde. Det är därför, jag sörjer honom.»

Liksom Bob förut, så hörde nu Gösta de djupa alttonerna i hennes stämma, och icke heller han hade hört dem förut. Här fanns något, som han icke kände till. Här bröt fram något, som gick honom emot. »Cäsars lycka!» tänkte Gösta Wickner, och hans ansikte blef blekare och stelt.

»Om jag hade varit en mor för honom», sade Anna, »om jag hade varit hans vän och hans sköterska, hans bästa förtrogna och ett stöd, som han aldrig kunde mista, då skulle jag ha sörjt honom mindre. Men nu är mitt lif slut med honom, och det som en gång var jag, kommer aldrig tillbaka.»

»Tänker du då icke ett ögonblick på mig?»

»Ingenting kan hända mig mer. Ty ingenting hade kunnat hända mig, som kunnat krossa mig så.»

»Ingenting? Icke ens om jag...»

Gösta höll inne och drog hårdt efter andan. Hans ögon fingo en stickande glans.

Anna såg på honom, och åter fick hon i blicken något af den rädsla, som denne man förr ingifvit henne. Inom henne väcktes till lif en sista rest af själfbevarelse, och hon svarade mumlande och med bortvänd blick:

»Jag vet inte. Jag vet inte.»

Hon kunde icke säga mera, och i nästa minut hade hon glömt, att någonting blifvit sagdt. Hon satt i sitt hem och hade blott en enda känsla: den, att hon gått bort ibland främmande och aldrig skulle komma hem igen. Det var icke hennes rum, hela omgifningen var henne främmande... Hon vågade icke tänka tanken till slut, lyfte blott sina ögon och såg på sin man. Hon väntade, att han skulle säga något, som kunde lösa hennes egna tankars förtrollning. Hon tyckte, det var omöjligt, att han icke skulle säga det. Då hörde hon honom säga:

»Du är öfveransträngd, Anna. Du är sjuk och behöfver hvila.»

Anna lyssnade på dessa ord, och hon tyckte, att det fanns ingen mening i dem. Gösta kände, att det fanns motstånd i hennes tystnad, och hans instinkt bjöd honom att lämna henne i ro. Han sade, att han ville gå in till sig en stund, och att det var bäst, att hon fick vara ensam. Anna hörde på honom, som om hon hade förstått, men när han skulle gå, sträckte hon båda sina händer emot honom och sade:

»Har du då ingenting att säga mig?»

Då trodde Gösta Wickner, att ögonblicket var kommet för honom att tala. Han satte sig åter ned bredvid Anna och grep hennes hand.

»Tro mig, Anna», sade han. »När du öfvervunnit din sorg, kan detta blifva en lycka för oss båda.»

Anna drog till sig sin hand och såg på honom med förfaran.

»En lycka?» upprepade hon.

Gösta Wickner mötte hennes blick, men han missförstod dess uttryck.

»Du kan inte känna det så nu», sade han.

»Men en gång skall du förstå mig.»

Detta var ingalunda sagdt i en ond afsikt. Det var sagdt för att visa möjligheten af en

tröst, och det sades i en lugn, vänlig ton, sådan som en äldre plägar använda mot ett sjukt och öfverretadt barn.

Men på Anna verkade allt detta som en oerhörd grymhet. Hon hade velat, att han skulle sluta henne i sina armar, dela hennes sorg, torka hennes tårar, medan han lät sina egna rinna, känna med henne, gå upp i det lidande, som endast en moder kan känna. Intet af allt detta mötte henne. Hvad hon fick, var ett ord, som skulle trösta henne, när hon ingenting annat behöfde än att känna sig otröstlig, helt få gråta ut. Och hon greps af en isande likgiltighet, i hvilken den känsla af rädsla, som alltid eljest grep henne inför Gösta, drunknade. Hon reste sig upp och frampressade blott dessa ord:

»För dig är det naturligtvis en lycka att blifva kvitt hvarje påminnelse om det som varit.»

Gösta Wickner stod midt emot henne, och hans ansikte var blekt. Ådrorna svälldes i hans panna, och det kom i hans ansikte ett uttryck af obehärskadtt raseri, som på ett besynnerligt sätt svor mot mannens hela yttre och väsen.

»Fordrar du kanske, att jag skall sörja honom?» sade han hårdt.

Anna visste icke själf, hvad hon svarade. Hon visste endast, att hon i ett ögonblick fått sin fruktan besannad, den fruktan, som sade henne, att hon af denne man icke hade något att vänta.

»Gå icke ifrån mig nu», sade han, och ställde sig i vägen för henne. »Du vet inte, hvad du gör.»

»Han förstår alltsammans», tänkte Anna.

Men icke ens denna tanke hejdade henne. Besinningslöst sköt hon honom undan och gick in till sig. Hon gick, för att hon måste vara allena, och för att hennes tankar hotade att kväfva henne. Gick in och satte sig ned på den första stol hon fann, och medan hon satt där, klarnade hela hennes lif för hennes inre blick. Hon fick den klarsynthet, som en människa kan få just i det ögonblick, då hon tycker, att smärtan är på väg att förvirra hennes förstånd, och hon endast kan se hvad som för henne är det stora och väsentliga.

»Hur kan det vara», tänkte Anna, »att jag aldrig förr har sett detta? Hvad är det, som har gjort mig så blind?» — »Hvem är denne man?» tänkte hon vidare. »Och hur har jag blifvit hans? Han kan ju icke känna för någon människa. Han är kall i sitt hjärta. Det är hans

känsla för sig själf, som är så stark, att den berusat mig och narrat mitt hjärta att klappa i takt med hans. Hvad känner han väl för mig? Hvad angår det honom, att mitt barn är dödt? Vet han ens hvad det vill säga, att ett litet barn är dödt?»

Anna såg längre och längre med hvarje tanke, som föddes inom henne. Hon satt på samma ställe, till dess att skymningen föll, och hon frös, som om hans kyla smittat henne.

»Det är ett annat slag af människa än både jag och Bob», tänkte hon. Jag och Bob? Hur kunde hon komma på att nämna sig själf samman med Bob? Hon fortsatte att göra det i sina tankar, och hon började sakta att gråta. Ty Bob skulle icke talat till henne för att få henne lugn. Han skulle ha låtit henne gråta ut och smekt henne, och hela tiden skulle hon ha vetat, att han kände som hon.

»Hvad var väl detta? Hvad var det?»

Alla hennes tankar, som de kommo och gingo, de liknade en uppgörelse med hela hennes förflutna lif, med allt som varit och allt som var. De gingo icke i ordning, men de klargjorde ändå allt. De refvo sönder den förlåt, som skymt hennes blick, och det kom som en sveda, hvilken sargade hennes själ. Men

genom refvan såg hon klart, och hon dömde sig själf som en brottsling.

Till sist hörde Anna dörren öppnas och Göstas röst, som frågade:

»Vill du inte ha litet mat? Det är serveradt.»

Anna tyckte sig höra som ett biljud i denna stämman, hvilken hon trott sig känna så väl. Hon tyckte, att detta biljud alltid funnits där, och att hon gjort sig döf för att slippa höra det.

»Jo», sade hon. »Jag kommer.»

Hon gick ut i salen, och de satte sig till bords. Ljuset från de elektriska lågorna sved i Annas ögon, och hon var förvånad öfver att se sig själf. Midt emot henne satt Gösta. Han åt med god aptit och talade i en dämpad ton, hvari Anna hörde, att förbittringen fanns kvar.

Men hon tänkte egentligen icke på detta. När hennes ögon vant sig vid den starka dagern, satt hon och betraktade sin man, och det föreföll henne, som om hon såg honom för första gången. Hon tänkte icke på sig själf, icke på hvad som skulle hända, endast på detta enda: »Hvem är denne man? Hvad vill han mig? Hvad vill jag honom?» Hon såg för sig den lilla skakande kroppen i den stora sängen

och hon tänkte på, att den bädden en gång varit hennes egen.

»Där hör jag hemma», tänkte hon. »Och nu är jag hemlös.»

Så såg hon Gösta resa sig upp och närma sig henne.

»Gå och lägg dig nu», sade han. »Du behöfver sofva.»

Anna förstod, att han med dessa ord liksom räckte henne handen till försoning, och hon var honom tacksam därför. Men det följde endast en ny plåga med denna känsla, därför att hon visste sig icke kunna återgälda den.

XXVII.

Bob var nu alldeles ensam, men han var mindre olycklig, än han varit, när gossen lefde. Om någon sagt honom att så var, är det troligt, att han skulle afvisat ett sådant påstående som något alldeles orimligt. Men hemligheten var, att Bob allt sedan han och fru Anna sutto samman vid barnets dödsbädd, upphört att känna bitterhet. Han hade sett henne lida, och han hade kommit att böja sig inför den tanken, att ingen har rätt att vänta, att andra skola göra honom rätt. Hur den tanken kommit att växa upp inom honom, visste Bob icke. Men när den kom, gjorde den honom på ett obeskrifligt sätt godt. Därför vårdade han denna tanke och behöll den, och han fann en sällsam tröst i att tänka på, att han icke kunde vänta sig, att alla skulle göra honom rätt. Bob gaf sig själf skulden för sina lidanden, och han gjorde det där-

för att han då tyckte, att lifvet liksom blef lättare. »Det är jag som fordrat för mycket», tänkte Bob. »Det har varit så med mitt förhållande till alla människor. Det är mitt eget fel, att jag känt mig säker. Ty ingen kan gifva mer än det, för hvilket hans natur räcker till. Sådant skall man se och förstå. Eljest hämnar det sig. Men hvem det är som hämnas, veta vi icke.»

Så långt hade Bob kommit med sig själf, och Georg hade nu varit död i öfver en månad.

Under denna tid var fru Anna kanske ännu mera ensam än Bob. Åter och åter vände hon tillbaka till den tanke, hvilken en gång drifvit henne att lämna sitt hem: »Jag lefver först och främst för min egen skull, och mitt lif är mitt eget.» Denna tanke blef henne med hvarje dag alltmera främmande och kall, och hon kunde icke fatta, att den en gång ägt makt öfver hennes känslor och handlingar. Hon grubblade på denna tanke, och i isande tomhet såg hon, hur hennes lif glidit vilse.

Hennes första samtal med Gösta efter Georgs död hade icke följts af flere. När makarna träffades, fylldes rummet af något, som liknade en hotfull tystnad, och när tystnaden bröts, byttes den i ord, hvilka svedo och smärtade.

Fru Anna var rådlös och hemlös. Hon kände ej igen sina egna tankar, och hon fruktade människor, som om alla varit hennes fiender.

Då hände det en dag, när Bob satt hemma en eftermiddag, när fönsterna stodo öppna, och vårluften strömmade in, att fru Anna ringde på tambürklockan till sitt forna hem och att Bob själf gick och öppnade. Bob blef först så häpen, att han ingenting kunde säga. Han stod och stirrade utan att få fram ett ord, och något som en kall hand sammansnörde hans hjärta.

Då hörde han henne säga:

»Får jag komma in till dig?»

Och Bob hörde, att hennes röst darrade af rörelse. Den var bedjande som ett barns, och den lät så besynnerligt klanglös. Som en knif skar den tanken igenom Bobs själ: »Hon lider, hon behöfver mig, och då kommer hon». Men så såg han på henne igen, och då glömde han den onda tanken, som förr plågat honom, och som han trodde sig ha uppryckt med roten ur sitt hjärta.

»Hur kan du tro något annat?» sade han.

Och han lät henne gå före sig in med en känsla, som om alltsammans varit en dröm.

Anna gick långsamt in genom rummen, och Bob förstod, att hon såg på det alltsammans, och att hon var fylld af minnet. Hon såg ut, som om hon hade glömt Bob, och han gjorde icke en rörelse för att störa henne. När hon satte sig ned, såg Bob, att hon grät.

Han lät henne gråta ut och satt tankfull och betraktade henne.

»Jag måste få tala med dig, Bob», sade hon. »Jag har ingen att tala vid.»

Anna såg, att han ville säga något. Men hon hejdade honom.

»Säg ingenting», sade hon. »Ty du kan ännu ingenting säga. Jag kan inte lefva, som jag har gjort under dessa sista veckor, utan att ha någon att tala till.»

Åter ville Bob tala, och åter afbröt honom Anna.

»Nej», sade hon, »nej! Säg ingenting. Det började samma dag som Georg var död. Och det har fortgått dag ifrån dag. Jag skall aldrig kunna förklara det för dig. Jag kom hem härifrån, och jag tänkte bara på Georg. Det var alldeles mörkt inom mig, och jag hittade inte reda på mig själf. Han förstod, att jag sörjde. *Hur* jag sörjde, kan han aldrig förstå. Men jag tror, att det var då, det började. Ty sedan dess ha

han och jag knappast talat till hvarandra annat än de ord, som vi icke kunnat undvika. Han går bort, när han ätit frukost. Han är borta till middagen, borta till kvällen. Jag går där ensam, Bob, och det är som om Georg förföljde mig. Hvad skall jag göra? Hvad skall jag göra! Kan du säga mig det?»

Bob hörde henne tala, och han glömde allt, som hade varit. Det försvann ur själfva hans känsla, och allt blef honom så allvarligt, att han icke ens kunde tänka på annat, än att hvad som nu hände honom, var enkelt och naturligt. Han gick fram till henne och fattade hennes hand, och Anna lutade sitt hufvud mot hans axel och grät.

Bob lät henne ännu en gång gråta ut, och han kände sig lycklig öfver att kunna göra det. Han var glad att se, att Anna blef lugnare, när hon var i hans närhet, och sittande vid hvarandras sida, talade de båda om hur allt dem emellan hade kommit, och hur ingen lycka fanns för någon af dem att nå. Bob förstod, att Anna var olycklig, och att Gösta på något sätt var hård emot henne. Det var icke svartsjuka, som framkallade denna hårdhet, han var endast hård, emedan det plågade honom själf att se hustrun sörja.

»Tänk dig», sade Anna. »Han ville hindra mig från att gå i sorgdräkt. Han sade, att det väckte uppseende.»

Och Bob hörde på alltsammans. Han tog det på sig och lät sitt hjärta tala, fastän det sved inom honom, och fast han förstod, att efter detta skulle han icke få en lugn stund i hela sitt lif. Som hon nu satt där, var hon för honom densamma, som hon alltid varit, och dock var hon en annan. Hon tänkte mera klart, uttryckte sig mera säkert och distinkt. Bob märkte det, när hon äntligen kunde tala, utan att synas upprörd, och han tyckte, att hennes ord ibland föllo lindrande äfven öfver honom själf.

»Den mannen är af ett annat slag än både du och jag», sade Anna. — Hon talade om Gösta, men hon undvek att nämna hans namn. Det lät, som om hon upprepat något, hvilket hon förut sagt sig själf.

»Hans känslas termometer», fortfor fru Anna, »kommer aldrig öfver ett visst gradtal. Han lägger en kall hand på kulan och håller kvicksilfret nere. Han lider af hjärtats kyla, och därför är det omöjligt för dig eller mig att någonsin kunna förstå honom. Han har kommit emellan oss och krossat både dig och mig. Åh, hur väl jag nu tycker, att jag kan fatta det! Och

ändå förstår jag honom inte. Han förstår icke håller oss, men han gör oss mera ondt, än det är möjligt för någon att göra honom. Han har sin kyla, som skyddar honom, och genom den är han stark. Jag tror på sista tiden, att det finns två slags människor, hvilka äro åtskilda som genom en mur, hvilken ingen kan komma öfver.»

Hon teg, och Bob satt och tänkte öfver, hur underligt det var, att Anna här satt och talade just samma tankar, hvilka förföljt honom själf under hela lifvet, och som han känt sig lycklig att vara kvitt. Men han afbröt henne icke. Han erfor en egendomlig tillfredsställelse vid att höra Anna uttala dessa tankar just nu, när hennes eget lidande blifvit henne öfvermåktigt. Det var, som om hon gaf honom själf rätt på den punkt, där han gifvit sig orätt, och det kom för Bob som en lättnad, hvilken han på något sätt fann sig hafva att fordra.

Anna fortsatte:

»Jag har tänkt så mycket dessa dagar, och jag tror, att när två människor älska hvarandra, är det alltid den ene, som tager, och den andre, som ger, Bob. Och mellan dig och mig var det alltid du, som gaf. Jag förstod det icke då. Men jag tror, att jag fått lära det nu. Ty mel-

lan honom och mig har det varit jag, som gifvit och gifvit och gifvit. När jag så kom en dag och behöfde få något tillbaka, då fick jag ingenting. Ty — wo nichts ist, da hat der Kaiser sein Recht verloren. Jag har kanske varit för dig hvad han nu är för mig. Jag vet inte.»

Hon afbröt sig med ett leende och reste sig upp för att gå.

»Är du ond på mig, för att jag kom?» sade hon.

»Nej», sade Bob och räckte henne sin hand.

»Jag kunde icke annat», svarade Anna.

När hon gick, kom Bob åter ihåg, hur han en gång sagt, att han älskat henne därför, att han ej kunnat lida, att andra skulle behandla henne med hårdhet. Och han tänkte på, hur det gått till, att en annan man någonsin kunnat få rätt att taga hårdt i henne.

Då erinrade han sig plötsligt den dag, då Gösta berättat honom om sin ungdomskärlek, och att han då lofvat att icke berätta detta för sin hustru. Men samma afton hade han brutit sitt löfte, och det hjälpte icke, att han gjort det i bästa mening. »Kanske är det min skuld alltsammans!» tänkte Bob. Och åter fann han en tröst i att taga skulden på sig. Det föreföll honom, att detta på något sätt upprättade hans

hustru, och därför tyckte Bob också, att han nu åter kunde tänka på henne.

Det blef häller icke sista gången, som Anna kom på besök i sitt forna hem. Under våren och den sommar, som kom, upprepade hon besöken ofta. Hon kom aldrig på bestämda tider, och hon underrättade aldrig på förhand, när hon skulle komma. Hon kom oförberedt, som hon först hade gjort. Men hon kom därför icke oväntad. Ty Bob väntade henne alltid, och hvar dag hon icke kom, blef honom slutligen en missräkning. Men när hon till sist kom, tyckte han alltid, att han just då hade väntat henne.

Och vid dessa möten talade de om allt, som nu rörde dem bägge. De talade om Georg och fördjupade sig i frågan, om de en gång skulle återse honom eller icke. De talade om Annas äktenskap och om hennes och Göstas förhållande till hvarandra. Allt som händt, sedan de träffades sist, berättade Anna för Bob. Genom hennes berättelser kunde han följa hennes nya äktenskap nästan dag för dag, liksom se genom fönstret i detta främmande hem, hur människorna därinne gingo om hvarandra som främmande, och hur oviljan växte mellan dessa två, hvilka bundits samman och nu plågade hvarandra till döds.

Blott om det förflutna undveko de som genom en tyst öfverskommelse att tala. Detta förflutna, allt som en gång varit dem emellan, vidrörde de aldrig mera. Det förflutna var dem en stängd port, genom hvilken de icke fingo följa hvarandra.

Bob förstod nog, att människor skulle finna det underligt, om de visste, att han hade hemliga möten med sin förra hustru och blef hennes förtrogne just i den sorg, hvilken hon fick bära, emedan hon lämnat honom för en annan man. Men aldrig fann han själf detta underligt. Ännu mindre kom han på den tanken, att det skulle kunna på allvar kallas löjligt. Han bars af en sinnesstämning, hvilken låg högt öfver allt, som var hvardagsaktigt och smått, och därför blef allt, som hände, för honom endast naturligt och mänskligt.

»Är det inte underligt, att du och jag kunna träffas så här?» sade Anna en dag.

Bob skulle önskat, att Anna icke gjort honom denna fråga.

»Hur skulle du annars kunna lefva?» sade han.

»Ja, men tror du, att några andra människor än vi gjort, hvad vi båda nu göra?»

»Det som har verkligt värde i lifvet», sade Bob, »sker nog aldrig två gånger på samma sätt.»

»Det heter ju, att intet är nytt under solen»,
genmälde Anna.

»Ja», svarade Bob. »Men man kan också
säga, att det sker endast nytt. Jag vet icke,
hvilket som är det rättaste.»

Som alla människor, hvilka bäras af en stor
känsla och på samma gång grubblat mycket,
fann Bob, att ingen människas öde liknade hans.
Och när han var ensam, kunde denna känsla
fylla honom med en onämnbär styrka.

Under dessa dagar såg Bob sitt lif som
samladt i en enda brännpunkt, i hvilken ljuset var
dämpadt, så att han tyckte sig kunna skåda in
däri utan att blinka. Han hade trott sig kunna
hata, och han hade arbetat på att göra sig hård.
Han hade stängt alla goda och varma tankar
ute från sitt hjärta, och han hade försökt att
göra sig själf sådan, som han inbillade sig, att
alla andra människor voro utom han. Och hur
hade det gått? Hatet hade smält inför en makt,
som är större än både kärlek och hat. Döden
hade kommit och tagit hans käraste på jorden,
och inför dess allmakt blef hans eget öde litet.
Hans hårdhet hade mjuknat af sig själf. Ty den
var endast påtagen för att skydda honom själf mot
att förintas af sin egen vekhet. Och han, som
en gång velat förbanna det band, som oupp-

lösligt kedjade honom fast vid de människor, hvilkas öden gripit in i hans, han tyckte sig nu kunna gifva sitt hjar-teblod endast för att kunna bereda några timmars lättnad åt den kvinna, hvilken slagit hans lycka i stycken, men som han nu insåg, endast hade gått vilse och blifvit olycklig liksom han.

»Lille Bob» hade ju kamraterna brukat kalla honom. Hvarför kom han att tänka på detta just under dessa dagar? Hvarför dök detta minne upp midt i det lif af spänning och smärtblandad fröjd, hvari han nu lefde? Var han då endast lille Bob? Och skulle han aldrig blifva annat? Lille Bob som yngling, lille Bob som man, lille Bob ännu, när hans hår blef grått och ansiktet fullt med rynkor!

Hvad var det, som grep honom mäktigare och mäktigare? Lefde det ännu en sångfågel innerst i hans bröst?

Bob rådde icke för sitt eget hjärta. Ty det behöfdes blott, att någon behöfde honom, så stod han redo att bära andras bördor och glömma dem han burit.

Lille Bob! Lille Bob! Det bästa var, att du själf icke förstod det.

XXVIII.

Bob gick en morgon med almanackan i hand och funderade. Almanackan sade honom, att det denna dag var hans hustrus födelsedag, och han kom att tänka på, hur denna dag firades förr i världen. Då brukade det stå rosor på bordet, och bordet var prydt med en hvit duk, garnerad med blommor. Rundt om rosorna lågo små och stora paket, och det var Bob och Georg, som hade lagt dit dem.

Bob gick och tänkte på detta, och hur han tänkte, så blef honom lusten öfvermäktig, och han gick ut för att göra uppköp. När han kom hem till middagen, lågo paketer hemma och väntade honom, och när han ätit, røjde Bob af ett bord inne i sitt eget rum och började göra det i ordning. Han prydde det med blommor, ställde ett rosenträd midt på bordet, och rundt omkring lade han paketen.

Bob var alldeles lugn, när han gjorde detta, och det föll honom icke in, att icke Anna skulle komma. Men när allt var färdigt, och han själf satt i sitt rum, hvilket var prydt som till fest, då öfverföll honom en känsla af oändlig sorgbundenhet, och han erfor något, som liknade medlidande med sig själf. Han satt och tänkte på, om han skulle taga bort det alltsammans och gömma det. Men han kunde ej komma sig för. Han satt endast och såg på detta bord, hvilket påminde honom om så mycket, och han var icke längre så viss på, att Anna verkligen skulle komma. Men ändå ville han icke taga det bort. Om hon också icke kom, fick bordet gärna stå, som det stod. Ty det erinrade honom om den första gången, då han prydde ett sådant bord med blommor och ställde det i sitt rum.

Då lefde de båda i tanken på ett barn, som inom kort skulle komma. Och Bob hade gjort sig mycken möda med, att ingenting skulle fattas, som gjorde hans hustru glad. Han visste ju, att hon kunde glädja sig som ett barn åt hvarje liten sak, som kom från dem, hon älskade, och han mindes, hur hon berättat, att hon aldrig sörjt så mycket under hela sin barn-dom, som när man en gång glömt hennes födelse-

dag. I feber hade hon då gått och väntat, att någon skulle säga något, och när aftonen kom, och ingenting hade händt, gick hon ut i skogen och grät. Detta hade hon berättat just denna första födelsedag, på hvilken Bob nu satt och tänkte. Hon sade, att hon gått och varit rädd för att han också skulle glömma den. Och då hade Bob lett och sagt, att han skrivit upp dagen i almanackan.

Hur glada de hade varit den dagen, och hvilken vacker septemberdag det var! Bob tänkte på alla de kulna dagar, som kommit sedan. Och han strök sig öfver pannan, som om han velat jaga de mörka minnena bort.

Men det ville icke lyckas honom denna gång. De kommo ett efter ett, och de bragte hans blod i jäsning. Han mindes bittra ord och stygga scener. Han mindes sina ensamma dagar och den förfärliga stunden, då hans olycka blef honom klar. Georg kom med bland minnena. Han såg gossen framför sig lifslevande, som han stod i solskenet nedanför verandan, en hel liten karl för sig. Och Bob såg honom dö, ligga och famla med de små magra händerna på täcket och hörde honom hviska »mamma». Det skar i honom, och han var i uppror. Han gick

upp från stolen för att slippa se det hela och ville gå ut.

Då hörde Bob, hur tamburklockan ringde, och utan att tveka, fylld af de mest stridiga tankar, gick han och öppnade.

Anna kom in, och Bob såg, att hon gick som i feber. Han hejdade henne i tamburen och lät henne lägga af öfverplaggen. Så förde han henne genom våningen och öppnade dörren till sitt eget rum.

Då såg han Anna famla med båda händerna framför sig, som om hon sökt efter ett stöd. Så sjönk hon ned i soffan midt framför bordet och brast i gråt.

Det fanns icke mycket kvar af Bobs upproriska känslor, när han såg detta. Han gick fram och lade handen på hennes axel utan att säga ett ord.

»Å, Bob», sade hon, »Bob! Det har ingen tänkt på, sedan du gjorde det.»

Det låg en sådan förtviflan i dessa ord, att Bob nästan kände sig rädlös. Han tog sin hand från hennes axel och satte sig midt emot henne.

»Skall du inte bryta dina paket?» sade han med ett försök att skämta.

Men Anna skakade endast på hufvudet.

»Låt mig sitta här och se på alltsammans och känna, att jag är hemma», sade hon.

Och innan någon af dem rätt visste, hvad det gällde, hade de båda börjat att tala. De talade nu om det förflutna, om allt, som hade varit. De talade afbrutna och förvirrade ord, men ingen af dem kunde säga något, som den andre icke förstod. De anklagade sig själfva, och de talade på en gång, talade och hörde på samma gång.

Fru Anna stirrar framför sig, och hennes ögon blifva stora.

»Förstod du icke mitt bref, Bob?» säger hon. »Förstod du icke mitt bref?»

»Jag ville icke förstå det», sade Bob. »Jag vet, att jag icke ville det.»

»Jag förstod det icke heller själf», sade fru Anna, »icke då, när jag skref det. Men nu vet jag, att jag redan då innerst önskade, att du skulle skrifva åtminstone något, bara ett enda ord, som var sådant, att jag kunde bedja dig att få komma tillbaka. Jag skulle hafva gjort allt, hvad du hade önskat. Jag skulle hafva kommit som din tjänarinna, om du hade fordrat det. Ty jag hade ju gjort dig så mycket ondt, och jag visste ju, att jag aldrig, aldrig kunde göra det godt igen. Men jag gick ensam där

ner, och jag vet nu, att jag hoppades få höra dig säga, att om jag själf ville, skulle du tåla mig i ditt hus. Mer kunde jag icke hoppas. Men att det var detta jag önskade, visste jag icke då.»

Bob kunde icke svara genast. Han mindes knappast sitt bref, visste blott, att han blifvit som en rasande, utan att tänka på annat, än att han skulle slå, och att han ville hämnas. Men det tycktes honom, som om han i detta nu såg en möjlighet, att allt skulle bli godt igen, och han frågade:

»Kan du ej komma tillbaka — nu?»

Anna skrek högt till, och hon räckte båda armarna emot Bob.

»Vill du det?» sade hon. »Är det möjligt, att du vill? Jag, som gjort dig allt ondt, jag, som har bedragit dig på din lycka, som har svikit dig och skymfat ditt namn.»

»Tyst», sade Bob. »Det finns en, som sofver i jorden, och som kanske kan höra oss. Tyst och stör honom inte.»

Bob visste ej mer, hvad han sade. Han sjönk ned med hufvudet i sin hustrus knä.

»Låt mig vara här», sade han. »Låt mig vara. Om det sker till lycka eller till olycka, det vet jag inte. Men jag vet, att du kom

till ditt hem, och att du stannade där, när vår gosse dog. När du satt hos mig då, kände jag, att ingenstädes i världen utom hos mig hörde du hemma. Och han, som icke kunde hålla dig kvar, när han lefde, förde dig åter, när han dog.»

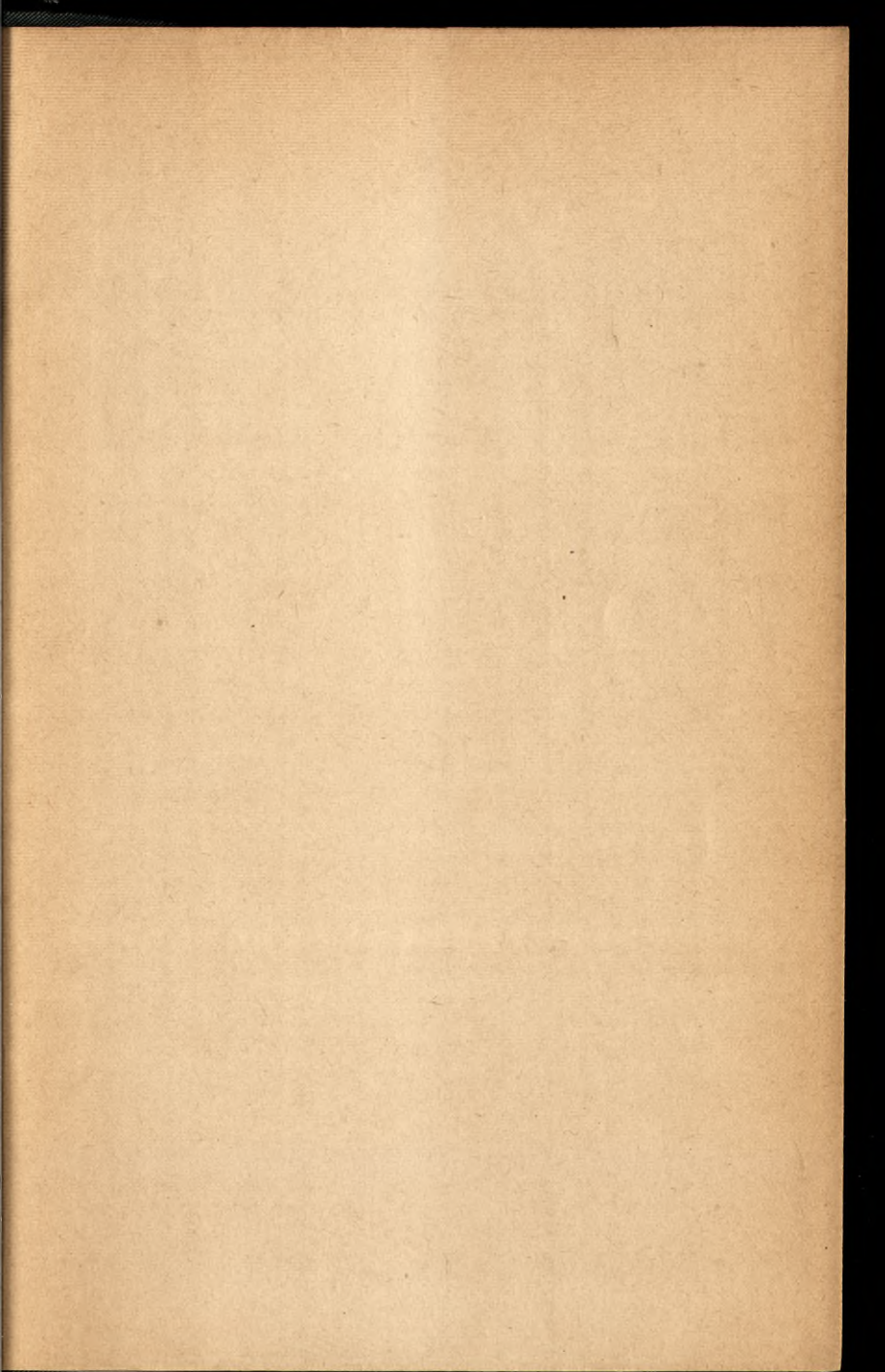
Och Bob kunde icke behärska sig längre. För första gången sedan Georgs död brast han i sin hustrus närvaro i häftig gråt, och han tyckte, att allt som var smärta och tyngd lossnade inom honom. Men om han grät af glädje eller af sorg, det visste han inte.

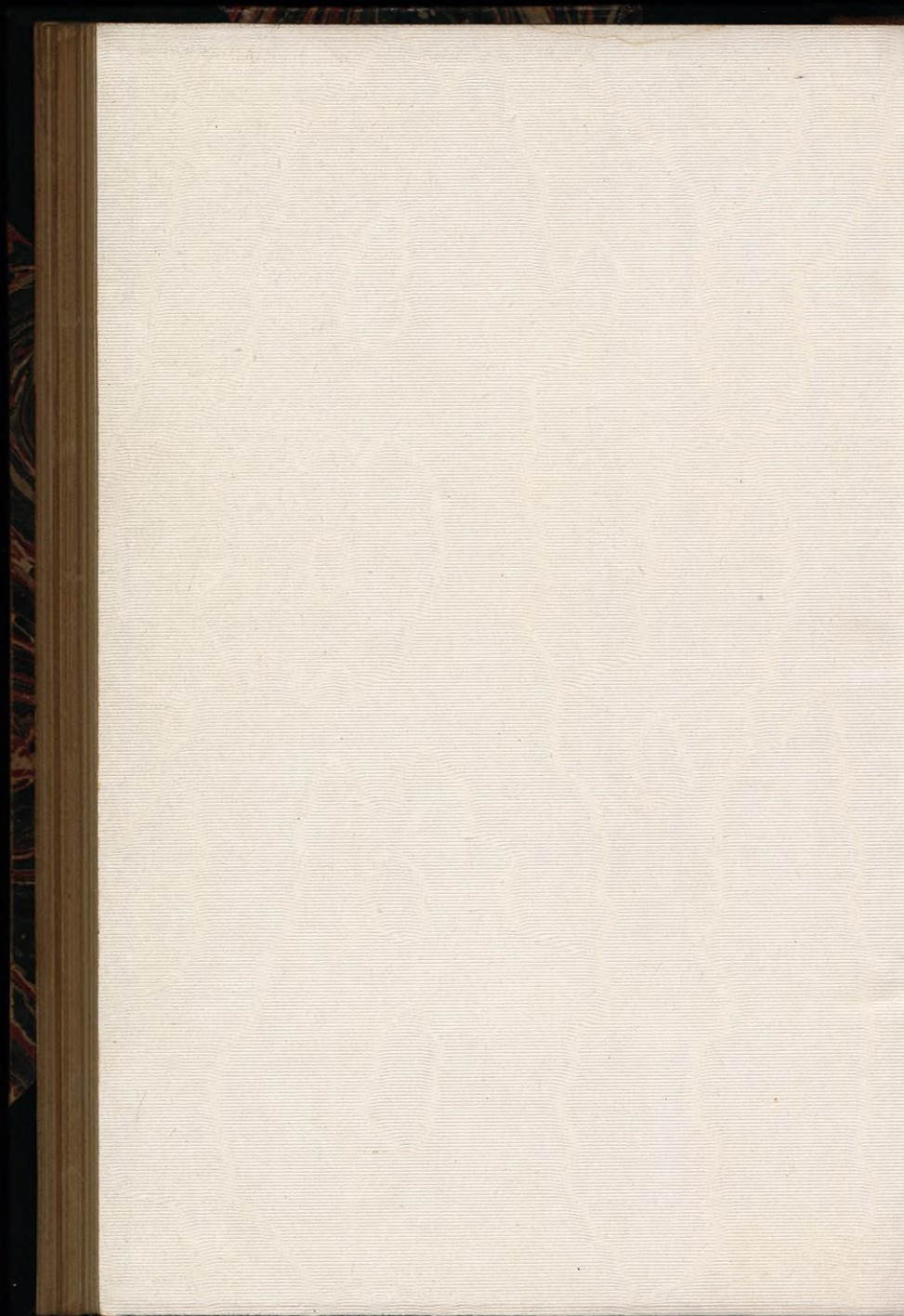
Han visste blott, att lifvet fört honom dit, där sorg och glädje utplånas eller förenas, och där lycka eller olycka synas små. Han hade kommit öfver det alltsammans, och hvad han nått var det, som är utan namn.

Afslutat Husegaholm 29 juli 1898.

Lennan

6000121649

Göteborgs universitetsbibliotek

